

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВНЗ УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКА ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ СВЯТОГО ДУХА
ФІЛОСОФСЬКО-БОГОСЛОВСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра богослов'я

Магістерська робота

РОЛЬ ЧЕРНЕЦТВА У ЖИТТІ
УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
ЗГІДНО З ПОГЛЯДАМИ СЛУГИ БОЖОГО
ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Студент 6-го курсу: Роман Ковалів
Науковий керівник: с. Стефанія Марко
доктор богослов'я

Львів 2018

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

УГКЦ – Українська Греко-Католицька Церква

ГКЦ – Греко-Католицька Церква

ПДМ – Пречиста Діва Марія

НДМ – Непорочна Діва Марія

ПНДМ – Пречиста Непорочна Діва Марія

ОПДМ – Обручник Пречистої Діви Марії

ЧСВВ – Чин Святого Василя Великого

м. – місто

о. – отець

оо. – отці

р. – рік

рр. – роки

с. – село

св. – святий

ст. – століття

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	2
ЗМІСТ	3
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ – ЗАСНОВНИК ПЕРШИХ АКТИВНИХ ЧЕРНЕЧИХ ЗГРОМАДЖЕНЬ	10
1.1. Причини заснування першого активного (жіночого) чернечого згромадження в УГКЦ	10
1.2. Участь отця Кирила Селецького в заснуванні згромадження Сестер Службениць.....	15
1.2.1. Отець Кирило Селецький –відомий Душпастир сіл Жужель і Цеблів.....	15
1.2.2. Заснування згромадження Сестер Службениць.....	17
1.3. Отець Кирило Селецький - засновник згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника	22
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ У ЛИСТАХ, СТАТТЯХ ТА ДОПИСАХ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	28
2.1. Опис життя та праці богопосвячених осіб та спільнот за поглядами отця Кирила Селецького на основі його закордонних подорожей	28
2.1.1. Опис життя та праці богопосвячених осіб та спільнот на основі дописів отця Кирила Селецького про подорож до Риму	29
2.1.2. Богопосвячені особи та спільноти у спогадах о. Кирила Селецького « <i>Записки з паломництва до св. Землі, що відбулося у місяці вересні 1906 р.</i> »	33

2.2. ЖИТТЯ ТА ПРАЦЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ТА СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ЗА ПОГЛЯДАМИ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	42
2.2.1. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ З ПОГЛЯДУ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	42
2.2.2. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ З ПОГЛЯДУ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	52
РОЗДІЛ 3. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ У ПУБЛІКАЦІЯХ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАСНОВАНИХ НИМ ЗГРОМАДЖЕНЬ	55
3.1. ЧЕРНЕЧЕ ЖИТТЯ У ТВОРАХ О. К. СЕЛЕЦЬКОГО.....	55
3.2. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ У «ПРАВИЛАХ» ТА «СТАТУТАХ» ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ТА ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ, ЯКІ НАПИСАВ ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ	69
3.2.1. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ У «ПРАВИЛА СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ НЕПОРОЧНО ЗАЧАТОЇ», - РУКОПИС ТА ПУБЛІКАЦІЯ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО У ЧАСОПИСІ «ДУШПАСТИР»	70
3.2.2. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ У «СТАТУТІ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ» 1911 РОКУ	80
3.3. ВПЛИВ ПУБЛІКАЦІЙ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО НА СУЧАСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАСНОВАНИХ НИМ ЗГРОМАДЖЕНЬ.....	81
3.3.1. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ ЯК СПАДЩИНА ПРАЦІ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО.....	82
3.3.2. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ ЯК СПАДЩИНА ПРАЦІ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	84
ВИСНОВКИ	87

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	91
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Слуга Божий о. Кирило Селецький відзначився доброю душпастирською працею для народу, став засновником перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ - Сестер Служебниць Пречистої Непорочної Діви Марії та св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії. Він видавав свої публікації та статті на тему чернечого служіння в Україні та закордоном, а також написав Катехизм для дітей українською мовою та багато праць духовно-виховного характеру.

Актуальність дослідження полягає в необхідності провести цілісне дослідження про роль богопосвяченого життя у діяльності Греко-Католицької Церкви, яке б опиралось на публікації та статті отця Кирила Селецького. Його погляди про покликання і роль чернецтва у житті Греко-Католицької Церкви є частково досліджені, проте немає цілісної праці, яка б охоплювала цю тему. Актуальним є також дослідження статей, праць різних авторів, котрі досліджували життя та вплив отця Кирила Селецького на розвиток чернечого служіння в Церкві.

Метою праці є визначити погляди отця Кирила Селецького щодо важливості ролі чернецтва у житті Греко-Католицької Церкви.

Завдання:

1. дослідити в чому особливий внесок отця Кирила Селецького у дослідження ролі чернецтва у житті Церкви;
2. дослідити розуміння отця Кирила Селецького важливості заснування згромаджень богопосвяченого життя;
3. дослідити, які статті та праці про роль чернецтва написав отець Кирило Селецький;
4. дослідити роль чернецтва у житті Церкви у статтях та працях отця Кирила Селецького;
5. дослідити внесок отця Кирила Селецького у розвиток чернецтва в Греко-Католицькій Церкві.

Об'єкт: чернечі згромадження Греко-Католицької Церкви.

Предметом праці є погляди отця Кирила Селецького на служіння та роль чернецтва у Греко-Католицькій Церкві.

Хронологічні рамки нашого дослідження 1868-1918 рр.

Метод: праця творитиметься методом аналізу та синтезу головних історичних джерел, а також хронологічним та узагальненням.

Використана література: при написанні нашого дослідження будуть використовуватися в основному рукописи та публікації отця Кирила Селецького, у яких згадується чернецтво. Це є архівні джерела Центрального Державного Історичного Архіву України у м. Львів - фонд митрополита Андрея Шептицького за 1892 – 1907 рр., у якому є устава та правила монастиря Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії, фонд Греко - Католицької митрополичої консисторії, м. Львів за 1892 – 1900 рр., де є лист отця Кирила Селецького та свідоцтво про заснування та діяльність згромадження Сестер Служебниць, фонд Греко - Католицького митрополичого ординаріату, м. Львів за 1912-1938 рр., у якому є листи отця Кирила Селецького до митрополита Андрея Шептицького, фонд Протоігуменату монастирів чину св. Василя Великого, м. Львів за 1772-1946 рр., де є матеріали про заснування та діяльність згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії.

Також Державного Архіву в Перемишлю - фонд єпископату Греко – Католицького у Перемишлю, у якому є листи отця Кирила Селецького до єпископів.

Послугуватимемося також фондами бібліотеки ім. В. Стефаніка, в якій використовуватимемо часописи *«Душпастир»*, *«Посланник»*, *«Нива»* та працю отця Кирила Селецького: *«Як уладжене має бути житє доброї законниці»*.

У часописі *«Душпастир»* містяться *«Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої»* та дописи *«Витяг з хроніки сестер Служебниць»*, *«Захоронка вь Жужели»*, *«Нова захоронка Служебниць в Циганках»*, які опублікував отець Кирило Селецький.

У часописі *«Посланник»* є цикл статей *«Записки з паломництва до св. Землі, водбутого в місяці вересню 1906 р.»*, з яких дізнаємось про життя та діяльність чернецтва на основі паломництва отця Кирила Селецького до Святої Землі.

У часописі *«Нива»* розглянемо *«Статут Товариства святого Йосифа Обручника»*, у якому є правила життя для черниць цього Товариства та цикл статей *«Хто є основником Згромадження Сестер Служебниць?»*.

Життя та діяльність чернецтва досліджуватимемо також у працях отця Кирила Селецького *«Як уладжене має бути житє доброї законниці»*, *«Отець Іоаннь Боско, єго житє и діла»*.

Для дослідження історії заснування згромадження Сестер Служебниць використовуватимемо також працю А. Г. Великого, ЧСВВ *«Нарис історії згромадження СС. Служебниць П. Н. Д. М.»*.

У праці с. Стефанії Марко *«Charyzmat i życie zgromadzenia ss. Św. Józefa ONMP»* дізнаємось про заснування та діяльність згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку скорочень, джерел та літератури, додатків.

У першому розділі *«Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень»* розглянемо передумови та причини заснування перших українських активних жіночих чернечих згромаджень в УГКЦ. Окрім цього, розглянемо роль отця Кирила Селецького в заснуванні згромаджень Сестер Служебниць ПНДМ та Сестер святого Йосифа ОПДМ.

У другому розділі *«Діяльність богопосвячених осіб у листах, статтях та дописах о. Кирила Селецького»* розглянемо життя та діяльність богопосвячених осіб закордоном та в Україні на основі листів, статей та дописів отця Кирила Селецького про чернецтво.

У третьому розділі *«Опис життя та праці богопосвячених осіб у публікаціях отця Кирила Селецького та його вплив на сучасну діяльність заснованих ним згромаджень»* розглянемо життя та діяльність богопосвячених

осіб з погляду отця Кирила Селецького на основі його рукопису та публікації *«Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої»*, публікацій *«Як уладжене має бути житє доброи законниці»* та *«Статути згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії»*. Також досліджуватиметься вплив публікацій отця Кирила Селецького на сучасну діяльність заснованих ним згромаджень - Сестер Служебниць ПНДМ (тепер Сестер Служебниць НДМ) та Сестер Святого Йосифа ОПДМ.

РОЗДІЛ 1

ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ – ЗАСНОВНИК ПЕРШИХ АКТИВНИХ ЧЕРНЕЧИХ ЗГРОМАДЖЕНЬ

1.1. ПРИЧИНИ ЗАСНУВАННЯ ПЕРШОГО АКТИВНОГО (ЖІНОЧОГО) ЧЕРНЕЧОГО ЗГРОМАДЖЕННЯ В УГКЦ

Щоб краще дослідити причини заснування перших активних жіночих чернечих згромаджень, доцільно навести найважливіші історичні події з початку 19 століття, котрі вплинули на церковні інституції на українських землях.

Станом на цей час територія України була у складі Російської та Австрійської імперій¹. Відповідно, вірні унійної Греко-Католицької Церкви проживали у різних державних утвореннях. У 1806 році у Російській імперії цар Олександр I призначив Іраклія Лісовського уніатським митрополитом, таким чином відновив Київську унійну митрополію². Але у 1839 році було проголошено «Акт злуки» з московською Церквою³, внаслідок чого Київська унійна митрополія перестала існувати. На західних теренах України у 1808 році в Австрійській імперії була відновлена Галицька митрополія⁴, очолив її митрополит Антін Ангелович.

У 1848 році в Австрійській імперії було скасовано панщину⁵, але «після 1848 р. Галичина, Закарпаття та Буковина, як і раніше, були одними з найубогіших в Європі країв»⁶, було поширене масове надмірне вживання

¹ Австрійська імперія проіснувала до 1867 року. Українські землі, які перебували у її складі перейшли до Австро-Угорської імперії, котра, у свою чергу, існувала до 1918 року.

² Пор. Н. ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО, *Історія України: У 2 Т. Від середини XVII століття до 1923 року*, т. II, 4-те вид. / гол. ред. С. Головка, Київ: Либідь, 2002, 357.

³ Пор. Н. ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО, *Історія України: У 2 Т. Від середини XVII століття до 1923 року*, 358.

⁴ Пор. «Відновлення Галицької митрополії (1808)» // сайт: *Українська Греко-Католицька Церква*, <http://ugcc.ua/official/ugcc-history/v_vidnovlennya_galitskoi_mitropolii_1808_rik_76271.html> (дата звернення: 21 серпня 2018).

⁵ Пор. О. СУБТЕЛЬНИЙ, *Україна: історія*, 3-тє вид. / перекл. Ю. Шевчук, Київ: Либідь 1993, 308.

⁶ О. СУБТЕЛЬНИЙ, *Україна: історія*, 383.

алкоголю серед населення: «безпросвітне економічне становище сприяло алкоголізмові, що набував загрозливих масштабів»⁷.

Владика Андрій Сапеляк так пише про становище українців в часи перебування Галичини під владою Австрії:

менш-більш половину населення Галичини становили українці [...] Другу половину становили поляки і євреї. Поляки і євреї мешкали переважно у містах, а українське населення – в селах. Більшість урядовців – поляки. Майже вся торгівля перебувала в руках євреїв. Українська інтелігенція була не тільки малочисельною, а й стояла здалека від “хлопів”. Священики в селах також дотримувалися певної соціальної відстані від простого сільського населення і загалом мало журилися його долею, або ж були безпорадні⁸.

Щодо соціально-економічного стану галицького села, то владика Андрій Сапеляк згадує, що воно було економічно бідним, населення сплачувало високі податки, селянські господарства були малими, а родини чисельними⁹. Освітній стан селянства також був невисоким, біднішим селянам важко було вступити у вищий чи середній навчальний заклад: «неграмотність серед людей старшого віку, низький рівень навчання у народних школах; важкий доступ до університетів і до середніх шкіл для дітей бідніших селян»¹⁰.

У релігійній сфері діяльність церковнослужителів «обмежувалася переважно богослуженнями, а власні родинні справи займали більшу частину часу та енергії»¹¹, українські парафії переважно були у селах: «Душпастирство обмежувалося до сільської парафії, бо міських українських парафій було мало»¹². Священиків було недостатньо для душпастирської праці: «Для загальної катехизації дітей і молоді були лише священики, яких не вистачало, щоб охопити навчанням релігії усіх дітей та молодь. Багато шкіл залишалося без вивчення релігії»¹³.

⁷ О. СУБТЕЛЬНИЙ, *Україна: історія*, 385.

⁸ А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, Львів: Галицька видавнича спілка 2004, 19.

⁹ Пор. А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, 20.

¹⁰ Там само, 20.

¹¹ Там само, 20.

¹² Там само, 81.

¹³ Там само, 20.

На теренах австрійської Галичини у цей час не було «жодної захоронки¹⁴ чи християнської підготовки до школи»¹⁵, які були б українськими. Лише з 1840 року, за іншими джерелами з 1839 року, почали появлятися дитячі дошкільні заклади, спочатку у Львові, що були під наглядом римо-католицької митрополичої консисторії¹⁶.

У кінці ХІХ ст. духовний рівень населення ще залишався низьким¹⁷, «поширеними явищами були неморальність, пияцтво, забобонність та низька еkleзіологічна свідомість»¹⁸.

Про малозабезпечений рівень життя свідчить і те, що у цей час близько 20000 галичан емігрували у Бразилію: «ос'їло въ pp. 1894 – 1896 пѳдчасъ пануючою у насъ горячки еміграційною – около 20.000 галицкихъ Русинѳвъ въ полуднево-бразилійскѳмъ стан'ї: Парана, - на рѳльничихъ кольонїяхъ»¹⁹.

Отець Василь Навроцький, котрий був парохом у с. Красне, що біля Львова, у своїх споминах «*Хто є основником Згромадження СС. Службебниць Пр. Д. М.*» у часописі «*Нива*», пишучи про дискусії у цей час, згадує про занепад церковно-народного життя: «Осередним питанням і темою дискусій на

¹⁴ Захоронка або охоронка – тогочасний дитячий навчальний дошкільний заклад.

«В українській частині Галичини інституції дошкільного виховання й елементарного навчання, а також благодійні товариства для їхньої організації виникли на підставі окремого декрету «надвornoї» навчальної комісії у Відні від 21 лютого 1832 р. Перші офіційно зареєстровані дошкільні установи пов'язані з діяльністю львівського окружного комісара З. Шіслера, який у листопаді 1840 р. (за іншими даними – у 1839 р.) відкрив і очолив у галицькій столиці заклад для маленьких дітей («Kleinkinder-Bewahranstalt»).

Після перевірки діяльності організованого З. Шіслером закладу для маленьких дітей римо-католицькою (латинською) митрополичою консисторією у Львові, під наглядом якої знаходилися навчально-виховні установи краю, донесень місцевої дирекції поліції про його роботу та модифікації низки положень запропонованого окружним комісаром проекту статуту товариства, департамент шкільних справ галицького крайового Губернаторства на своєму засіданні 26 січня 1841 р. схвалив подальше функціонування аналогічних інституцій.

[...] У 1846 р. товариство утримувало дві інституції для дітей не старших п'яти років і видавало обіди для найбільш бідних маленьких львів'ян.

Перші львівські дошкільні інституції поєднували риси європейських охоронок і фребелівських дитячих садків. Вони працювали згідно з режимом шкіл. Щоденно тут перебували до 40 і більше хлопчиків і дівчаток. Це підтверджують матеріали відвідування та харчування дітей». З. НАГАЧЕВСЬКА, *Українське дошкільля в освітньому просторі східної Галичини (кінець ХІХ ст. – 1939 р.)*, Івано-Франківськ: НАІР 2015, 13-15.

¹⁵ Пер. авт., N. МАРКО, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, Wrocław: 2011, 25.

¹⁶ Пор. З. НАГАЧЕВСЬКА, *Українське дошкільля в освітньому просторі східної Галичини (кінець ХІХ ст. – 1939 р.)*, 14.

¹⁷ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремїї Ломницького, ЧСВВ*, Львів: Видавництво Українського Католицького Університету 2007, 27.

¹⁸ О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремїї Ломницького, ЧСВВ*, 27.

¹⁹ *Душпастьрь* (1897) 405.

наших сходах був тодішній занепад церковно-народного життя, зарада лихови, засоби і метода праці на тому запущеному перелозі»²⁰.

Доцільно згадати також, що в Галичині та Буковині протягом 1830 – 1831 років лютувала холера, зокрема у Галичині померло майже 35 тисяч чоловік²¹, що, ймовірно, внесло негативний вплив на життя галичан та буковинців у другій половині ХІХ ст.

Товариство імені святого Апостола Павла організовувало народні місії²², реформовані молоді отці Василіяни також розуміли потребу духовної праці серед народу, тому проводили місії та реколекції самі та разом із священниками із цього Товариства²³: «Перші чотири народні місії в Городку, Бродах, Жужелю, Олеську – це були перші проломи із оточення холоду, недовір'я та підозрінь, що ним була оточила галицька суспільність цих відважливців»²⁴.

У другій половині 19 ст. в УГКЦ (у той час ГКЦ) не було жіночого чернечого згромадження, котре б працювало безпосередньо із народом, «головно жіноче українське суспільство в тому огляді було цілковито опущене»²⁵. У цей час на території Галичини були лише греко-католицькі монастирі Сестер Василіянок з осередками у Львові, Яворові та Словіті²⁶, де мали власні школи для дівчат²⁷, але «брак монастирів та висота прикмет і віна віддаляли від жіночих монастирських брам у Словіті багато побожних дівчат»²⁸. Якщо для молодих хлопців була можливість вступити до реформованого василіанського монастиря, то для простих сільських дівчат такої можливості не було²⁹.

²⁰ В. НАВРОЦЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць Пр. Д. М.» // *Нива Ч.* 6 - 7 (1933) 234.

²¹ Пор. Є. ГУЛЮК, «Страшні епідемії давнього Львова» // *Фотографії старого Львова*, 15 лютого 2016, <<http://photo-lviv.in.ua/strashni-epidemiji-davnoho-lvova/>> (дата звернення: 20 березня 2018).

²² Пор. А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Службниць П. Н. Д. М.*, Рим: Видавництво Сестер Службниць 1968, 12.

²³ Пор. А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Службниць П. Н. Д. М.*, 9-10.

²⁴ Там само, 10.

²⁵ Там само, 11.

²⁶ Пор. Н. МАРКО, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, 24.

²⁷ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 55.

²⁸ А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Службниць П. Н. Д. М.*, 11.

²⁹ Пор. Там само, 11.

До своїх монастирів василіанське жіноче «згромадження не приймало дівчат, котрі не мали змоги внести посаг і не мали належної освіти. Сестри, найбільш освічені, дбали за дисципліною і вихованням в народному дусі»³⁰.

Переважно сільські дівчата не могли виконати умови прийняття до сестер василіянок, тому вступали у латинські жіночі згромадження, які паралельно працювали у цей час у Галичині³¹. Також «українці часто віддавали своїх дітей на виховання до латинських закладів (щоправда, робили це з великою недовірою), оскільки в українській Церкві подібних чернечих інституцій не було»³².

Про те, що у василіанський монастир було важко вступити і тому дівчата ідуть до польських згромаджень, згадує також і отець Єремія Ломницький, ЧСВВ³³:

Як тут у Вас, так і по других наших місіях і відпустах приходять дівчата з проханням, щоби їм допомогти до прийняття в монастир. Однак тому, що у нас, крім Василіянок, що приймають тільки інтелігентних кандидаток, нема ніякого другого жіночого монашого згромадження, відсилаємо їх з нічим, через що многі з них вступають до польських згромаджень³⁴.

Біограф отця Кирила Селецького отець Теодор Вергун писав, що отець Кирило бачив покликання до чернечого життя у дівчат, але не мав куди їх відправити, бо вони не мали відповідної освіти, а до сестер Василіянок було важко вступити³⁵.

Відбувалися жваві дискусії між василіянами та єзуїтами про потребу заснування жіночого згромадження, як приклад, наводили Згромадження малих служебниць Непорочного Зачаття у Старому Селі³⁶:

³⁰ Пер. авт., N. MARKO, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, 24.

³¹ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 55.

³² Там само, 55.

³³ Отець Єремія Ломницький, ЧСВВ - ієромонах Чину Святого Василя Великого, відомий у той час проповідник, провідник народних місій та реколекцій.

³⁴ Д. ТКАЧУК, «Хто заснував згромадження Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Прч. Діви Марії?» // А. Великий, *Нарис історії згромадження сс. Служебниць П. Н. Д. М.*, Рим: Видавництво Сестер Служебниць 1968, 739.

³⁵ Пор. С. МАРКО, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ» 110 // сайт: *Наукові записки УКУ*, <nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/marko_107-126.pdf> (дата звернення: 9 квітня 2018).

³⁶ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 55.

Як приклад отці з Товариства Ісуса навели Згромадження малих служебниць Непорочного Зачаття, які мали свій новіціат у Старому Селі й відзначалися широкою діяльністю серед вірних латинського обряду. Отці єзуїти наголосили, що василіяни не зможуть повністю охопити своєю душпастирською діяльністю всі прошарки українського суспільства, і радили заснувати аналогічне згромадження³⁷.

Але відповідною нагодою для заснування нового згромадження стало бажання вступити до монастиря декількох дівчат у Жужелі.

1.2. УЧАСТЬ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО В ЗАСНУВАННІ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ

1.2.1. Отець Кирило Селецький – відомий Душпастир сіл Жужель і Цеблів

Отець Кирило Селецький народився 29 березня 1835 року у селі Підбужжі, що біля Самбора. Батько був вчителем, шляхетного роду³⁸. Мати була донькою королівського ловчого Литви з роду Павликівських³⁹.

Навчався у гімназії у Самборі, у Львівській Духовній Семінарії, а через три роки перевівся до Перемишльської Семінарії. З 1859 року до 1862 року працював вчителем у Дрогобицькій гімназії. Одружився з донькою священника Емілією Івасівкою. Єрейські свячення прийняв 8 січня 1860 р. у Перемишлі. У його сім'ї було дві доньки, на шостому році подружнього життя померла дружина⁴⁰, а через два роки старша донька⁴¹.

Після смерті дружини отець Кирило Селецький свою молодшу дочку віддав на навчання в Інститут сестер Василіянок в Яворові⁴², «у вихованні

³⁷ О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 55-56.

³⁸ Пор. І. ВЕРГУН, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918) (Церковно-громадський працівник, письменник, святець)» // *Визвольний шлях* (1983), 862.

³⁹ Пор. С. МАРКО, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ», 108.

⁴⁰ Там само, 108.

⁴¹ Пор. Там само, 109.

⁴² Пор. А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, 80.

молодшої дитини та в домашній праці Селецькому допомагала його рідна сестра Леонтія»⁴³.

Спочатку отець Кирило був сотрудником парафії у Старій Солі з 1862 р. до 1863 р., з 1863 р. до 1865 р. у Біличі Горішнім, потім у Милькові, Вороблику Королівським, Яворові та Корені⁴⁴.

У 1874 році його призначено парохом у селах Цеблові та Жужелі, де найбільше здійснив душпастирської праці. У квітні 1918 року отець Кирило захворів на запалення легень, у цей час він перебував у Цеблівському монастирі сестер святого Йосифа ОПДМ, і 28 квітня 1918 року помер⁴⁵.

Отець Кирило Селецький був відомим у всій окрузі навколо сіл Жужель та Цеблів та поза нею. Про його досягнення написав владика Йосафат Коциловський так: «Де душпастирює, всюди підносить своїх парохіян у релігійному й національному житті. Всюди дбає про красу Божих домів, основує братства Тверезості, старається за матеріальне піднесення парохіян, працює в читальнях, працює й пером, особливо від часу відколи став вдівцем»⁴⁶.

Ще більш відомим отець Кирило Селецький став, заснувавши у Жужелі жіночий монастирський дім та захоронку.

Іван Вергун писав про отця Кирила, що він завжди намагався допомогти матеріально чи духовно потребуючим:

Христові принципи він вмів пристосувати у народній домені, несучи матеріальну й моральну поміч найменшому братові в Христі. За всяку ціну старався створити в своїй парохії економічну базу під кличем “свій до свого”, щоб народній гріш не відходив до кишені чужих визискувачів⁴⁷.

Отець Кирило Селецький з 1868 року був членом «Просвіти», «Бджільничо-садівничого товариства», «Громадських шкільних рад»,

⁴³ С. МАРКО, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ», 109.

⁴⁴ Пор. І. ВЕРГУН, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918) (Церковно-громадський працівник, письменник, святець)», 862.

⁴⁵ Пор. Там само, 862.

⁴⁶ Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцять п’ять-ліття смерті Бл. п. о. Пралата Кирила Селецького» // Л. Веремієнко (ред.), *Отець Іоанн Боско. Його життя та діяльність. Написав О. Кирило Селецький. Документи*, Львів: Видавництво ОО. Салезіян 1992, 12 - 13.

⁴⁷ І. ВЕРГУН, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918) (Церковно-громадський працівник, письменник, святець)», 862.

«Центрального комітету галицького агрономічного товариства». Разом із вчителем із Цеблова Герусом займався «Братством тверезості», щоб зменшити вживання алкоголю серед сільського населення, і це принесло добрі результати – у Цеблові та Жужелі у «Братство тверезості» записалася велика кількість людей⁴⁸.

Також отець Кирило заснував церковну і громадську крамниці, касу, товариство «Сокіл», молочарню та кружок «Сільського Господаря»:

У 1885 році він заснував у Цеблові громадську крамницю, а в Жужелі церковну, касу Райфайзенку (1907) та Т-во «Сокіл». У 1913 році за його ініціативою побудовано в Цеблові муровану молочарню. Того самого року за його почином засновано в Жужелі кружок «Сільського Господаря»⁴⁹.

Крім цього, отець Кирило займався освітянською роботою у парафіяльній канцелярії, школі. У селах Цеблів та Жужель створив читальні, куди приходило дуже багато людей у неділю та свята після обіду⁵⁰.

Владика Йосафат Коциловський охарактеризував Отця Кирила Селецького як доброго, покійного, працюючого, витривалого та люблячого ближніх та ставить за взірець християнського життя⁵¹: «це праведник, муж Божого Духа, що дається нам як взорець християнського, праведного, святого життя»⁵².

1.2.2. Заснування згромадження Сестер Служебниць

У травні 1891 року Товариство імені святого Апостола Павла організувало третю народну місію у селі Жужель, на той час, Сокальського повіту⁵³. Тепер це у Сокальському районі Львівської області і зветься село Жужеляни. Воно було «одне з більших та прикладніших сіл цього ж повіту, і то саме завдяки

⁴⁸ Пор. І. ВЕРГУН, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918) (Церковно-громадський працівник, письменник, святець)», 863-864.

⁴⁹ Там само, 864.

⁵⁰ Пор. А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, 17.

⁵¹ Пор. Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцят п'ять-ліття смерти бл. п. о. Пралата Кирила Селецького» // Л. Веремієнко (ред.), *Отець Іоанн Боско. Його життя та діяльність. Написав О. Кирило Селецький. Документи*, 12.

⁵² Там само, 12.

⁵³ Пор. А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Служебниць П. Н. Д. М.*, 12.

невсипучій праці місцевого пароха о. Кирила Селецького»⁵⁴. Отець Кирило Селецький запросив священників із цього Товариства провести місію і 16 травня вона розпочалася⁵⁵.

Участь у місії взяло дуже багато людей, для котрих ці місії принесли значну духовну користь: «Участь у проповідях, богослужбах та св. Тайнах була незвичайно численна та ревна. Висповідались майже усі»⁵⁶.

У 1874 році, коли отець Кирило Селецький став парохом парафії села Жужель, як ревний душпастир, бачив у селах багатьох побожних дівчат, у котрих, на його думку, було покликання до монашого життя. У цьому селі вже раніше були Сестри Службниці римо-католицького обряду («Службнічки»)⁵⁷, але селяни їх не сприйняли⁵⁸, бо «були вони чужі обрядом і національністю»⁵⁹. Із цього часу у нього появилася думка, щоб у кожному селі були сестри-монахині, котрі б працювали для бідного селянства та виховували дітей⁶⁰.

Із архівних джерел відомо, що пізніше, у 1890 році, також роздумував про потребу чернечого згромадження для праці серед народу і отець Єремія Ломницький. Отець Юліан Дацій ЧСВВ у матеріалах хроніки (Лаврів 1937 р.) з історії монастиря отців Василіан у Кристинополі пише, що у 1890 році він разом із цим отцем, повертаючись з відпустки із Гошева, розмовляли і отець Єремія сказав, що потрібно заснувати згромадження, подібне до римо-католицьких Сестер Службниць, котре б займалося вихованням⁶¹.

У 1901 році, отець Кирило Селецький написав у «*Богословському віснику*»: «Мисль основаня конгрегації СС. Службниць уже вѣдь давна поселилася вѣ

⁵⁴ А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Службниць П. Н. Д. М.*, 12-13.

⁵⁵ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 56.

⁵⁶ А. ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Службниць П. Н. Д. М.*, 13.

⁵⁷ «Службнічки» - чернече жіноче згромадження у Польщі, яке було засноване у 1850 році Едмундом Бояновським з метою опіки за покинутими дітьми, хворими та убогими, приготування дітей до життя в суспільстві та сім'ї. Пор. Е. ZIEMANN, «Sluzebniczki» // TOWARZYSTWO NAUKOWE KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWLA II, S. WILK (ред.), *Encyclopedia Katolicka*, т. XVIII, Lublin: Tekst 2013, 429.

⁵⁸ Пор. А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, 30.

⁵⁹ Там само, 30.

⁶⁰ Пор. там само, 30.

⁶¹ Пор. ЦДІАЛ, ф. 684, оп. 1, спр. 3067 б, арк. 44.

моїй душі: Я ждавъ лишъ на случайнѡсть, щоби еї перевести въ дїло»⁶². Він також казав, що таке згромадження було би корисне для народу⁶³.

Після місій у 1891 році у селі Жужель декілька дівчат розповіли отцю Кирилу Селецькому, що хочуть вступити до монастиря. Він їм сказав приходити до нього щонеділі для підготовки до монашого життя, хотів спочатку переконатися у непохитності їхнього переконання⁶⁴. Також відразу він повідомив про це провідника місій отця Єремїю Ломницького, котрий, порозмовлявши із дівчатами, вирішив працювати над заснуванням нового чернечого згромадження⁶⁵.

У листі від 17 травня 1900 року отець Кирило написав, що цих дівчат з їхньою освітою не могли прийняти в жоден монастир: «у насъ на Руси не було такого монастыря ни конгрегациі, гдѣбы ихъ отвѣтно до ихъ степени образованія примѣстити було можна»⁶⁶.

Отець Кирило Селецький вважав, як пише отець Василь Навроцький, парох с. Красного, що біля Львова, сестри нового згромадження мають бути:

в першій мірі обєднанням простих сільських дівчат до спільного побожного життя, до безупинного контакту зі своїми посестрами в селі, нічим крім одягу не мають від них різнитися і мають перебувати посеред них при щоденній праці в хаті, городі і полі, без окремої тіснішої монастирської норми⁶⁷.

Отець Юліан Дацій пише, про що можемо дізнатися із архівних джерел, що отець Єремїя Ломницький ЧСВВ повідомив отця Кирила Селецького про свої плани щодо заснування згромадження, останній перейнявся цією ідеєю і взяв на себе технічні питання. Першим домом згромадження мало стати село Жужель. Тут отець Кирило Селецький купив будинок недалеко від плебанії,

⁶² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «До історії основаня новиціату СС. Служебниць въ Жужелю и перенесеня тогожь до Крестинополя» // *Богословський Вѣстникъ*, III, 2-ге вид. (1902). Цитовано за Д. ТКАЧУК, «Хто заснував згромадження Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Прч. Діви Марії?» // А. Великий, *Нарис історії згромадження сс. Служебниць П. Н. Д. М.*, 736.

⁶³ Пор. Д. ТКАЧУК, «Хто заснував згромадження Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Прч. Діви Марії?», 736.

⁶⁴ Пор. В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження Сестер Служебниць?» // *Нива Ч.* 1 (1933) 22.

⁶⁵ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремїї Ломницького, ЧСВВ*, 57-58.

⁶⁶ ЦДАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 3.

⁶⁷ В. НАВРОЦЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.», 236.

zareestruvav yogo ta vporядkuvav⁶⁸. Цей будинок разом із іншими селянськими будинками та городом за півціни продала пані Гуменецька⁶⁹.

Отець Єремія Ломницький не міг братися за заснування нового згромадження без благословення на це генерального настоятеля отця Гаспера Щепковського ЧСВВ, тому він та отець Кирило Селецький поїхали до нього 25 травня 1891 року у Добромиль, щоб розповісти про план заснування згромадження⁷⁰. Було вирішено, що «чернечою формацією та духовним проводом мали зайнятись оо. Василіяни, зокрема о. Ломницький, а відкриттям першого дому для сестер та матеріальними справами зобов'язався заопікуватися о. Селецький»⁷¹.

У Центральному Державному Історичному Архіві України м. Львів збереглося свідоцтво⁷² Митрополичого Ординаріату від 18 липня 1894 року про заснування Товариства Сестер Служебниць у селі Жужель, у якому написано, що засновником є парох з Жужелю отець Кирило Селецький. У цьому ж свідоцтві згадується, що у 1892 році в день Успіння Пресвятої Діви Марії посвячено було будинок сестер Служебниць, у якому поселилося 10 кандидаток, а у день Архистратига Михаїла відбулися облечини цих сестер⁷³.

Про облечини перших сестер Служебниць написав також отець Кирило Селецький у статті «З-під Белза» у часописі «Посланник» від 1892 року. У ній він вказує, що у день Архистратига Михаїла відбулися перші облечини 9 сестер служебниць Пречистої Діви Марії у Жужелі⁷⁴.

На основі уставу Сестер Служебниць латинського обряду отець Кирило Селецький уклав «Правила» для згромадження Сестер Служебниць, які були затверджені Всесвітлішим Митрополичим Ординаріатом 6 травня 1892 року, а пізніше він написав нові з доповненнями із власних спостережень, про що отець Кирило пише у 1906 році у листі до митрополита Андрея Шептицького:

⁶⁸ Пор. ЦДІАЛ, ф. 684, оп. 1, спр. 3067 б, арк. 45.

⁶⁹ В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження Сестер Служебниць?» // *Нива* Ч. 1 (1933) 22-23.

⁷⁰ Пор. О. БОРШОВСЬКА, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, 59-60.

⁷¹ Там само, 61.

⁷² Див. Додаток 1.

⁷³ Пор. ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 10.

⁷⁴ Пор. «Зъ-пѣдъ Белза» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1892) 5.

Всесвітліший гр-к Митр Ординаріате!

В залученні предкладаю требуеміє правила для сс. Служебниць Пр ДМ. При сей роботі користав не багать з первесних “правиль” уложених мною на основь устав Служебниць *rit. Lat.*, а затверджених всесвітлішим митрополитим ординаріатом под днем 6 мая 892 Ч 452 – дальше з ціннихь заметок, замьщених в Архисрейскім посланію до сс. Служебниць под днем 3 цвітня 1906 р. і з власних спостережень, які починив будучи в безнастаннім зношенню з основою мною інституцією⁷⁵.

Отець Юліан Дацій ЧСВВ у хроніці пише, що будинок у Жужелі, де проживали сестри, і все майно належали отцю Кирилу Селецькому: «бо прецінь дім де сестри мешкали і все що до того дому належало було неподільно його діло»⁷⁶.

2 серпня 1894 року єпископ Юліан Пелеш у «*Віснику Перемиської єпархії*»⁷⁷ розмістив подяку о. Кирилу Селецькому від Конгрегації у справах віри при Апостольській Столиці за заснування згромадження Сестер Служебниць та дав доручення збирати кошти для цих Сестер, пересилаючи їх отцю Кирилу⁷⁸.

У «*Віснику Перемиської єпархії*» від 28 липня 1896 року єпископська Консисторія отця Кирила Селецького називає засновником і невтормним працівником розвитку згромадження Сестер Служебниць: «Всч. О. Кирилль Селецкій въ Жужелю основатель и неутормимый труженникъ розвою Стоваришеня С. С. Служебниць рускихъ⁷⁹ Преч. Д'ївы Маріи въ Галичин'ї»⁸⁰.

Митрополит Андрей Шептицький у Пастирському посланні до Сестер Служебниць від 19 серпня 1942 року називає також засновником згромадження Сестер Служебниць отця Кирила Селецького. Зокрема він пише:

З вдячністю для Бога треба сьогодні згадати й про основника Вашого Згромадження, о[тця] К[ирила] Сілецького, пароха Жужеля. Його праведне життя, посвята, з якою всьо віддавав: чи то захоронкам Сестер, чи то убогим, - його дух молитви, його простота і

⁷⁵ ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 1.

⁷⁶ ЦДІАЛ, ф. 684, оп. 1, спр. 3067 б, арк. 50.

⁷⁷ Див. Додаток 2.

⁷⁸ «Ч. 451. О стоваришеню Сестрь Служебниць Прч. Д'ївы Маріи въ Жужели» // *В'їстникъ Перемиской єпархії* (серпень 1894) 82.

⁷⁹ Українських.

⁸⁰ «Ч. 2775. Издане о. Селецкого пароха въ Жужелю “катехизмъ и біблійна исторія”» // *В'їстникъ Перемиской єпархії* Ч. VIII (28 липня 1896).

покора, а передусім любов ближнього, що була провідним світлом в основанні Згромадження й у всіх працях для нього, - всі тії чесноти ставляють покійного в ряді перших працівників Євангелія в нашій Церковній провінції⁸¹.

Після перенесення новіціату Сестер Служебниць у 1894 р. із Жужеля до Кристинополя отці Василіяни отримали духовний провід над згромадженням Сестер Служебниць, а матеріальна опіка залишалася за отцем Кирилом Селецьким⁸².

Отець Кирило Селецький розумів, що не зможе до кінця життя опікуватися згромадженням Сестер Служебниць і переживав, що, можливо, ніхто не захоче цим займатися⁸³, бо: «клирь той, що въ сус'їдств'ї зѣ мною проживавъ вельми скептычно вѣдноситься до той справы»⁸⁴. Тому, оскільки, отці Василіяни допомагали йому та він їм довіряв, думав, щоб опісля його смерті вони перейняли провід згромадженням⁸⁵. Отці Василіяни були на це згодні, але хотіли самі провадити згромадження, без отця Кирила Селецького, бо вважали, що управа не може бути у світського священника⁸⁶.

У 1897 році отець Кирило Селецький був усунений від опіки згромадженням Сестер Служебниць, а офіційно – 25 березня 1898 року церковною владою⁸⁷.

1.3. ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ - ЗАСНОВНИК ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА

Початок заснування згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника сягає 1898 року, тоді троє дівчат, – Марія Матвійчина, Анна та Параскевія Кіселик, мали намір вступити до монастиря, про що вони розповіли отцю Кирилу

⁸¹ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «До Сестер Служебниць На руки С[естри] Генеральної Настоятельки у Львові. 19 серпня 1942 р.» // *Пастирські Послання 1939-1944*, т. III, Львів: Апріорі 2010, 224.

⁸² Пор. ЦДАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 5.

⁸³ Пор. ЦДАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 4.

⁸⁴ Там само, арк. 4.

⁸⁵ Там само, арк. 4.

⁸⁶ Пор. Там само, арк. 5.

⁸⁷ Пор. Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцят п'ять-ліття смерті Бл. п. о. Пралата Кирила Селецького», 16.

Селецькому. Він спочатку сказав їм розповісти про це отцям Василянам з Кристинополя, котрі опікувалися Сестрами Службницями, де також був новіціат. Але їм відмовили у прийнятті до згромадження, оскільки вони не відповідали умовам вступу. Дівчата ще раз пішли до отця Кирила Селецького і представили план заснування згромадження⁸⁸.

У цей час, вже після офіційного складення отцем Кирилом Селецьким обов'язків проводу над Сестрами Службницями, потрібно було внести внесок, щоб вступити до цього згромадження, так як це було у Сестер Василянок. Пізніше отець Кирило писав у своєму листі 3 квітня 1907 року до митрополита Андрея Шептицького, що введення обов'язкового вступного внеску стало проблемою для родин тих, хто хотів вступити у це згромадження: «Коли же стали гаряч вступний (так зване вьно) поберати и тим то причинилися до більшого матеріального занепаду родинь, стратила інституція свой первесний блеск и знеченє, рука людська оскудла, повага і вліянія інституції підупало»⁸⁹.

Після складення обов'язків опіки над згромадженням Сестер Службниць отець Кирило Селецький не планував засновувати нове згромадження⁹⁰, але, поспілкувавшись з дівчатами і переконавшись у їхньому бажанні вступити до монастиря, зрадів і дав їм читати книжку про життя Марії Мадзарелло для вдосконалення⁹¹, після чого почав робити перші кроки у заснуванні нового згромадження.

Розпочалося будівництво великого будинку для нового монастиря весною 1898 року і до літа було закінчене. Для цього родичі Анни Кіселик дали земельну ділянку. Отець Кирило Селецький займався всіма витратами і облаштуванням⁹².

У часописі «*Нива*» згадується, що була куплена у Цеблові для Товариства ділянка для будови будинку: «Товариство закупило також в Цеблові недалеко від церкви площу, на котрій наміряє здвигнути дім на приміщенє принятих

⁸⁸ Пор. N. MARKO, *Charyzmat i życie zgromadzenia ss. Św. Józefa ONMP*, 28-29.

⁸⁹ ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 2.

⁹⁰ Пор. N. MARKO, *Charyzmat i życie zgromadzenia ss. Św. Józefa ONMP*, 26.

⁹¹ Пор. Там само, 29.

⁹² Пор. Там само, 30.

дівчат, школи жіночого господарства і висше згаданих верстатів для затруднення вихованиць»⁹³.

У день свята Успіння Пречистої Діви Марії отець Кирило Селецький процесійно з трьома послушницями, – Анною Кіселик, Марією і Параскевією Кіселик, прийшли до нового монастиря, посвятили його. При ньому також було засновано захоронку для дітей⁹⁴.

Отець Кирило «представив дівчатам розпорядок дня, наказавши його докладно дотримуватися»⁹⁵. Після цього він часто приходив до сестер і читав з ними Святе Письмо і Катехизм⁹⁶, «раз в тиждень проводив конференцію, заохочуючи до взаємної любові»⁹⁷.

У 1909 році у листі від 15 липня отець Кирило Селецький згадує про дівчат, котрі хотіли вступити до Сестер Служебниць, але їм було відмовлено через невідповідність якостей: «си д'ївчата въ своїм час'ї просили о приніатіє до СС. Служебниць, лишь по причинь, же не мали уставом приписанихь свойствь, то вжежь вѣдказано ихь прошеню»⁹⁸. Вони живуть у домі в Цеблові та провадять захоронку: «Они захоронились до дому Цебл'ївского»⁹⁹.

Також у вище згаданому листі він пише, що ці дівчата мають зразкову поведінку, живуть з молитвою і працею в окремому будинку, часто сповідаються і причащаються, працюють на полі, городі та місцевій молочарні, таке життя їм не набридло. Дівчата хотіли б жити за уставом студитської Лаври, що у Скнилові¹⁰⁰. Також він подає тут свою думку про те, що жіноча студитська лавра є дуже потрібна, але без благословення на це не може нічого сам створювати¹⁰¹.

У листі до перемиського ординарія Костянтина Чеховича від 27 грудня 1909 року отець Кирило описує життя цих дівчат. На початку він пише: «Въ

⁹³ «Товариство съв. Йосифа Обручника» // *Нива Ч.* 16 - 17 (1933) 541-542.

⁹⁴ Пор. Н. МАРКО, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, 30.

⁹⁵ Пер. авт. Там само, 31.

⁹⁶ Пор. Там само, 31.

⁹⁷ Там само, 31.

⁹⁸ ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 97.

⁹⁹ Там само, арк. 97.

¹⁰⁰ Пор. Там само, арк. 96-97.

¹⁰¹ Пор. Там само, арк. 97.

Цеблов'ї при тамошній дочерній церкв'ї завязалоса релігійне товариство д'ївчат, Котре працею рукъ своихъ роздобуває соб'ї удержаніє»¹⁰². Вони працюють на полі, городі і місцевій молочарні. Також мають олійню, займаються оправою книжок, а зранку і ввечері молитвами прославляють Бога та співають похвальні пісні¹⁰³, «часто спов'їдають и причащаються»¹⁰⁴.

Багато наших дівчат, зауважує далі у цьому листі отець, виїжджають на заробітки до Пруссії, привозячи звідти моральний занепад. Дівчат не приймають до Сестер Служебниць через те, що вони не мають відповідного посагу та грошей¹⁰⁵. Але вони «мають щирю волю трудомъ рукъ своихъ хл'їбъ насущный соб'ї роздобувати, щоби не бути тягаромъ для сусп'їльности людской»¹⁰⁶.

Отець у цьому листі далі пише, що погодився стати їхнім опікуном заради того, щоб вони були під покровом Церкви і не створилося яке-небудь світське товариство та просить за благословення і опіку¹⁰⁷ «се'ї інституції “прац'ї и молитвы”»¹⁰⁸.

23 квітня 1914 року отець Кирило Селецький у листі до Єпископського Ординаріату написав, що він заснував у цьому селі, з дозволу духовної та світської влади, це Товариство для того, щоб не допустити виїзду нашої молоді до Пруссії і оберегти її від нечистоти та розпусти¹⁰⁹. Тут заклав дім¹¹⁰, де: «д'ївчата вь молитв'ї и прац'ї дни житія своего опроваджують»¹¹¹.

У листі до Всесвітлішої Греко-Католицької Єпископської Консисторії отець Кирило Селецький також згадує, що заснував для Товариства Сестер Святого Йосифа Обручника у Цеблові дім¹¹², але, зауважує отець, наше духовенство байдуже до цього поставилося¹¹³. У цьому домі він побудував невелику каплицю, піч, щоб було тепло підчас літургії, на служіння якої у цій

¹⁰² APP ABGK, 5133, арк. 586.

¹⁰³ Пор. APP ABGK, 5133, арк. 586.

¹⁰⁴ Там само, арк. 586–587.

¹⁰⁵ Пор. Там само, арк. 587.

¹⁰⁶ Там само, арк. 587.

¹⁰⁷ Пор. Там само, арк. 587-588.

¹⁰⁸ Там само, арк. 588.

¹⁰⁹ Пор. APP ABGK, 5140, арк. 435.

¹¹⁰ Пор. APP ABGK, 5140, арк. 435.

¹¹¹ Там само, арк. 435.

¹¹² APP Supplement 142 ABGK, 5427, арк. 325.

¹¹³ Пор. APP Supplement 142 ABGK, 5427, арк. 326.

каплиці, хоча б у будні дні, отець просить благословення у цьому листі¹¹⁴. Каплиця була названа в честь «Покрови Пречистої Діви Марії»¹¹⁵.

У 1911 році 10 січня був прийнятий «Статут Товариства Святого Йосифа Обручника», а 1 лютого це Товариство стало офіційно діяти, отець Кирило Селецький став його головою¹¹⁶. Цей «Статут» був опублікований у часописі «Нива», де також написано, що Товариство закупило обладнання для роботи: «верстат ткацький, шевський, машину до витискання олію, чотири машини до виробу пончох і шкарпеток і приряди до оправи книжок»¹¹⁷.

У листі до Єпископського Ординаріату 18 березня 1914 року отець Кирило Селецький пише, що в Цеблові збудовано з твердого матеріалу дім¹¹⁸ «прац'ї и молитвы»¹¹⁹, каплицю, де встановлено престіл і просить про його благословення для богослужень та антиминос¹²⁰.

Сестри займалися веденням господарства, тисненням олії, ткацтвом, тримали худобу, у них проживали сироти, але коштів було недостатньо, щоб це Товариство розвивати¹²¹.

Отець далі описує майновий стан цього Товариства: «2 дома мешкальніи, едень деревіаный, другій мурованый, 3 будинки господарчіи, Котри представляють вартость: 15.000 Коронь, 6 морговь поля 5.000 Коронь»¹²².

Також отець Кирило Селецький зауважує у цьому листі, що є дівчата, котрі бажають проживати у Товаристві, але через брак коштів їм відмовляють¹²³.

Духовною опікою, продовжує отець Кирило, займається його сотрудиик, отець Зенон Каленюк¹²⁴, котрий є: «вельми ревный и трудолюбивый Священникъ»¹²⁵.

¹¹⁴ Пор. APP Supplement 142 АВГК, 5427, арк. 326.

¹¹⁴ Пор. Там само, арк. 326.

¹¹⁵ Пор. Там само, арк. 323.

¹¹⁶ Пор. «Товариство сьв. Йосифа Обручника» // *Нива* Ч. 16-17 (1933) 541.

¹¹⁷ «Товариство сьв. Йосифа Обручника» // *Нива* Ч. 16-17 (1933) 541.

¹¹⁸ Пор. APP Supplement 142 АВГК, 5427, арк. 329.

¹¹⁹ Там само, арк. 329.

¹²⁰ Пор. Там само, арк. 329-330.

¹²¹ Пор. APP АВГК, 5140, арк. 437.

¹²² Там само, арк. 438.

¹²³ Там само, арк. 438.

¹²⁴ Пор. Там само, арк. 438.

¹²⁵ Там само, арк. 438.

У листі до Єпископського Ординаріату 25 листопада 1917 року отець Кирило Селецький просить про дозвіл від Всесвітлішої Віденської Нунціатури на постійне зберігання Найсвятіших Дарів у каплиці Товариства Сестер Святого Йосифа Обручника у Цеблові¹²⁶.

Про те, що отець Кирило Селецький є засновником згромадження Святого Йосифа Обручника у Цеблові, згадує і отець Юліан Дацій у хронікальних матеріалах до історії монастиря отців Василіян: «він заложив в Цеблові (філія Жужеля) нове згромадження жіноче і назвав його мазарельками а відтак переіменував його на згромадження св. Йосифа Обручника “Йосифітки”»¹²⁷.

Засновником згромадження Святого Йосифа Обручника отця Кирила Селецького вважав і владика Йосафат Коциловський¹²⁸, котрий був, як пише сестра Стефанія (Наталія) Марко, переконаний: «що в задумі засновника, через якого постало нове згромадження виражена Божа воля»¹²⁹.

Отець Василь Кедринський також називає отця Кирила Селецького засновником згромадження Святого Йосифа Обручника у статті «Хто є основником Згр. СС. Службниць?» у часописі «Нива» від 1933 року: «Та не булоби сего факту – не булиби ми мали нині Згромадження СС. Йосифіток, котрих основником є рівнож о. Кирило Селецький»¹³⁰.

¹²⁶ Пор. APP Supplement 142 АВГК, 5427, арк. 321-322.

¹²⁷ ЦДІАЛ, ф. 684, оп. 1, спр. 3067 б, арк. 50.

¹²⁸ Пор. С. МАРКО, «Йосиф Схрейверс – візитатор та духовний провідник у Згромадженні св. Йосифа ОПДМ» // *Отець Йосиф Схрейверс – бельгійський редemptорист в українській Церкві* (Місіонери Великого Відкуплення 2) / упоряд. Р. ПІХ, Львів: Видавничий відділ редemptористів «Місія Христа» 2016, 45.

¹²⁹ С. МАРКО, «Йосиф Схрейверс – візитатор та духовний провідник у Згромадженні св. Йосифа ОПДМ», 45-46.

¹³⁰ В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць Пр. Д. М.», *Нива* Ч. 6-7 (1933) 243.

РОЗДІЛ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ У ЛИСТАХ, СТАТТЯХ ТА ДОПИСАХ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

2.1. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ ТА СПІЛЬНОТ ЗА ПОГЛЯДАМИ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО НА ОСНОВІ ЙОГО ЗАКОРДОННИХ ПОДороЖЕЙ

Отець Кирило Селецький залишив свої спогади про закордонні подорожі у декількох листах, які були опубліковані у періодичних виданнях, та у додатку *«Моя гостина в Салезіянських Установах в Турині. Все, що чув і бачив»* до праці *«Отець Іоанн Боско, його життя і діяльність»*.

Перший раз отець Кирило відвідав Італію у 1870 році, про що згадує владика Йосафат Коциловський: «В р. 1870 їзди до Риму і по Італії, де бачив тільки пам'яток католицької культури, скріпила його бажання нести поміч своєму народові»¹. Другий раз отець Кирило поїхав до Риму у 1872 році, де познайомився із Товариством Івана Боско та його працею². 25 березня 1898 року було усунуто отця Кирила із проводу згромадження Сестер Служебниць, після чого він знову їде до Італії у Турин, де перебуває у Товаристві Івана Боско³. Перейнятий досвід із життя та діяльності цього Товариства отець Кирило використовував у своїй душпастирській праці та впроваджував у життя заснованих ним згромаджень - Сестер Служебниць та Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії.

¹ Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцят п'ять-ліття смерти Бл. п. о. Пралата Кирила Селецького» // Л. Веремієнко (ред.), *Отець Іоанн Боско. Його життя та діяльність. Написав О. Кирило Селецький. Документи*, Львів: Видавництво ОО. Салезіян 1992, 14.

² Пор. Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцят п'ять-ліття смерти Бл. п. о. Пралата Кирила Селецького», 14.

³ Пор. Там само, 16.

2.1.1. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ ТА СПІЛЬНОТ НА ОСНОВІ ДОПИСІВ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО ПРО ПОДОРОЖ ДО РИМУ

У листі від 17 травня 1900 року до Греко-Католицької митрополичої консисторії отець Кирило Селецький пише: «полишивъ та край и за'їхавъ до Риму. Зъ вѣдтамъ на Туринъ, Швайцарію, В'їдень и Краковъ»⁴. Також він побував в Угорщині та Хорватії⁵.

У листі з Риму від 12 вересня 1897 року він розповідає про свою подорож. Спочатку отець приїхав до угорського Будапешту, далі до хорватського Загребу. Тут йому зробили екскурсію по Семінарії. Отець Кирило звернув увагу, що на кухні працювали сестри Милосердя. Він запитав настоятеля чому тут не працюють світські кухарки⁶, на що той йому відповів: «Чижь Вы не знаєте, що св'їтски кухарки трудять ся за для того, чтобы чим скорше наповнити свою мошонку грошми, та розбагат'їти, а не за-длятого, чтобы молод'їжи приладити здорову поживу»⁷. І далі отець Кирило сам зауважує: «С. милосердія д'їлають все зъ любви для Іисуса Христа, въ н'їчомъ не глядають своєї власной користи – тож и въ прилагодженю 'їдла для питомц'ївъ поводяться вельми сов'їстно»⁸. Також, із того часу, відколи сестри працюють на кухні, стали рідше хворіти ті, що тут харчуються, бо коли працювали світські працівники, то хворіла майже половина студентів, навіть, важкими хворобами⁹. З цього можемо зрозуміти, що богопосвячені особи, працюючи, ставляться дуже відповідально і безкорисно до своїх обов'язків. Мабуть, отець Кирило хотів звернути увагу на цей факт, оскільки написав про нього у своєму листі.

Спілкуючись із настоятелькою сестер Милосердя, отець Кирило дізнався, що ці сестри із Загреба, окрім роботи на кухні Семінарії, опікуються всіма захоронками та всіма жіночими нижчими та вищими школами¹⁰.

⁴ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 8.

⁵ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Листъ о. Кирила Сілецького. Римъ 12 9 1897» // *Душпаствърь* (1897) 401.

⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Листъ о. Кирила Сілецького. Римъ 12 9 1897», 401-402.

⁷ Там само, 402.

⁸ Там само, 402.

⁹ Пор. Там само, 402.

¹⁰ Пор. Там само, 402.

Також вони опікуються в'язницями, виправними будинками, лікарнями та домами для психічно хворих. Їхня діяльність розповсюджується по всій Хорватії та Боснії і Герцеговині¹¹. Отець Кирило Селецький зауважує, що можна побачити наслідки їхньої праці: «Богъ видимо благословить ихъ працю, овоч'ї ихъ труду всюды видими. Нарѡдъ заявляє имъ все велику почесть и любов, зъ кождымъ днемъ росте ихъ число»¹². Далі отець сумно питає: «Такъ ту. А у насъ?»¹³, - маючи на увазі недостатню кількість українських згромаджень, які б працювали в подібних сферах на українських теренах.

У Дяково, розповідає далі отець, є сестри згромадження Святого Хреста, котрі керують і опікуються вищим виховним закладом для дівчат, жіночою народною школою та лікарнею¹⁴. Також він зауважив, що сестра була ввічливою: «Вв'їчлива инокиня опровадила мене по вс'їхъ комнатахъ»¹⁵.

Здійснюючи подорож до Риму, отець Кирило Селецький мав змогу відвідати Салезіянські установи у місті Турині, про що він написав у 1898 році у додатку *«Моя гостина в Салезіянських Установах в Турині. Все, що чув і бачив»* до твору *«Отець Іоанн Боско, його життя і діяльність»*. З нього також можемо довідатися про діяльність богопосвячених осіб та погляд отця Кирила на їхню роль у Церкві.

На початку отець Кирило зауважив гарний стан церкви та споруд¹⁶ і розповідає, що його завели до «хорошо змальной и уладженой комнаты»¹⁷, з чого можна зрозуміти, що богопосвячені особи, які тут проживали, дбали про красу і чистоту як зовні, так і всередині.

Також Салезіяни працювали закордоном на місійних територіях, оскільки отець Кирило згадує, що ректор Товариства Салезіян поїхав «до семінарії для місій заграничныхъ»¹⁸.

¹¹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Листь о. Кирила Сілецкого. Римь 12 9 1897», 402.

¹² Там само, 402-403.

¹³ Там само, 403.

¹⁴ Пор. Там само, 404.

¹⁵ Там само, 405.

¹⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іоаннь Боско, его жите и д'їла*, Перемышль: Печатня Н. Джульиньского 1900, 140.

¹⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іоаннь Боско, его жите и д'їла*, 140.

¹⁸ Там само, 140.

Отець Кирило звернув свою увагу на ввічливість заступника ректора¹⁹. Також він згадує, що там, де його приймали богопосвячені особи під час своєї подорожі до Риму, всюди «Христа ради прим'їстили и угостили, повсюду позабувъ, що я чужинець, повсюду почувся бути мовто межи своїми, мовто у своєї хат'ї»²⁰, він переконався, що «у сихъ слугъ Божихъ, що не то словомъ але д'їлами испов'їдують Христа, есть розумъ, есть интелігенція, есть смиреномудріє, все одно чи они найвызшій, чи найнизшій степень въ гієрархіи церковной занимають»²¹.

У Фіуме отець Кирило розмовляв із монахом-капуцином, у котрого побачив ввічливість, здоровий погляд на Божі та людські речі: «стр'їтивъ у него вдоволенє зъ свого стану, здоровый поглядъ на р'їчи божи и челов'їчески и вв'їчливість превелику въ час'ї моєи гостини въ монастир'ї єго чину»²².

Богопосвячені особи Товариства Салезіян навчали молодь різним ремеслам: шиття, кравецтва, столярства, ковальства, слюсарства, пекарства, палітурної справи. У друкарні видавали шкільні книжки морального та релігійного змісту, салезіянські відомості. Працювали також тут світські люди. Ще була початкова школа для навчання ремісничої челяді²³.

Отець знову звертає свою увагу, що «Всюда ладь и порядокъ взорцевый»²⁴.

Тут навчали хлопців до витривалості: «многократно въ день, особливо вечеромъ, коли робота оконъчить ся, покр'їпляє ся хлопц'їв словами заохоты до вытревалости въ труд'ї, щобы стали зъ часом хосенными членами суспольности людскои»²⁵.

Молоді люди працювали 4 роки на верстатах, а після цього, за їхнім вибором, могли вступати до новіціату чи самі займатися своєю справою. Хто мав кращі здібності, міг після закінчення нижчих шкіл перейти до гімназії, якщо бажали бути священиками, а якщо ні, то до ліцею. Більшість священиків

¹⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іоаннь Боско, єго житє и д'їла*, 140.

²⁰ Там само, 140.

²¹ Там само, 141.

²² Там само, 141.

²³ Пор. Там само, 141-142.

²⁴ Там само, 142.

²⁵ Там само, 142.

Італії виховувалися у таких товариствах отця Івана Боска. Багато вихованців салезіянських закладів займали різні посади в державному управлінні²⁶. Вони, маючи різне становище, «сохранили въ сердцах своихъ яко найдорогоц'їнн'їйше сукровище – любов щирю для сего дому, котрый ихъ пригорнувь и выплекавь»²⁷.

Вихованці закладів не вчиняли кримінальних злочинів: «зъ посередь много-тысячей питомц'ївъ Салезіянськихъ вѣдь часу основаня сего иституту по нын'їшний день не найшовъ ся н'ї одинь, котрого судилибы суды за якійто кары гѣднѣй поступокъ»²⁸. Це є доказом, на думку отця Кирила, що Товариство Салезіян є дуже добре для Церкви та народу, також у його закладах щорічно виходить і вступає двадцять п'ять тисяч чоловік, які згодом стають чесними громадянами своєї батьківщини²⁹.

Із цього Товариства вийшло більше шести тисяч священиків, котрі працюють у різних країнах, де будують церкви, проповідують Слово Боже, засновують школи у Африці та Америці. Утворилося також згромадження Сестер Покрови Пречистої Діви Марії, яке займається жіночою освітою³⁰.

Описуючи прийом у трапезній, отець Кирило знову зауважує, що до нього зверталися ввічливо: «здоровили мене вв'їчливо мов братъ брата»³¹, не було видно жодного незадоволеного виразу обличчя: «вс'ї весели, вс'ї вдоволени, зъ житя»³². Велися розумні розмови, відчувалася серед них гармонія: «Дотепни бес'їды були найлучшою ихъ омастою и прикрасою. Чудна гармонія волод'їла въ тѣмъ собранію, котре складало ся зъ людей такъ рѣжнородныхъ званій. Христось перебувавъ видимо межѣ своєю челядею!»³³. Пізніше, у кінці, отець

²⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іоаннь Боско, его житє и д'їла*, 142-143.

²⁷ Там само, 143.

²⁸ Там само, 144.

²⁹ Пор. Там само, 144.

³⁰ Пор. Там само, 144.

³¹ Там само, 145.

³² Там само, 145-146.

³³ Там само, 146.

також зауважує, що салезіянська братія «такъ радо гостила мене въ своихъ обывеляхъ»³⁴.

Після обіду діти, разом із священниками та братами, вийшли на площу забавлятися, старші – займалися музикою і співом у відповідних кімнатах, а опісля дзвінка о другій годині всі розійшлися виконувати свою роботу³⁵.

Він зауважує, що це Товариство розвинулося і набуло таких результатів завдяки невтомній праці отця Боско, котрий керувався такими принципами³⁶: «вѣнь любивъ пристрасно дѣлти и молодѣжь, що ю люде вѣдрекли ся, - вѣнь уповавъ крѣпко на Бога»³⁷.

Маючи можливість служити літургію у каплиці, у якій служив отець Іван Боско, отець зауважує чудовий її стан, чистоту обрусів та красу: «ту такъ чисто, такъ ясно и пріятно; цѣле уладжене манило серце и очи къ собѣ. На престолѣ зъ великѣмъ артызмомъ выдѣланѣмъ, украшенѣмъ цвѣтами були бѣли мовъ снѣгъ обрусы»³⁸. З цього опису можна зрозуміти, що богопосвячені особи Товариства Салезіян, як вже неодноразово згадувалося, дбали про красу і чистоту всіх своїх приміщень, на що отець Кирило Селецький часто звертає свою увагу.

2.1.2. БОГОПОСВЯЧЕНІ ОСОБИ ТА СПІЛЬНОТИ У СПОГАДАХ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО «ЗАПИСКИ З ПАЛОМНИЦТВА ДО СВ. ЗЕМЛІ, ЩО ВІДБУЛОСЯ У МІСЯЦІ ВЕРЕСНІ 1906 Р.»

У вересні 1906 року отець Кирило Селецький здійснив паломництво до Святої Землі разом з численними палониками зі всієї території України. Він вирушив 5 вересня із львівського залізничного вокзалу. А перед тим, прочани зібралися з родинами, які їх проводжали, на площі між собором святого Юрія та митрополичими палатами. У соборі був відправлений молебен, після чого

³⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іоаннь Боско, его жите и дѣла*, 150.

³⁵ Пор. Там само, 146.

³⁶ Пор. Там само, 144-145.

³⁷ Там само, 148.

³⁸ Там само, 148.

паломники пішли процесією до залізничного вокзалу з представниками братств усіх львівських церков із хоругвами, свічками та образами, співаючи пісні до Богородиці³⁹.

Про цю подорож отець Кирило Селецький дуже детально розповідає у своїх статтях у часописі «Посланник» від 1906 році. Із них можна дізнатися погляди отця на роль богопосвячених осіб у Церкві. Зокрема можна побачити, що богопосвячені особи працюють на територіях, які належать країнам, у яких є інша віра, не християнська. Отець зауважує, що на Святій Землі діяльність монаших спільнот основана на милосерді та любові до ближнього: «въ святой Земли всі Чини монаши суть дуже діяльні на поли милосердія и любви ближнього»⁴⁰.

Прибувши до Яффи, отець Кирило Селецький згадує, що вони відправили літургію у костелі отців Францисканців: «Зъ водтамъ поведено ихъ крутими улицями у гору до костела ОО. Фрацішканѡвъ, где водслужено соборову Литургію»⁴¹. З цього можна зробити висновок, що чернецтво вело важливу місійну працю серед нехристиян, опікувалося на цих територіях храмами та монастирями, у яких молилися, а християни, відповідно, мали можливість, прибувши сюди, відслужити богослужіння і помолитися у храмах окремо чи разом з тутешнім чернецтвом.

Отець Кирило Селецький зауважує, що у церкві Гробу Господнього у Єрусалимі є престіл отців Францисканців: «есть ту також престоль, приналежачій до ОО. Фрацішканѡвъ, котрий построено на томъ м'істцы, где Христось по своїм Воскресенію явивъ ся Маріи Магдалин'ї»⁴², досить значна частина церкви належить францисканцям, також є каплиця, де вони збираються

³⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѡдбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 19 (1906) 3.

⁴⁰ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѡдбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1906) 3.

⁴¹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѡдбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 20 (1906) 1.

⁴² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѡдбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1906) 2.

на щоденні молитви⁴³. Тут священники і прочани, котрі здійснювали паломництво з отцем Кирилом Селецьким, на другий день перебування у Єрусалимі вранці відслужили воскресну утрєню та архієрейську літургію у східному обряді⁴⁴.

Отець пише також, що францисканці мають досить простору церкву святої Катерини у Вифлеємі, прочани у ній також відслужили літургію⁴⁵.

У той час, коли отець Кирило Селецький відвідував Святу Землю, будувався храм на тому місці, де померла Пречиста Діва Марія. Як він написав, цей храм, після закінчення будови, буде під опікою згромадження отців Бенедиктинців⁴⁶. Ці отці також мають свій монастир поблизу місця Вознесіння Христового⁴⁷. На місці, де Христос дав учням молитву «Отче наш», мали монастир і церкву сестри Кармелітки⁴⁸. Монахи французького чину святого Домініка також у Єрусалимі мали церкву святого Стефана⁴⁹.

На тому місці, де був будинок первосвященника Анни, знаходився вірменський монастир із церквою⁵⁰. Отець Кирило Селецький зауважує, що тут, та й у всіх Єрусалимських церквах, є всюди чистота: «Якь по вс'їхъ церквах Іерусалимскихъ, так и ту чистота повсюду превелика»⁵¹. Про чистоту у церкві «Це чоловік» при монастирі «Сестер Сіонських» отець пише так: «Мы вступили у церковъ, котра аж мигт'їла воть чистоты, ладу и порядку»⁵².

⁴³ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 2 (1907) 2.

⁴⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1906) 3.

⁴⁵ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 9 (1907) 3.

⁴⁶ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 4 (1907) 2.

⁴⁷ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 9 (1907) 3.

⁴⁸ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 10 (1907) 3.

⁴⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 12 (1907) 2.

⁵⁰ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 10 (1907) 2.

⁵¹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 4 (1907) 2.

⁵² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 2.

На території Гетсиманського саду францисканці мають свої грядки, де вирощують гарні квіти⁵³. Це свідчить про те, що чернецтво дбає про красоту храмів та навколишньої території, на що отець звернув свою увагу, бо в інших місцях Єрусалиму, де проходили прочани, було засмічено: «ступасмо по см'ітяхъ и брудахъ, якими занечищени майже вс'ї улиці м'їста а котри усторонити не квапив ся зарядъ города»⁵⁴.

Священики отець Юліян Дзерович та отець Василь Мацюрак, котрі також брали участь у цьому паломництві, написали спогади про цю подорож «*Як то Русь ходила слідами Данила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*» у 1907 році за бажанням митрополита Андрея Шептицького⁵⁵, котрий був провідником паломництва. Саме про цей сад згадує і отець Юліян Дзерович: «Сад вельми чисто й гарно доглянутий»⁵⁶.

Чернецтво опікується семінаріями, богословськими та промисловими школами, сирітськими будинками. Під час подорожі по Святій Землі отець Кирило Селецький згадує, що біля воріт святого Стефана є церква святої Анни, яка належить монахам, котрі носять білий одяг. Їх ще називають «білими отцями». Вони збудували тут богословську греко-католицьку семінарію, взялися очищувати «Витезду», яка була запустіла⁵⁷.

Про те, що Білі Отці відновили церкву та мали греко-католицьку Семінарію пише отець Василь Мацюрак: «Вони очистили подвір'я з руїн, церкву відновили і при ній утримують семінарію для греко-католицьких хлопців і богословів»⁵⁸. Отець Юліян Дзерович також пише про цих отців, чин

⁵³ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 6 (1907) 2.

⁵⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 7 (1907) 3.

⁵⁵ Пор. Г. ЛИТВИН, «Передне слово» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, Івано-Франківськ: Видавництво «Апостол» 2015, 7.

⁵⁶ Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Сімнадцятий розділ. “Піт Його став, мов каплі крові”» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 86.

⁵⁷ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого вь м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 2.

⁵⁸ В. МАЦЮРАК, «Шістнадцятий розділ. Долиною Гиннонською і Йосафата» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 83.

котрих заснований кардиналом Лявіжері, і котрі відкрили тут семінарію для юнаків⁵⁹:

Юнаки з греко-католицьких родин отримують тут певну гімназійну підготовку і добре виховання, а якщо мають покликання до священничого стану, то вступають на навчання до великої богословської семінарії. Через чотири роки стають священниками, які працюють між своїми країнами і стараються об'єднати своїх братів у одне Христове стадо⁶⁰.

Біля церкви монастиря «Сестер Сіонських» францисканці також, як пише отець Кирило Селецький, мали будинки, у яких знаходилися: «богословська школа, печатня и переплетня книжок, аптека для убогих, промислова школа для всякого рода рукодільників, а єсть також сирітській пріютъ для 50 – 60 хлопців»⁶¹.

Про це пише і отець Василь Мацюрak:

У розташованих тут монастирських будівлях міститься кустодія Св. Землі і Місія палестинська, реміснична школа, сирітський будинок, друкарня і палітурня. До них додається ще й великий, закладений 1876 р. пріют, де приймають кожного, незалежно від народності і віросповідання⁶².

Розповідаючи про свою подорож у статтях, отець Кирило Селецький звертає увагу на те, що у той час, коли він прибув із паломниками до Єрусалиму, їх привітали францисканські монахи⁶³. Перебуваючи у монастирі «Сестер Сіонських», сестри запросили паломників для відпочинку у розмовницю, яка була гарно облаштована⁶⁴, пізніше запросили прийти на наступний день, у неділю, до їхньої церкви на літургію⁶⁵. З цих згадок можемо стверджувати, що отець розумів важливу роль потреби богопосвячених осіб у

⁵⁹ Пор. Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Двадцять другий розділ. Місяця Марії» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 116.

⁶⁰ Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Двадцять другий розділ. Місяця Марії» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 116.

⁶¹ «Записки з паломництва до св. Землі, водбутого в м'ясяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 3.

⁶² В. МАЦЮРАК, «Двадцять третій розділ. Наші пріюти» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 119.

⁶³ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки з паломництва до св. Землі, вѣдбутого в м'ясяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 21 (1906) 2.

⁶⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки з паломництва до св. Землі, вѣдбутого в м'ясяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 2.

⁶⁵ Пор. Там само, 2

спілкуванні з вірними. Вони є відкритими до спілкування із людьми, допомагають їм духовно.

Отець Кирило Селецький зауважував, що чернецтво сумлінно опікується та виховує в чеснотах бідних та сиріт, подає їм приклад добродісного життя. Він написав, що у Єрусалимі є жіночий монастир Доньок Сіонських, заснований отцем Ратісбоне. Цей отець, єврей за національністю, раніше був ворожо налаштованим до християнства, але чудесним способом навернувся до віри Христової. У цьому монастирі зі всієї Палестини виховувалися з бідних сімей дівчата та сироти, котрі були різних національностей – арабки, єврейки, німкені, вірменки та інші⁶⁶. Отець Кирило зауважує, що вони є дуже чемними та ввічливими: «всі таки чемни и ввіжливи, що любо було на них дивитися»⁶⁷.

Для отця було так важливо зауважити, що це було наслідком добродісного впливу на них їхніх вихователів – черниць, котрі мали у собі любов Христову і Закон: «Всюда було явне добродісне впливє ихъ настоятельокъ»⁶⁸ та «Зъ всего того наведена легко можъ було здогадати ся, що въ сердцахъ тыхъ, що управляли заведеніємъ, володіла любовь Христа и закону Его святого»⁶⁹.

Виховательки - черниці дуже сумлінно виховували цих дітей, оскільки, як отець зауважив, діти гарно співали, хотіли розважити гостей різними забавами. Також серед дітей, які були різних національностей і віросповідань, не було непорозумінь та суперечок, а лише згода та любов: «Межи тою рожнородною м'ішаниною д'ітей розличныхъ народностей и в'іроиспов'іданъ не бачивъ ты жадного розстрою, н'і несогласія, згода и любовь явни були повсюду»⁷⁰.

Отець Кирило Селецький розповідає про діяльність сестер милосердя у Єрусалимі, яких можна зустріти також і у Палестині. Майже всі сестри родом є із Франції, як зауважує він, часто з достойних родин. Вони займаються

⁶⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, в'ідбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 1 (1907) 3.

⁶⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, в'ідбутого въ м'ісяци вересню 1906 р.», 3.

⁶⁸ Там само, 3.

⁶⁹ Там само, 3.

⁷⁰ Там само, 3.

вихованням дівчат та прислуговуванням хворим⁷¹. «Турки дуже ихь почитають»⁷², пише отець.

Він далі продовжує, що їхнє життя є бездоганне за словами Ісуса Христа, вони мають благородні прикмети, відзначаються ділами милосердя та любов'ю до ближнього, їх називають тут ангелами-хоронителями у людському тілі. Завдяки їхній діяльності зникає ненависть турків до християн, завдяки їм турки добре ставилися до прочан. Сестри милосердя заслужили милість турецької влади і отримували щорічно з державної казни кошти. А одного разу, на похороні сестри зібралось більше турків-мусульман, ніж християн⁷³. Отець пише: «Се бувъ найлучшій доказъ, якою любовію и почесію окружає ихь загаль нев'ірныхъ»⁷⁴.

Про те, що монахині працюють у лікарні біля притулку отців ассумпціоністів, згадує і отець Василь Мацюрак⁷⁵: «З одного боку до притулку прилягає будівля шпиталю, який обслуговують монахині»⁷⁶.

Отець Кирило Селецький розповідає про ще один православний монастир, що знаходиться на Оливній горі, в якому проживало 85 сестер. Він пише, що вони моляться, займаються різними домашніми та господарськими справами: малюванням, вишиванням, роботою на городі, на пасіці⁷⁷.

Чернецтво опікується здоров'ям прочан під час їхньої подорожі. Отець Кирило Селецький згадує, що прочан до Святої Землі супроводжували сестри Служебниці, котрі спеціально поїхали у паломництво, щоб обслуговувати недужих: «За сими водд'їлами ишли чотири СС. Служебниц'ї, котри за для обслуги недужних взяли також участь въ паломництв'ї»⁷⁸.

⁷¹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 3.

⁷² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.», 3.

⁷³ Пор. Там само, 3.

⁷⁴ Там само, 3.

⁷⁵ Пор. В. МАЦЮРАК, «Двадцять третій розділ. Наші приюти» // *Як Русь слїдами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 120.

⁷⁶ Там само, 120.

⁷⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 10 (1907) 2.

⁷⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 21 (1906) 2.

Чернецтво надає подорожуючим зручне і комфортне проживання та харчування у гарних, пристосованих для цього приміщеннях монастирів під час їхньої подорожі. Отець Кирило Селецький пише, що під час перебування у Єрусалимі, вони проживали у готелях при монастирях. Він проживав, як сам зауважує, у величному монастирі отців Францисканців⁷⁹. Отець описує, що паломники проживали у дуже вигідних і світлих кімнатах: «Нашь водд'їль назначено въ величавомъ монастыр'ї ОО. Фрацішкановъ, где въ вельми догодних и св'їтлыхъ комнатахъ паломники розтаборили ся»⁸⁰.

Отець Юліан Дзерович також згадує про гарний та комфортний прийом паломників: «На подвір'ї групи зібралися, і кожна за своїм хрестом пішли до своїх мешкань. [...] четверта і п'ята – до оо. асумпціоністів, де вже чекали на нас тепла смачна вечеря і солодкий відпочинок у чистеньких вигідних ліжках»⁸¹.

В іншому місці отець Юліан Дзерович пише: «Підкріпившись, попрощалися з гостинними монахами і на візках повернулися до своїх приютів»⁸².

Про гостинність монахів францисканців згадує і отець Василь Мацюрак: «По Службі Божій просили нас гостинні францисканці на снідання до себе»⁸³.

Про частування прочан у монахів францисканців отець Кирило Селецький згадує так: «По совершению св. Літургій угощали насъ монахи чина св. Францішка у своихъ обителяхъ»⁸⁴, «Якъ повсюду такъ и ту нагодили мы на гостинный пріємъ у ОО. Францішкановъ»⁸⁵. Коли паломники перебували у

⁷⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 22 (1906) 3.

⁸⁰ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.», 3.

⁸¹ Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Восьмий розділ. У Святій Землі» // *Як Русь слїдами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 46.

⁸² Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Десятий розділ. Святий Іван в горах» // *Як Русь слїдами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 51.

⁸³ В. МАЦЮРАК, «Одинадцятий розділ. “Ми їдем в Вифлеєм”» // *Як Русь слїдами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 55.

⁸⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 1 (1907) 2.

⁸⁵ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 9 (1907) 4.

монастирі «Сестер Сіонських», сестри їх пригощали: «въ їдальни монастырскои кавою, вином та вс'їлякими овочами»⁸⁶.

Чернецтво супроводжує і показує прочанам святі місця. Про це згадує отець Кирило Селецький під час своєї подорожі на Святій Землі, що їх супроводжував на Сіон отець францисканець⁸⁷.

Отець Юліан Дзерович також пише, що грецькі монахи давали прочанам свічки біля церкви, щоб вони могли освічувати собі дорогу на сходах⁸⁸.

Чернецтво відзначається ввічливістю, щирістю та сердечністю. Про це отець Кирило Селецький пише, коли описує момент прийому його та інших прочан у монастирі сестер Доньок Сіонських. Він зауважує, що їх дуже щиро і сердечно частували черниці, котрі були ввічливими: «Вельми щиро и сердечно угощували насъ монахин'ї»⁸⁹, «пріймали они насъ зъ великою почетомъ и в'їжливостію»⁹⁰.

Отців францисканців отець Кирило Селецький характеризує такими, що у них живе Дух Божий та мають все, що є чесне і праведне: «Въ загал'ї можь було зауважити, що у сихъ ОО. духъ Божій живе, - лагодни, смиренни, услужни, - словомъ все, що честне, святе и праведне сосредоточило ся въ нихъ, и проявляє ся на вн'ї благородными д'їлами»⁹¹.

⁸⁶ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 3.

⁸⁷ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 4 (1907) 1.

⁸⁸ Пор. Ю. ДЗЕРОВИЧ, «Двадцять другий розділ. Місця Марії» // *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, 117.

⁸⁹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 1 (1907) 3.

⁹⁰ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1907) 2.

⁹¹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 9 (1907) 4.

2.2. Життя та праця Сестер Службниць Пречистої Діви Марії та Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії за поглядами отця Кирила Селецького

Отець Кирило Селецький вважав, що чернецтво виконує дуже важливу роль у житті Церкви. Тому він приділяв багато уваги богопосвяченим особам, про що писав у своїх працях, та й тому став засновником згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії, а пізніше, засновником згромадження Святого Йосифа Обручника.

2.2.1. Опис життя та праці Сестер Службниць Пречистої Діви Марії з погляду отця Кирила Селецького

Отець Теодор Богачевський згадував, що отець Кирило Селецький заснував згромадження Сестер Службниць тому, що вважав чернецтво дуже потрібним для сільського населення: «не для яких там примх зістала до життя покликана отся конгрегація, тільки щоби зарадити вопіючій потребі вашої сільської людности»⁹².

Отець Козаневич, котрий був присутній на облечинах перших сестер Службниць у 1892 році у своїй проповіді також говорив, що монаший чин працює заради підняття духу народів, а призначення чернечого згромадження – для добра народу, воно має показувати світло віри і добрі діла⁹³. Молода настоятелька має керувати довіреними їй облеченими дівчатами на славу Божу, для добра українського народу, для його процвітання⁹⁴.

Отець Василь Кедринський у 1933 році у часописі «*Нива*» згадує, що у 1892 році на зборах товариства Святого Павла у монастирі отців Василіян у Львові отець Кирило Селецький говорив про потребу жіночого монастиря,

⁹² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Душпастьєрь* Ч. 7 - 10 (1896). Цитовано за Т. БОГАЧЕВСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць?» // *Нива* Ч. 2 (1933) 71.

⁹³ Пор. «Зъ-пѣдь Белза» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1892) 5-6.

⁹⁴ Пор. «Зъ-пѣдь Белза» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1892) 6.

сестри якого допомагали б виховувати сільських дівчат, подібно, як це є у латинських захоронках⁹⁵, для допомоги сільським матерям виховувати дівчат⁹⁶.

Далі, у тому ж часописі, отець Василь Кедринський пише про те, чому отець Кирило заснував згромадження Сестер Служебниць: «Основник бачив працю охоронок, та відчував брак подібних у свого народа, тому оснував Служебниці та працював над їх розвитком і з Жужеля, як осередку, висилав їх до всіх трьох дієцезій»⁹⁷.

У часописі «*Душпастьр*» у 1895 році отець Кирило пише, що згромадження Сестер Служебниць є важливим для Церкви і народу: «духовенство дієцезії станиславовской зрозуміло велику донеслость інституції Служебниць для церкви и народу»⁹⁸.

Так само про важливість згромадження Сестер Служебниць він пише і у листі до Галицької митрополії 17 травня 1900 року: «Коли роздумавь я, же есьмь смертельный человек, же може по моей смерти мой наследник не схочет оп'ікувати ся инстытуцією такъ великой для церкви и народа донеслости»⁹⁹.

Про діяльність Сестер Служебниць отець Кирило Селецький написав досить багато дописів у різних часописах. Як він сам говорить, це робить не заради власної прослави, а в цьому є воля Бога¹⁰⁰, зокрема отець пише у дописі «*Образки зь часовъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю*» у часописі «*Посланник*» від 1898 року: «Зь всего того, що ту розказано, кожному явно стане, що въ томъ д'ілі єдино и выключно діятельна була воля Бога котрої безусловно повинни були поддати ся вс'і чинники покликани до є'ї переведеня, а не человек'іческими мудрованями»¹⁰¹.

⁹⁵ Пор. В. Кедринський, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.» // *Нива Ч.* 6 - 7 (1933) 240.

⁹⁶ Пор. *Душпастьр* (1892) 159. Цитовано за В. Кедринський, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.» // *Нива Ч.* 6 - 7 (1933) 240.

⁹⁷ В. Кедринський, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.», 241.

⁹⁸ К. Селецький, «1. Подяка» // *Душпастьр* (1895) 288.

⁹⁹ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 4.

¹⁰⁰ Пор. К. Селецький, «Образки зь часовъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю», *Посланник Ч.* 16 (1898) 7.

¹⁰¹ К. Селецький, «Образки зь часовъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю», 7.

У цьому ж дописі отець Кирило Селецький, пишучи про розмову з паном, у котрого просив матеріали на будову дому для сестер Служебниць¹⁰², думає, що з цього буде добро для суспільства і Церкви: «дальше якій хосень зь ђдти для церкви и для суспѣльности нашей християньской выйде»¹⁰³. Також далі у цьому дописі отець зауважує: «Въ третѣмъ роцѣ своего истнованя розвинули Сестры Служебницѣ превелику дѣятельнѣсть въ селѣ»¹⁰⁴.

У дописі «Зь Жужеля» у часописі «Посланник» від 1898 року отець Кирило написав, що діяльність сестер Служебниць добре вплине на моральний ріст народу та сестри, працюючи в захоронці, будуть допомогою священикам:

Кто тільки тверезимь окомъ придивить ся близше дотеперѣшнѣй діяльности нашихъ Сестръ Служебниць, той прійде нехибно до сего заключеня [...] вельми спасительно повліяють на моральне по́ддвигненье нашего народа. Трудячи ся въ захоронцѣ и mezi нашимъ сельскимъ жѣноцтвомъ они стануть вельми помѣчни каждому мѣстевому душпастыреви¹⁰⁵.

Засновуючи згромадження Сестер Служебниць, отець Кирило дбав про розвиток свого народу: «Я надіявся, же основаньомъ инстытуціи СС. Служебниць причиню сѣа до морального и матеріального добра моего народа, и заслужу собі на тое, же колись добрымъ словом мене помяне»¹⁰⁶, як він написав у листі до Галицької митрополії 17 травня 1900 року.

У дописі «З-під Белза» отець Кирило Селецький вказав мету згромадження Сестер Служебниць: «товариство, котре положило собѣ за задачу, пѣдъ Покровомъ Преч. Дѣвы Маріи безнастанно трудити ся въ славу Божу и въ хосень народу християньского»¹⁰⁷.

Отець Василь Кедринський у своїй статті «Хто є основником Згромадження Сестер Служебниць?» у часописі «Нива» від січня 1933 року

¹⁰² Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Образки зь часовь основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю», 5.

¹⁰³ Там само, 5.

¹⁰⁴ Там само, 7.

¹⁰⁵ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зь Жужеля» // *Посланникъ* Ч. 18 (1898) 6.

¹⁰⁶ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 8.

¹⁰⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зь-пѣдъ Белза», *Посланникъ* Ч. 6 (1908) 4.

згадує думку отця Р. К. ЧСВВ, що Згромадження Сестер Службниць є корисним для українського народу¹⁰⁸.

Отець Теодор Богачевський з Голиня написав у своїй статті «Хто є основником Згромадження Сестер Службниць» у часописі «Нива» від лютого 1933 року, що згромадження Сестер Службниць є важливою інституцією у Церкві, діяльність якої кожен може побачити: «Сестри Службниці розвинули свою діяльність в домах Тернополя, Циган, і Самолусковець і кождий наочно переконатися може, чим вони є і що роблять для Церкви і суспільности руської»¹⁰⁹.

Отець Василь Кедринський у цій самій статті подає, що отець Кирило Селецький написав у часописі «*Душпастир*» у 1894 році¹¹⁰ про «велике заінтересування Сестрами Службницями»¹¹¹ на територіях Гусятинщини та Бучаччини¹¹² та отець Кирило «радів успіхами їхньої праці»¹¹³. Можна стверджувати, що діяльність цих сестер була успішною та дуже потрібною для суспільства.

Отець Василь Кедринський також пише у часописі «*Нива*» від 1933 року, що в час початку розвитку згромадження Сестер Службниць: «більшість духовенства і громадянства зрозуміли вагу основи СС. Службниць»¹¹⁴, також подає слова отця Миколая Теодоровича з часопису «*Душпастир*» від 1894 року про відому широкому загалу діяльність сестер: «Ледви розпочали жите Сестри Службниці, заведені Впр. о. Селецьким в Жужели, аж от ту в віддаленню 40 миль то діло Боже відбилося відгомоном»¹¹⁵.

Отець Кирило Селецький акцентує свою увагу на багатьох важливих справах, які виконували сестри Службниці, зокрема він звертає свою увагу на

¹⁰⁸ Пор. В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження Сестер Службниць?» // *Нива* Ч. 1 (1933) 21.

¹⁰⁹ Т. БОГАЧЕВСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження Сестер Службниць?» // *Нива* Ч. 2 (1933) 70.

¹¹⁰ Пор. В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць Пр. Д. М.» // *Нива* Ч. 6 - 7 (1933) 241.

¹¹¹ В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць Пр. Д. М.», 241.

¹¹² Пор. Там само, 241.

¹¹³ Там само, 241.

¹¹⁴ Там само, 242.

¹¹⁵ М. ТЕОДОРОВИЧ // *Душпастир* (1894) 139. Цитовано за В. КЕДРИНСЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Службниць Пр. Д. М.» // *Нива* Ч. 6 - 7 (1933) 242.

те, що вони займалися лікарською діяльністю. Для здобуття потрібних у роботі з хворими знань сестри проходили відповідну практику у шпиталі. Отець Кирило написав про це у часописі *«Душпастир»* у 1893 році: «Въ кроницѣ сестръ Служебницъ въ Жужелю записано, що слѣдує: Двѣ сестры новачки ѿтбули практику при шпитали Сестръ Іосифинокъ въ Львовѣ, щобы набрати вправы при обслузѣ недужныхъ»¹¹⁶.

Про цю практику він згадує і у листі до Галицької митрополії від 17 травня 1900 року: «Двѣ новачки примѣстивемъ въ шпитали у Іосифітокъ¹¹⁷ у Львовѣ, щобы тамъ научили ся, якъ зъ недужними обходити ся треба»¹¹⁸.

У 1897 році отець Кирило у часописі *«Посланник»* у дописі *«З життя наших Сестер Служебницъ»* згадує про недужих, котрих лікували сестри служебниці. Зокрема він пише, що одну жінку лікувала сільська народна лікарка, але, якщо б не сестри Служебниці, то вона б померла¹¹⁹.

А, іншого разу, сестри вилікували хвору жінку з великою старанністю. У її сім'ї не мали змоги зварити для неї росіл, сестри сказали, що принесуть їй від себе¹²⁰, що свідчить про те, що сестри Служебниці готові були поділитися своїми харчами з бідними селянами. Коли йде мова, куди пожити хвору жінку, сестра, пригадуючи про любов Христову, сказала¹²¹: «щобы у вась була любов Христова, то вжежь не то въ хатѣ але на власнѣй постели положилибсьте ю»¹²², з чого можна зрозуміти, що сестри завжди пам'ятали про любов Христа до людини і нагадували про це ближнім.

У час масового поширення тифу сестри Служебниці опікувалися хворими, про що пише отець Кирило Селецький у дописі *«Образки зъ часѣвъ основаня первого дому СС. Служебницъ рускихъ въ Жужелю»* у часописі *«Посланник»*

¹¹⁶ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Витяг з хроніки Сестер Служебницъ» // *Душпастир* (1893) 286.

¹¹⁷ Римо-Католицьких.

¹¹⁸ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 4.

¹¹⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зъ житя наших Сестер Служебницъ» // *Посланник* Ч. 21 (1897) 3.

¹²⁰ Там само, 4.

¹²¹ Там само, 4.

¹²² Там само, 4.

від 1898 року: «оп'їкували ся недужними, бо вжежь пошесть тифусова на добре ту загн'їздила ся»¹²³.

Сестри Службниці відвідували сім'ї перед різдвяними святами. На прохання людей та благословення отця Кирила Селецького сестри перед Різдом спекли просфори і прийшли з ними, вітаючи, в кожную сім'ю¹²⁴: «Такь обдійшли Сестры Жужель и Цеблѡвъ съ просфорами желяючи людянь здоровья и щастя съ надходячими Святами»¹²⁵.

При домах згромадження Сестер Службниць Пречистої Діви Марії створювалися перші українські захоронки, у яких працювали відповідно для цього навчені сестри у католицьких захоронках, які були у Львові. Першоствореною була у травні 1893 року у Жужелі, про що написав отець Кирило Селецький у часописі «*Душпастир*» від 1893 року: «Дня 3 (15) Мая зѡстала поблагословена и ѡтчинена перва руска¹²⁶ захоронка при дом'ї Службниць, въ котрой поручено провѡдь сестр'ї - новачц'ї, котора познакомила ся належито съ веденьем д'їла въ захоронкахъ Львѡвскихъ»¹²⁷.

Про створення першої української захоронки під опікою згромадження Сестер Службниць згадує отець Кирило і у листі від 17 травня 1900 року до владики Андрея Шептицького. Він пише, що біля того будинку, який він купив і в який поселив сестер Службниць, була стара стодола. У одній її частині він встановив вікна, двері, прилаштував до однієї стіни дерев'яні сходи, щоб могли сидіти на них діти під час навчання. «Се була перваа захоронка руска¹²⁸»¹²⁹, пише отець Кирило.

У 1895 році у дописі у часописі «*Душпастир*» отець Кирило Селецький написав, що створилася нова захоронка у селі Цигани. Зокрема, 24 травня 1895 року шестеро сестер виїхали з новіціату у Кристинополі (тепер м. Червноград

¹²³ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Образки зъ часѡвъ основаня первого дому СС. Службниць рускихъ въ Жужелю», *Посланникъ* Ч. 16 (1898) 7.

¹²⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Образки зъ часѡвъ основаня первого дому СС. Службниць рускихъ въ Жужелю», 7.

¹²⁵ Там само, 7.

¹²⁶ Українська.

¹²⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ // *Душпастырь* (1893) 286.

¹²⁸ Українська.

¹²⁹ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 3.

Львівської області). Троє з них поїхали до Самолусковців, щоб там допомагати у роботі на полі чотирьом сестрам, котрі там проживали, а інші троє поїхали до села Цигани¹³⁰, «де обняли зарядь захоронки, що ю княгиня Сап'їжина зь Б'їльча Золотого нароком для рускихъ Служебниць устроила и належито вын'їнувала»¹³¹. Народ урочисто зустрів сестер, котрі приїхали, та мав надію на плідну їхню працю, бо, як зауважив отець Кирило Селецький, присутній отець Глібовицький порівняв їх із ластівками, які вказують на прихід весни¹³²: «си свои ластѡвки, що завитали пѡдь его стр'їху и в'їщують му нову хорошу весну»¹³³.

У дописі «Образки зь часовь основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ вь Жужелю» у часописі «Посланник» від 1898 року отець Кирило Селецький також згадує, що сестри Служебниці працювали в захоронці¹³⁴.

У своєму листі до владики Андрея Шептицького від 17 травня 1900 року отець Кирило розумів, що захоронки є потрібними та рятівними для нашого народу: «въ семь д'їл'ї такъ хосенномъ и спасительномъ для нашего народу»¹³⁵.

У цьому ж листі отець Кирило згадує, що захоронка була і при митрополичих палатах: «Сестри мешкали вь палат'ї митрополичой, где и захоронка прим'їщена була»¹³⁶, правда, через незадовільну працю сестер діти перестали приходити до цієї захоронки¹³⁷.

У своєму Пастирському посланні митрополит Андрей Шептицький, звертаючись до Сестер Служебниць з нагоди п'ятидесятилітнього ювілею заснування їхнього згромадження, звернув увагу на плідну, щирю працю сестер протягом цих років у захоронках, добрий результат для народу:

Ваша праця у всіх захоронках приносила завжди правдивий хосен душам, бо Ви працювали над молоддю, а працювали щиро і з посвятою, примінюючи до тієї праці

¹³⁰ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «IV. (Нова захоронка СС. Служебниць Пр. Д. М. – вь Циганахъ.)» // *Душпастырь* (1895) 285.

¹³¹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «IV. (Нова захоронка СС. Служебниць Пр. Д. М. – вь Циганахъ.), 285.

¹³² Пор. Там само, 285.

¹³³ Там само, 285.

¹³⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Образки зь часовь основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ вь Жужелю», 7.

¹³⁵ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 9.

¹³⁶ Там само, арк. 9.

¹³⁷ Пор. Там само, арк. 9.

якнайліпші виховні принципи й усі засади Євангелія. Діти, над якими Ваші Сестри працювали в самих початках його розвою, сьогодні вже старцями, - без сумніву, благословлять вони тієї Сестри, що в дитинних літах причинилися до їх виховання на добрих християн¹³⁸.

Митрополит Андрей Шептицький також розумів, що захоронки сприяють духовному росту народу на парафіях: «Бо захоронка в селі є всюди початком і основою морального відродження цілого села та піднесення релігійного життя цілої парохії»¹³⁹.

Сестри виготовляли різні речі, котрі продавали та з того мали заробіток: «виробляють панчохи и кафтанники на спродажъ, вид'їловують фелони»¹⁴⁰, «Едни фальцують газети и книжки въ Жолкв'ї, другїи займаються ткацтвомъ, трети поньчошкарствомъ»¹⁴¹. Сестри також займалися іншого роду діяльністю, зокрема, працювали на кухні Семінарії у Львові, про що написав Отець Кирило Селецький у листі до владики Андрея Шептицького 17 травня 1900 року (у цей час отець Кирило вже не був настоятелем згромадження Сестер Служебниць): «обняли зарадъ кухн'ї Семінарійской въ Львов'ї»¹⁴² і далі: «теперь обняли зарадъ кухн'ї въ Львов'ї»¹⁴³.

Але, отець Кирило називає працю сестер на семінарійній кухні аномалією¹⁴⁴, оскільки це суперечить їхнім головним напрямкам діяльності: «Сестры, що виключно мали потрудити ся въ захоронкахъ и доглядати недужныхъ по селахъ, приняли на себе зав'їдательство тойже кухн'ї»¹⁴⁵.

Трохи далі, у цьому ж листі, отець Кирило знову написав, що взявши обов'язок працювати на кухні Семінарії у Львові, ніхто не звертає уваги на дуже потрібну працю у захоронках¹⁴⁶.

¹³⁸ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «До Сестер Служебниць На руки С[естри] Генеральної Настоятельки у Львові. 19 серпня 1942 р.» // *Пастирські Послання 1939-1944*, т. III, Львів: Апріорі 2010, 224.

¹³⁹ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «До Сестер Служебниць На руки С[естри] Генеральної Настоятельки у Львові. 19 серпня 1942 р.» // *Пастирські Послання 1939-1944*, 225.

¹⁴⁰ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 8.

¹⁴¹ Там само, арк. 9.

¹⁴² Там само, арк. 8.

¹⁴³ Там само, арк. 9.

¹⁴⁴ Пор. Там само, арк. 8.

¹⁴⁵ Там само, арк. 8.

¹⁴⁶ Пор. Там само, арк. 9.

При чернечих домах згромадження Сестер Службниць Пречистої Діви Марії, – захоронках, створювалися потрібні для потребуючих допомоги людей товариства. Зокрема, отець Кирило Селецький написав у часописі «*Душпастир*» у 1895 році, що при захоронці у Жужелі створюється братство святого Івана Милостивого¹⁴⁷. Його члени «зъобовязують ся нести помѣчь матеріальну вдовам и сиротам въ обѣм'ї села находячимъ ся, заразомъ и тыхъ б'їдолахъ-халупникѣвъ запомагати, що по причин'ї недуги або браку зарѣбку хл'їба суть позбавлени»¹⁴⁸.

Андрей Шептицький, пишучи своє послання до Сестер Службниць, був переконаний, що «законні дома приносять Церкві й народові добро в міру злуки з Богом поодиноких Сестер і духа молитви цілого Дому та Згромадження»¹⁴⁹.

Сестри Службниці займалися навчанням дітей, котрі проживали у бідних гірських районах Гуцульщини. У часописі «*Посланник*» від 1898 року отець Кирило Селецький подає лист настоятельки дому Сестер Службниць у Пасічній сестри Атаназії. Вона називає цю діяльність «місіонерською»¹⁵⁰. Сестри три дні на тиждень ходять до дітей, котрі проживають у горах і лісах та котрим є далеко ходити до сестер. Там сестри навчають їх катехизмову частину та щоденні молитви. Спочатку батьки боялися відпускати своїх дітей на навчання, але з часом дозволили. Ці діти бідні та ще не вміють молитися. Свої науки сестри проводили надворі під деревами, деколи приходили також господарі та господині. Сестри туди ідуть на цілий день, а, інколи, доводиться там ночувати¹⁵¹. Зі слів сестри Атаназії можна переконатися, що вони дуже турботливо переймалися навчанням основ християнства цих дітей:

Якь зійдуть ся мали Гуцулики, чорни, розч'їхраяни, обдерти и постають рядком до науки, и дв'ї Сестры межи ними, то ажъ серце радує ся, зъ радости слезы тиснуть ся до

¹⁴⁷ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Захоронка въ Жужели. - Братство св. Іоана Милостивого» // *Душпастир* (1895) 113.

¹⁴⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Захоронка въ Жужели. - Братство св. Іоана Милостивого», 113.

¹⁴⁹ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «До Сестер Службниць На руки С[естри] Генеральної Настоятельки у Львові. 19 серпня 1942 р.» // *Пастирські Послання 1939-1944*, 225.

¹⁵⁰ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зъ Жужеля», *Посланникъ* Ч. 18 (1898) 6.

¹⁵¹ Пор. Там само, 6.

очей, що Г. Богъ такій ласкавъ зъ такъ далекого св'їта насъ ту спровадивъ, щобысьмо тымъ б'їдолахамъ розсіянымъ по неприступныхъ горахъ науку Христову голосили¹⁵².

Про те, що у той час монашество займалося виховними закладами писав і отець Василь Навроцький, котрий у споминах «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М. у часописі «*Нива*» у 1933 році згадує про виховну діяльність сестер Василянок: «Монахині у Львові і Яворові вели виховні інститути»¹⁵³.

За плідну діяльність народ віддячувався сестрам Служебницям. Про це написав отець Кирило Селецький у 1898 році у дописі «*Образки зъ часовъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю*» у часописі «*Посланникъ*»:

Въ день навечерія Христоваго вчинила ся велика глота коло ф'їрти СС. Служебниць. Собралося ту велике число нев'їсть, а кожда съ якимсь клуникомъ чи то п'одъ пахою чи у рукахъ. Ся принесла грудку масла, ся плесканку сыра. тамта яецъ копу, тая дві, три м'їрки гороху, тая зновъ пшениц'ї, тамта пшона, тая солонины¹⁵⁴.

У своїх дописах отець Кирило Селецький згадує, що сестри Служебниці здійснювали свою діяльність не тільки на українських теренах, але й закордоном. Про це ми можемо дізнатися із допису у часописі «*Посланникъ*» від 1908 року. Він пише, що сестри працювали у Крижовачі, що в Угорщині, на території, повністю заселеній українцями, також у Канаді, у місті Вінніпег, де проживало багато українців-емігрантів із Галичини¹⁵⁵.

У цьому ж часописі отець подає для читачів лист сестри Служебниці із Канади, у якому вона розповідає про діяльність сестер у Вінніпезі. Зокрема пише, що під проводом цього згромадження є парафіяльна школа, у якій вони навчають 200 дітей вже третій рік. Мова навчання українська та польська, а сестра, котра вступила до згромадження вже у Канаді, навчає по-англійськи. Незважаючи на те, що їхня школа є платною, на відміну від безоплатних

¹⁵² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зъ Жужеля», 6.

¹⁵³ В. НАВРОЦЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.» // *Нива* Ч. 6 - 7 (1933) 235.

¹⁵⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Образки зъ часовъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю», *Посланникъ* Ч. 16 (1898) 7.

¹⁵⁵ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зъ п'одъ Белза», *Посланникъ* Ч. 6 (1908) 4.

протестантських, батьки віддають своїх дітей у цю школу. Протягом тижня ця сестра працює у школі, у суботу вона навчає дітей шиття, у неділю - катехизму і Святого Письма у церкві. Сестри також готують дітей до Першої Сповіді та святого Причастя, займаються пошиттям для потреб церков в окрузі¹⁵⁶.

Про те, що монастирські доми Сестер Служебниць є закордоном згадує і отець Василь Кедринський у своєму дописі «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.» у часописі «Нива» від 1933 року. Він пише, що монастирські доми є в «Югославії, Америці, Канаді, Бразилії і Аргентині»¹⁵⁷.

2.2.2. ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДИВИ МАРІЇ З ПОГЛЯДУ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Із листів отця Кирила Селецького від 15 липня та 27 грудня 1909 року можемо дізнатися про життя перших сестер згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника, але в цей час ще не було воно офіційно засноване. Зокрема у листі від 15 липня він пише: «На філії въ Жужелю проживае въ окремомъ домѣ 4 дѣвчаты, котрі въ молитвѣ и въ працѣ дни життія своего опроваджують»¹⁵⁸, у листі від 27 грудня: «Въ Цебловѣ при тамошной дочерной церквѣ завязалося релігійне товариство дѣвчаты»¹⁵⁹. Вони хочуть жити, подібно як студити у Скнилові¹⁶⁰. Їхній девіз: «Моли ся и труди ся»¹⁶¹, а життя є зразковим: «Поведеніе сего товариства есть вельми взорцеве»¹⁶².

Основним завданням їхньої діяльності було провадити захоронку. Спочатку з дітьми працювала сестра Анна Кіселик, а дві сестри згромадження, Марія та Параскева, працювали найманими працівниками у господарів, щоб заробити собі кошти на проживання¹⁶³.

¹⁵⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Зъ подь Белза», 4.

¹⁵⁷ В. НАВРОЦЬКИЙ, «Хто є основником Згромадження СС. Служебниць Пр. Д. М.» // *Нива* Ч. 6 - 7 (1933) 236.

¹⁵⁸ ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 96.

¹⁵⁹ АРР АВГК, 5133, арк. 586.

¹⁶⁰ Пор. ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 96 - 97.

¹⁶¹ АРР АВГК, 5133, арк. 586.

¹⁶² ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 96.

¹⁶³ Пор. N. MARKO, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, Wrocław: 2011, 31-32.

У листі від 15 липня 1909 р. отець Кирило написав, що дівчата займаються господарською працею, завдяки якій себе утримують, а також працюють і на суспільній роботі – молочарні: «Працюють въ поли и въ огород'ї и въ м'їстцевой молочарн'ї. Се выстарчае на ихъ удержаніе»¹⁶⁴.

У листі від 27 грудня 1909 року отець Кирило написав, що сестри, окрім роботи на полі, городі та молочарні, провадили власну олійню, займалися оправою книжок, а одна із сестер навчалася шевської справи¹⁶⁵. Дівчата зранку і ввечері молилися та співали похвальні пісні Богові¹⁶⁶.

У цьому листі отець Кирило Селецький говорить, що є потреба такого товариства. На його діяльність він просить благословення, оскільки багато бідних українських дівчат виїжджають на заробітки, звідки повертаються з поганою поведінкою, а тих, хто хоче вступити до згромадження Сестер Служебниць, не приймають¹⁶⁷, бо вони «не мають ни в'їна отв'їтного ни грошей на выправу необходимо потребныхъ»¹⁶⁸. Але вони «мають щирю волю трудомъ рукъ своихъ хл'їбъ насушный соб'ї роздобувати, щобы не бути тягаромъ для суспольности людской»¹⁶⁹.

Пізніше, у 1914 році, отець Кирило Селецький знову подібно написав у листі від 23 квітня до Греко-Католицького Єпископського Ординаріату, що молодь виїжджає до Пруссії, «зъ в'їдки такоже крайно здеморалїзована дом'їв вертае, и въ сел'ї ширить крайну нечестъ и розпусту»¹⁷⁰, тому, щоб запобігти цьому, отець заснував, з дозволу церковної влади, Товариство Святого Йосифа Обручника, у селі Цеблів збудував дім¹⁷¹, де «д'ївчата въ молитв'ї и прац'ї дни житїа своего оправджують»¹⁷².

Про важливість жіночого релігійного згромадження для народу говорив отцю Кирилу Селецькому провінціал єзуїтів, ректор новіціату реформованих

¹⁶⁴ ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 96.

¹⁶⁵ Пор. АРР АВГК, 5133, арк. 586.

¹⁶⁶ Пор. Там само, арк. 586.

¹⁶⁷ Пор. Там само, арк. 587.

¹⁶⁸ Там само, арк. 587.

¹⁶⁹ Там само, арк. 587.

¹⁷⁰ АРР АВГК, 5140, арк. 435.

¹⁷¹ Пор. АРР АВГК, 5140, арк. 435.

¹⁷² Там само, арк. 435.

Василіан у Добромилі отець Щепковський, думку котрого подав отець Кирило у своєму листі у 1914 році від 23 квітня: «Русини только тогда виживут, наколи воскреснут у нихъ женськіи згромадження релігійні»¹⁷³.

У цьому ж листі отець Кирило Селецький розповідає про діяльність товариства Святого Йосифа Обручника у Цеблові, також можемо побачити його погляди на роль у Церкві богопосвячених осіб. Зокрема отець пише, що він має надію¹⁷⁴, що це Товариство «причинится до Божой слави до хосна народови рускому»¹⁷⁵.

Щодо діяльності, якою займалося це Товариство, то сестри «сами управляют сіють, жнуть, косятъ, молотятъ»¹⁷⁶ поле, якого мали чотири морги¹⁷⁷. Сестри доглядали за худобою, а молоко здавали молочарні та за це отримували місячну зарплату¹⁷⁸.

Товариство мало машину для витиснення олії, що також їм приносило прибуток. У новому будинку була робітня, де був ткацький верстат, швейне приміщення, дві машини для виготовлення шкарпеток та панчіх. Тут сестри мали роботу на всю зиму¹⁷⁹.

Сестри опікувалися також сиротами, котрі розміщувалися в цьому приміщенні. У майбутньому планувалося відкрити школу жіночого господарства¹⁸⁰. Щодо сиріт, то «найшло ту 2 сироти для себе отв'ітне приміщеніе»¹⁸¹.

Отець Кирило також зауважує, що щодня були бажаючі вступити у це Товариство, але не було можливості їх прийняти через недостатність фондів для їхнього утримання¹⁸².

¹⁷³ АРР АВГК, 5140, арк. 436.

¹⁷⁴ Пор. Там само, арк. 436.

¹⁷⁵ Там само, арк. 436.

¹⁷⁶ Там само, арк. 437.

¹⁷⁷ Пор. Там само, арк. 437.

¹⁷⁸ Пор. Там само, арк. 437.

¹⁷⁹ Пор. Там само, арк. 437.

¹⁸⁰ Пор. Там само, арк. 437.

¹⁸¹ Там само, арк. 438.

¹⁸² Пор. Там само, арк. 438.

РОЗДІЛ 3

ОПИС ЖИТТЯ ТА ПРАЦІ БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ У ПУБЛІКАЦІЯХ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАСНОВАНИХ НИМ ЗГРОМАДЖЕНЬ

3.1. ЧЕРНЕЧЕ ЖИТТЯ У ТВОРАХ О. К. СЕЛЕЦЬКОГО

За благословенням галицького митрополита Андрея Шептицького в 1908 р. у видавництві «Місіонер» у Жовкві була видана публікація о. К. Селецького під назвою «*Якь уладжене має бути житє доброи законницї*!». Автор адаптував твір італійського письменника Кароля Андреа Бассо та на основі цієї праці давав духовні науки черницям¹. Крім цього, отець Кирило Селецький описував життя та діяльність чернечих осіб у окремих оповіданнях, які були опубліковані в його книгах та на сторінках періодичних видань.

У публікації «*Якь уладжене має бути житє доброи законницї*!» можемо дослідити життя, працю та функції, які виконують черниці у Церкві. Зокрема, отець Кирило Селецький звернув увагу на те, що черниці подають приклад праведного життя для усіх людей, котрі спілкуються з ними чи просто бачать їх. Богопосвячені особи ціле своє життя присвячують служінню Богові: «Законниця полишає св'іть, щоби съ вс'їмь служб'ї Божой присвятити ся»², їм належить звання «духовне лице»³, якщо дотримуються звичаїв та чеснот⁴, також такі особи мають мати внутрішню любов Божу⁵.

Богопосвячені особи є прикладом життя у святості, але місцем такого життя не є лише монастир, у якому вони проживають. Для цього отець

¹ N. Marko, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, Wrocław: 2011, 156.

² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброи законницї*!, Жовква: Печатня оо. Василіянь 1908, 4.

³ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброи законницї*!, 6.

⁴ Пор. Там само, 6.

⁵ Пор. Там само, 8.

наводить слова блаженного Августина про те, що нас освячує праведне життя, а не місце⁶. Якщо життя богопосвячених осіб у святості є тільки зовнішнім, то це згодом проявляється і стає перешкодою для тих, хто справді бажає досконалості⁷. Та й по зовнішності, як передає отець Кирило слова монахині святої Бригіти Шведської, можна побачити «що в середині душі криє ся»⁸. Лише «правдиво духовне жите и точне и совістне повнене обовязкѡвъ званя своего знаменують добру законницю»⁹.

Черниці своїм прикладом життя, розмовою можуть добре впливати на тих, хто є біля них. Отець Кирило Селецький вважав, що інші, бачачи життя духовної особи, мають приклад для наслідування життя у святості¹⁰.

Про те, що богопосвячені особи є прикладом наслідування життя у святості вважав і отець Микола Садовський. Він у 1909 році видав книжку *«Про чернече жите в Студитській Лаврі в Скнилові»*, у якій він описав життя монахів-студитів. Зокрема він написав про свої враження від побаченого так:

Я там бачив то, чого я еще в своїм житю ніде і ніколи не бачив. Я своїм очам власним не вірив, колим дивив ся на се, як сі Монахи живуть, як носять ся, як працюють, як строгу покуту ведуть [...] Сей дух покути плінив мене [...] і нині є такі люди, що жиють подібно, як давні Угодники Божі, - о котрих читаємо в житю святих, - що ведуть чернече жите в побожности після евангельских рад Христа, що ціле своє жите посвячують тільки спасеню своєї душі та славі Божій¹¹.

Він також пише, що на лиці монаха немає сумного виразу, він має душевний спокій: «На лиці его не спостережеш смутку, а з уст его ніколи не вчуеш слів наріканя мимо сего, що так строге жите провадить... В душі его знайдеш завсїгди спокій, вдоволенє, радість і утіху таку, якої світ ані не знає, ані не перечуає»¹².

Чернецтво є прикладом життя у взаємній любові. Отець Кирило пише:

⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути жите доброи законницѣ*, 7.

⁷ Пор. Там само, 8-9.

⁸ Там само, 26.

⁹ Там само, 10.

¹⁰ Пор. Там само, 180.

¹¹ М. САДОВСЬКИЙ, *Про чернече жите в Студитській Лаврі в Скнилові*, Львів: Друкарня І. Айхельберга і Сп. Львів 1909, 3.

¹² М. САДОВСЬКИЙ, *Про чернече жите в Студитській Лаврі в Скнилові*, 8.

Се Богу найугоднійше, коли бачить, же законнии лица згѡдливо зъ собою жиють, коли въ однѡмъ дому вс'ї мають одну волю, Богу служити, и взаємно помагають соб'ї щоби осягнути в'їчне спасеніе, щоби колисьто въ царств'ї небеснѡмъ в'їчно сполученими бути¹³.

Святий Йоан Климак (святий Йоан Ліствичник) розповідає, пише отець Кирило, що біля Олександрії був монастир¹⁴, «котрого жител'ї супокѡйно мов въ неб'ї проживали, а се по тѡй причин'ї, понеже вс'ї щиросеречно любили ся»¹⁵.

Якщо в монастирі немає взаємної любові, то він іде до духовної загибелі, як навчає монах святий Бернард, слова котрого подає отець Кирило: «Такъ само як до корабля вода по тѡй причин'ї втискає ся, понеже дошки не суть належито зъ собою сполучени, такъ само наближає ся законне товариство до своє'ї загибелі якоже члени єго не суть належито соєдинени узами святої любови»¹⁶.

Добру пораду на те, як утримувати взаємну любов, дає монахиня свята Йоанна Шанталь: «Не оглядаймо у ближнього за тымъ, що зле, тѡлько за тымъ, що добре»¹⁷.

Приклад про життя без помсти, а в любові до ближнього подає нам свята монахиня Катерина Сієнська. Про неї привселюдно сказала одна лукава жінка, що вона живе неморальним життям. А коли ця жінка важко захворіла, від неї всі відвернулися. Лише свята Катерина Сієнська служила їй мов проста слугиня¹⁸.

Отець Кирило зауважує, що богопосвячені особи творять потрібні у житті речі. Він передає розповідь монаха святого Касіяна про працю монахів, котрі займалися написанням добрих книг, духовними роздумами та ручною працею¹⁹.

Черниці є прикладом життя у чесноті убогості. Дивлячись на їхнє життя в убогості, можемо зрозуміти суть цієї чесноти. Отець Кирило пише, що для світу

¹³ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброй законницѣ*, 160-161.

¹⁴ Пор. Там само, 161.

¹⁵ Там само, 161.

¹⁶ Там само, 164.

¹⁷ Там само, 166.

¹⁸ Там само, 183.

¹⁹ Пор. Там само, 34.

багатство є основою величі, а у Бога основою святості є убогість²⁰. Оскільки за чернечими правилами черниці живуть в убогості, то можна ствердити, що вони показують людям цю основу святості, яку Святі Отці, як подає отець Кирило, називали «разь учителькою и оп'ікункою, то знов матерію чесноть»²¹. Та і сам Ісус Христос, пише отець, подав приклад свого життя, народившись у бідній стайні та померши в убогості²², також хотів Христос «убожество зділати основою християньского совершенства»²³.

Про життя в чесноті убогості монахів-студитів описує вище згаданий отець Микола Садовський: «Задля сьвятости опустили світ і родину; вирекли ся майна і всього, що мали дорогого, а вибрали собі убожество, чистоту, молитву, піст, мовчанє і працю»²⁴.

Митрополит Андрей Шептицький у своїй праці «Божа сійба», яку він написав у 1913 році, про монаше життя говорить так:

Монаше життє не є супокоем і не славою в людей, а твердою боротьбою зі собою самим, відреченням ся отця і матері, родини і знакомих, і всякого власного добра, і всякої власної слави, і власної волі, й власної будучности, щоби зі Спасителем бути розп'ятим на хресті²⁵.

Чернеча спільнота є прикладом злагодженого життя у здоровому послуші. Отець Кирило Селецький зауважує, що «послушаніє єсть вс'їмь людяньмь необходимо потребне, котри вь сусп'ольности жиють»²⁶. Також отець згадує думку святого Єроніма про потребу послуху в управлінні державою, Церквою, державними справами та й в інших сферах, наприклад, у війську чи на кораблі. Якщо взяти для прикладу корабель тоді, коли на ньому стається незгода, він ніколи не допливе до пристані²⁷. «Де нема головы, тамь ничь не устоить ся, чи се єсть хата, чи село, чи царство»²⁸, - подає отець Кирило думку святого

²⁰ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброї законницї*, 18.

²¹ Там само, 19.

²² Пор. Там само, 21 - 22.

²³ Там само, 22.

²⁴ М. САДОВСЬКИЙ, *Про чернече житє в Студитській Лаврі в Скнилові*, 7.

²⁵ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «Божа сійба» // *Спільні пастирські послання 1905 - 1944*, т. IV, Львів: Артос 2013, 408.

²⁶ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброї законницї*, 31.

²⁷ Пор. Там само, 32.

²⁸ Там само, 32.

Єроніма. Черниці складають обіт послуху, якого мають дотримуватися. Отець Кирило, звертаючись до черниці, яка склала обіт послуху, пише: «вôдь тои хвил'ї перестала ты вже свою власну волю мати, пôсля котрої не можеш ты ничь д'їлати. Вь всїмь маєш ся повинувати волї твоєї настоятельки и правиламь закону, до котрого приналежишь»²⁹.

У богопосвячених осіб можемо навчитися стриманості у висловлюваннях. Отець Кирило Селецький пише: «мовчаніє єсть вельми хосенне средство, щобы-сьмо возлюбили молитву и стали ся спосôбними о річахь Божихь роздумовати. Человікъ, который богато бес'їдує, год'ї щобы бувь побожный»³⁰, люди часто грішать язиком³¹. Уміння мовчати допомагає обергтися від гріха³². Багато святих любили мовчання, хоч не жили у пустині³³. Отець у питанні висловлює, що ознакою покори є вміння слухати і мовчати, і саме це можна побачити у богопосвяченої особи: «Якже хорошу покору заявляє ся законна особа, котра, коли другіи бес'їдують, спокôйно прислухує ся и мовчить?»³⁴.

Про стриманість у розмові навчав монах святий Доротей авва Палестинський, пораду котрого Отець Кирило передає так: «Стережи ся богато бесїдувати, - каже св. Доротей, - якоже по той причин'ї богоугодніи мысли и совокупленіє вь Боз'ї сейчась зь души твоє'ї щезають»³⁵.

Отець Кирило подає думку святого Йосифа Каласантія про те, що монастирський дім, у якому зберігають мовчання, спонукає відвідувачів до побожності³⁶, це «д'їйстный образь неба, который спонукає не только тыхь, що вь нимь проживають, але и тыхь, що го пос'їщають, до побожного настрою»³⁷.

Черниця, за правилами отця Кирила Селецького, коли почує непристойне слово, розмовляючи з кимось, то: «най сейчась полишить розмовницю або очи

²⁹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якъ уладжене має бути житє доброй законниц'ї*, 31.

³⁰ Там само, 70 - 71.

³¹ Пор. Там само, 73.

³² Пор. Там само, 71.

³³ Пор. Там само, 71.

³⁴ Там само, 71.

³⁵ Там само, 72.

³⁶ Пор. Там само, 74.

³⁷ Там само, 74.

къ землі склонить, або зверне бес'їду на щото другого, або съ в'їмь умовкне. Все будь готова прикоротити всякіи св'їтовіи бес'їды»³⁸.

Отець Кирило дає пораду святого Бернарда: «слова мусять спершу двоєкратно через сито испыту перейти, занїмь прїйдуть на языкъ, щоби змовчати тоє, що не пригоже до бес'їди»³⁹.

Ще один приклад про стриманість у висловлюваннях подає отець Кирило. Він пише про монаха Памба, котрий «занїмь ставъ говорити або отвічавъ на поставлений вопрос, спершу возносив серце своє до Бога и єму предложивъ всю річь»⁴⁰.

Отець Кирило пише, що люди звертають увагу на ту черницю, котра говорить добре про інших: «Як же мила єсть Богу и людьомъ законна особа, котра о вс'їхъ добре говорить»⁴¹, також не добре є провадити гостру розмову або використовувати жарти, якими можна образити людину: «Залишы такожъ въ зносінахъ зъ другими всяку бес'їду колючу, хотяйбы только за-для дотепу; якоже дотепы, котри ближнього засмутити змогутъ, супротивляють ся любові христ'їанской и словамъ Спасителя»⁴².

Приклад любові до ближнього у розмові подає ерусалимський патріарх Софроній. Він пише, що заблудилися у дорозі двоє монахів. Йшовши через засіяне поле, побачив їх робітник і почав їх щораз гіршими словами обзивати. Монахи спочатку на це мовчали, а коли сказали, що вони винні і, щоб пробачив їм⁴³ «зъ любови до Ісуса»⁴⁴, то цей чоловік, почувши смиренну відповідь, почав в них просити пробачення за зневагу, а згодом вступив до монастиря⁴⁵.

Святий Франциск Салезький подає пораду щодо гніву: «гнів, хотяй бы був найсправедливішій завс'їгды обуздати го треба»⁴⁶, святий Бернард про гнів

³⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброй законницѣ*, 77.

³⁹ Там само, 78.

⁴⁰ Там само, 79.

⁴¹ Там само, 168.

⁴² Там само, 168.

⁴³ Пор. Там само, 174.

⁴⁴ Там само, 174.

⁴⁵ Пор. Там само, 174.

⁴⁶ Там само, 174.

говорить так: «Гн'ївомъ притемнене око не добачує, що справедливе, а що несправедливе»⁴⁷.

Монахиня Свята Катерина Саєнська подає пораду щодо того, як мають спілкуватися черниці: «Въ присутности світових людей будь ум'їркованою. Не стр'їляй очима на вс'ї сторони, залиши всяки дотепи и не регочи ся вели гласно»⁴⁸.

З цього можемо зрозуміти, що, на думку отця Кирила, той, хто розмовляє із богопосвяченими особами, може зауважити свої недоліки у спілкуванні, а, відтак, буде уважнішим до своїх слів у розмові з ближніми. Увага у спілкуванні буде охороняти його від грішних висловлювань.

У чернецтва ми можемо навчитися роздумуванню та внутрішньої молитви. Про роздумування Отець Кирило подає думки декількох богопосвячених осіб, котрі жили раніше. Це монах-францисканець святий Бонавентура, котрий порівнює роздумування із «зеркаломъ, котре указує всякіи пороки, якіи поганяють душу нашу»⁴⁹, монахиня-кармелітка свята Тереза Авільська, котра писала: «Хотяй здає ся нам, же не маємо жаднихъ недоладностей, то укажуть ся тїи явно, коли Бог очи души нашей вѣдчинить, якъ се обикновено при роздумованю д'їє ся»⁵⁰ та святий Бернард, котрий писав, що хто не розуміє своїх помилок⁵¹, то: «Вонъ не дрожить передъ собою самымъ, якоже не вѣдчуває ихъ»⁵².

Отець Кирило подає думку святої Терези з Лізьє про роздумування: «єсьмь пересв'їдомлена, же Богъ тыхъ, котріи въ святѣмъ роздумованю упражняють ся, до безпечнои пристани в'ічного спасеня доведе, хотяй бы злый духъ напос'їв ся д'їлати имъ перепоны»⁵³.

⁴⁷ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброй законницѣ*, 175.

⁴⁸ Там само, 193.

⁴⁹ Там само, 81.

⁵⁰ Там само, 81.

⁵¹ Пор. Там само, 81.

⁵² Там само, 81.

⁵³ Там само, 95.

Ще одну пораду про те, як добре молитися, подає святий Франциск Борджа (1510-1572 рр.), третій генерал Ордену Єзуїтів⁵⁴, про яку пише отець Кирило Селецький: коли хочеш «молити ся, то усторони все, щоби тōй молитві стояло на заваді, щоби Господь наближивь ся до тебе и твоимь мовто товаришомь бувь»⁵⁵.

Черниці допомагають ближнім. Отець Кирило наголошує, що черниці мають завжди бути готовими допомагати ближнім у всіх їхніх потребах, оскільки без діл любов є недостатньою⁵⁶.

Черниці подають милостиню потребуючим та допомагають різними іншими способами, що також є милостинею. Отець Кирило зауважує, що черниці мають подавати милостиню, коли є така можливість. Вона може бути не тільки у вигляді грошей, але й у інших матеріальних речах, а також різного роду допомозі ближньому⁵⁷.

Богопосвячені особи дбають за духовне добро людей, навернення грішників на праведну дорогу. Отець Кирило пише: «Найлучшимь д'їломь любові ближнього єсть ревна запопадливѡсть о добро духовне тогожь»⁵⁸. Любов проявляється у братньому напоумленні: «Любовь тую заявляємо братнимь упомненьомь того, который допустився якого то блуду»⁵⁹, та й обов'язком кожного є рятувати ближнього від духовної загибелі⁶⁰, пише отець.

Богопосвячені особи підтримують людей словом, ділами милосердя та в молитві, моляться за них після Причастя, коли духовно відвідують Христа, котрий на престолі втаємничений; також вони моляться за грішників, людей іншого віросповідання, тих, хто не знає правдивого Бога, за відступників, за

⁵⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Вибрані твори*, т.1. / упоряд. та ред. І. Розлуцький, с. Маркіяна (Василишин), Дрогобич: Коло 2018, 562.

⁵⁵ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброи законницъ*, 103.

⁵⁶ Пор. Там само, 177.

⁵⁷ Пор. Там само, 177.

⁵⁸ Там само, 178.

⁵⁹ Там само, 178.

⁶⁰ Пор. Там само, 179.

душі в чистилищі⁶¹. Молитися за душі зобов'язані усі, але більше ті, хто проживає у монастирі⁶², зауважує отець Кирило.

Про молитву монахів-студитів, котрі проживають в монастирі у Скнилові, написав також отець Микола Садовський у 1909 році. Він дає відповідь на питання про те, чому вони моляться, покутують та постять: «Тому, що люди на світі забувають на Бога і молитись не хочуть. Чому покутують? Тому, що люди на світі грішать! Чому так строго постять? Тому, що люди в світі дуже собі вгоджують та грішно розкошують!»⁶³.

Отець Кирило згадує монаха святого Домініка, котрий приходив часто до важко хворої жінки, сповідав та причащав її⁶⁴. Хворобу «зносила она з дивовижною терпеливістю и дякувала Богу за терпініє, якоє наславь на ню»⁶⁵, він «милосердивь ся вельми надь нею. Си боляки цїнивь вонь висше, якь всякіи сокровища світа сего»⁶⁶. За молитвою над нею і знаку Хреста святого Домініка ця хвора жінка через декілька днів видужала⁶⁷.

Про те, що черниці підтримують людей словом, залишила спогади монахиня-василіянка Марія Должицька, котра у 1915 році довершувала новіціат у Словіті⁶⁸: «Сестри Василіянки переживали разом з мешканцями Словіти й напади татарські, ділили їх долю й недолю, тому то селяни гордилися монастирем як дорогоцінністю і в кожній потребі приходили до Сестер з великим довір'ям о праду»⁶⁹.

Черниці жертвують піст або якісь інші умертвлення за душі померлих⁷⁰, жертвують святі Літургії за них⁷¹, бо це дуже душам допомагає і вони будуть за це вдячні: «якоже тїи для ихъ душ вельми суть помочніи. Нехибно будуть они

⁶¹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброї законницѣ*, 180.

⁶² Пор. Там само, 180.

⁶³ М. САДОВСЬКИЙ, *Про чернече житє в Студитській Лаврі в Скнилові*, 7-8.

⁶⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброї законницѣ*, 147.

⁶⁵ Там само, 148.

⁶⁶ Там само, 148.

⁶⁷ Пор. Там само, 148-149.

⁶⁸ Пор. М. ДОЛЖИЦЬКА // С. САЛО, *Провінція Пресвятої Тройці Сестер Чину Святого Василя Великого: нариси з історії*, т. 1, Жовква: Місіонер 2012, 30.

⁶⁹ М. ДОЛЖИЦЬКА // С. САЛО, *Провінція Пресвятої Тройці Сестер Чину Святого Василя Великого: нариси з історії*, т. 1, 27.

⁷⁰ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути житє доброї законницѣ*, 180.

⁷¹ Пор. Там само, 181.

тоб'ї за тоє дуже вдячніи и выєднають тоб'ї превеликіи ласки, коли до неба достануть ся»⁷².

Богосвячені особи показують приклад умиртвлення душі і тіла. Отець Кирило Селецький пише: «Святїи и всі учителї духовного житя утврждають, же умерщвленє єсть необхідиме средство щоби добре молити ся»⁷³, «Симь рѣзнять ся діти Божїи вѣдь д'їтей сего св'їта, якоже д'їти св'їта сего дозволяють володіти надь собою змысловымь похотямь и не дбають о умерщвленє»⁷⁴.

Як приклад умиртвлення тіла є стримання у харчуванні. Отець Кирило розповідає про життя давніх монахів: «въ одномь великимь монастырі ни овочей ни вина не заживалы. Гдєкотріи только одєнь разь на дєнь живили ся, дєкотріи їли ажь тогды, коли два або три дни строго постили»⁷⁵.

Отець подає пораду святого Бернарда про те, щоб не перейматися хворобами тіла більше, ніж хворобами душі: «Милосерджу ся надь недугами тіла, лишь о много больше бояти ся треба, щобы душа недужною не стала»⁷⁶.

Ще один приклад подає отець Кирило від отця Родрігеца. Він розповідав про побожного жителя пустелі, котрий робив діла покаяння, і на запитання чому він своє тіло так нищить, той відповів⁷⁷: «Я гнобю тоє, що мене гнобить»⁷⁸.

Монах святий Йоан від Хреста говорив про тих, які відмовляють від діл покаяння та умиртвлення тіла, то їм не вірити, навіть, якщо вони підтверджували б своє навчання чудами⁷⁹, пише отець Кирило Селецький.

Ще один приклад умиртвлення тіла описав монах святий Йоан Ліствичник, про який розповідає отець Кирило. Він пише про життя монахів у монастирі під назвою «В'язниця каяників»⁸⁰:

⁷² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладженє має бути житє доброй законницѣ*, 181.

⁷³ Там само, 115-116.

⁷⁴ Там само, 119-120.

⁷⁵ Там само, 144.

⁷⁶ Там само, 145.

⁷⁷ Пор. Там само, 142.

⁷⁸ Там само, 142.

⁷⁹ Пор. Там само, 143.

⁸⁰ Пор. Там само, 149.

гдекотрії цілу ніч перестояли, щоби ні на хвилю не заснути. Другії вдивлялися в небо і молили Бога о змилуванє; третії знов мали руки зв'язані на плечах і приклонили голови [...]. Гдекотрії стояли на попелі, приклонивши голови свої аж до землі. Тамтїї знов зрошували землю ревними слезами. Гдеякі серед полудня стояли надворі, коли лучі сонця найбільше допікали і велика спрага вельми їм догаряла. [...] Другії билися так сильно у груди, же аж кровією плювали. Всі були вельми худії і змарнілії, вони подобали бїльше на трупів, як на живучих людей⁸¹.

Святий Франциск Салезький навчає, що ми їмо для того, щоб жити, а не живемо для того, щоб їсти⁸². Святий Бернард навчає, що людина подібна бїльше на билину, яка любиться їжею, у нїй немає ні духа, ні розуму, як у звірів⁸³, також, споживаючи хлїб, маємо відчувати міру, щоб переповнений шлунок не перешкоджав молитві⁸⁴.

Монах святий Касіян писав, що важко боротися зі спокусами щодо чистоти, коли ми наїлися досита⁸⁵, а монах святий Бонавентура дає пораду їсти стїльки, скїльки потрібно, щоб тіло підкрїпити, а не обтяжити⁸⁶.

Отець Кирило Селецький пояснює, що некультурне споживання їжі святий Бонавентура розумів таким чином, коли ми споживаємо їжу з поспїхом, з захланнїстю, та швидко⁸⁷: «же єще оден кусник вь губї, а ми вже другий у ню пакуємо»⁸⁸.

Отець Кирило пише про пораду святого Бенедикта тим, хто хоче принести Богові жертву, щоб залишити частину тої страви, яка нам смакує, або утриматися від споживання протягом деякого часу⁸⁹.

Митрополит Андрей Шептицький у своїй праці «Науки і духовні остороги, які правдива інокїня повинна все пам'ятати, коли хоче певно і скоро дійти до

⁸¹ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Вибрані твори*, 315.

⁸² Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути жите доброй законницї*, 151.

⁸³ Пор. Там само, 151.

⁸⁴ Пор. Там само, 154.

⁸⁵ Пор. Там само, 154-155.

⁸⁶ Пор. Там само, 156.

⁸⁷ Пор. Там само, 158.

⁸⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Вибрані твори*, 319.

⁸⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Якь уладжене має бути жите доброй законницї*, 159.

високої досконалости» у 1913 році називає наше тіло найгрізнішим ворогом: «найгрізніший і найбільш упертий ворог – се наше власне тіло»⁹⁰.

Чернецтво показує нам як відрікатися від самолюбства умертвленням тіла. Отець Кирило Селецький подає слова святої Магдалини з Паціс про самолюбство, яке є найбільшим зрадником, яке нас зраджує, немов Юда поцілунком⁹¹.

Святий Франц Боргіяш, пише отець Кирило, говорив, що умертвлення готує для любові місце у серці, очищає від всього земного, яке їй перешкоджає⁹².

Святий Авва Доротей, пише отець Кирило, розповідає про старого монаха, який повчав своїх учнів про те, як легко вирвати маленьке кипарисове дерево, а як важко викоринити велике, яке добре вкоренилося, так само є і з нашими пристрастями, які глибоко у нас вкоренилися⁹³.

Богопосвячені особи навчають умертвляти самоволю. Отець Кирило називає самоволю ворогом духовного життя у богопосвячених осіб⁹⁴ і подає декілька думок монахів про це. Святий Бернард казав, що коли зробити так, щоб не було самоволі у людей, то тоді не буде пекла⁹⁵, святий Петро Даміані казав, що самоволя руйнує чесноти⁹⁶, святий архімандрит Антоній порівнював самолюбство з вином, котре нас затьмарює настільки, що ми стійкість чеснот і злочин розпізнати не маємо змоги⁹⁷.

Отець Кирило написав ще декілька праць та оповідань, у яких згадується богопосвячене життя. Зокрема, це читанка для народу «Своя хата», оповідання «У чому полягає справжнє щастя людини?», «Відкриття Америки».

⁹⁰ А. ШЕПТИЦЬКИЙ, «Науки і духовні остороги, які правдива інокія повинна все пам'ятати, коли хоче певно і скоро дійти до високої досконалости» // *Спільні пастирські послання 1905 - 1944*, т. IV, Львів: Артос 2013, 428.

⁹¹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Як уладжене має бути житє доброї законницї* №, 126.

⁹² Пор. Там само, 128.

⁹³ Пор. Там само, 133.

⁹⁴ Пор. Там само, 135.

⁹⁵ Пор. Там само, 136.

⁹⁶ Пор. Там само, 136.

⁹⁷ Пор. Там само, 136.

У читанці *«Своя хата»* отець Кирило Селецький розповідає про старенького ігумена отця Єроніма Кузьмича, що «недоїв та недоспав»⁹⁸ та займається будовою нової мурованої церкви замість старої дерев'яної⁹⁹. Цей отець «неустанно»¹⁰⁰ слідкує за будовою церкви, хоче якнайшвидше і найкраще її побудувати¹⁰¹. Але закінчилися гроші на будову, тому отець Єронім щиро помолився, щоб Господь дав йому її завершити. І, одного разу, хтось передав листа отцю Єроніму, у якому було сказано, що у Перемишлі є дім його родичів, котрі вже померли, і він має його у спадщину. Отець Єронім швиденько вирушив у Перемишль, щоб розібрати цей дім, а цеглу привезти до монастиря для будови церкви. І врешті, церква була збудована¹⁰². З цього прикладу можемо зрозуміти, що чернецтво доглядає за церковним майном, за будівництвом нових церков.

Із оповідання *«У чому полягає справжнє щастя людини?»* можемо побачити, що чернецтво молиться за добро і блага для ближніх та дбає про спасіння їхніх душ. Отець Кирило Селецький пише про благочестивого подвижника Даниїла, котрий молився за бідного робітника Євлогія, котрий ділився з біднішими та слабшими, щоб Господь дав йому багатство. Господь його вислухав та Євлогій став багатим, але багатство затьмарило його розум і він став проводити розпусне життя. Про це дізнався Даниїл і вирішив з ним зустрітися, щоб його навести. Проте Євлогій не послухав подвижника і Даниїл, задля спасіння його душі, знову помолився до Господа¹⁰³, щоб той «не згинув навіки»¹⁰⁴. Господь вислухав молитву Даниїла, - Євлогій знову став простим робітником і розкався¹⁰⁵, «бо зрозумів, що багатство не ошчасливило його, лиш відвернуло від Бога, який є правдивим щастям людини»¹⁰⁶.

⁹⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Своя хата. Читанка. Сельському народу на хосень* / ред. С. Гучковський, Львів: Друкарня Інституту Ставропігійського 1868, 5.

⁹⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Своя хата. Читанка. Сельському народу на хосень*, 5.

¹⁰⁰ Там само, 5.

¹⁰¹ Пор. Там само, 5.

¹⁰² Там само, 6-8.

¹⁰³ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Божі Заповіді в оповідках*, Львів: Свічадо 2018, 56-59.

¹⁰⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Божі Заповіді в оповідках*, 59.

¹⁰⁵ Пор. Там само, 59.

¹⁰⁶ Там само, 59.

Із твору «*Відкриття Америки*» можемо також побачити, що чернецтво опікується подорожуючими. Отець Кирило Селецький описує пригоди Христофора Колумба. Монастирі колись приймали подорожуючих, - у цей період монастирські гостинні дома були єдиним місцем, де могли зупинитись на нічліг подорожуючі, та й тепер у деяких монастирях є відповідні приміщення для туристів та відпочивальників.

Христофор Колумб прийшов до монастиря домініканців у містечку Палос, що в Іспанії. Ігумен монастиря поведився дуже турботливо, привітавши і вислухавши Колумба, дозволив йому залишитися на стільки часу, скільки йому буде потрібно¹⁰⁷.

У монастирі Христофор Колумб відпочив¹⁰⁸ та йому «гостинно подали монахи»¹⁰⁹ вечерю. Настоятеля монастиря отець Кирило Селецький описує розумним, начитаним, виваженим чоловіком¹¹⁰, котрий:

захоплювався оповіданнями мандрівників та спілкувався з моряками [...] Він ніколи не дозволяв собі кепкувати з Христофора, як це робили інші, а заохочував його не відрікатись від своїх планів та якнайшвидше вирушати в плавання на захід¹¹¹.

Настоятель монастиря також дав Колумбу рекомендаційні листи та пообіцяв піклуватися за його сином, доки він не виконає задуманої подорожі¹¹².

Із цієї розповіді ми можемо зрозуміти, що чернецтво, окрім монастирських обов'язків, опікується подорожуючими, даючи їм найнеобхідніше – нічліг, харчування і відповідну до своїх можливостей допомогу.

Також із цього твору можемо побачити, що чернецтво заступається за знедолених людей перед жорстокими гнобителями. Отець Кирило Селецький пише про події, які відбувались після смерті Колумба і відкриття нових земель -

¹⁰⁷ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, Львів: Свічадо 2018, 17.

¹⁰⁸ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, 17.

¹⁰⁹ Там само, 19.

¹¹⁰ Пор. Там само, 19.

¹¹¹ Там само, 19.

¹¹² Пор. Там само, 19.

Америку. Тоді іспанці, захопивши ці території, жорстоко ставилися до місцевих жителів, заставляли виконувати їх важкі роботи, від чого ті помирали¹¹³.

Отець Кирило згадує, що був монах отець Вартоломей де Лас Казас, котрий «заступався за пригноблених та закликав іспанців в ім'я всемогутнього Бога не знущатись над слабосилими»¹¹⁴.

Цей монах також поїхав до короля Іспанії, щоб розповісти, що чинили іспанці з місцевими мешканцями. Зустрівшись з королем, отець Вартоломей розповів про гноблення народу. Внаслідок цієї зустрічі король написав листа до правителів завойованих територій, заборонивши їм знущатися над людьми¹¹⁵.

Після зустрічі із королем отець Вартоломей повернувся назад в Америку, щоб «на місці заступатись за скривджених та передавати їм світло Христової віри. Але й у цій справі іспанці створювали йому перешкоди»¹¹⁶.

3.2. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ У «ПРАВИЛАХ» ТА «СТАТУТАХ» ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ ТА ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ, ЯКІ НАПИСАВ ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ

Як вище згадувалося (див. розділ 1), у 1892 році, переклавши Статут римокатолицьких Сестер Служебниць, Отець Кирило Селецький написав «*Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої*», які були затверджені Всесвітлішим Митрополитом Ординаріатом 6 травня 1892 року для згромадження, яке він заснував, - українських Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої¹¹⁷.

Пізніше, у 1896 році у часописі «*Душпастир*» від 15 квітня він опублікував «*Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно*

¹¹³ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, 58.

¹¹⁴ Там само, 58.

¹¹⁵ Пор. Там само, 58.

¹¹⁶ Там само, 58.

¹¹⁷ Пор. ЦДАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 1.

*Зачатої*¹¹⁸, які були затверджені трьома Всесвітлішими Ординаріатами¹¹⁹, у кінці є згадка що вони «одобряють ся и потверджають ся въ цѣлой своей основ'ї»¹²⁰ греко - католицьким Митрополичим Ординаріатом 6 травня 1892 року в особі Митрополита Сильвестра Сембратовича¹²¹.

У 1906 році отець Кирило до листа до митрополита Андрея Шептицького подає додаток *«Правила для сс. Служебниць Пречистої Діви Марії»*. В цих нотатках подані доповнення до правил, які отець вважав доречними внести з огляду на розвиток згромадження та особистий досвід, який впливав із спостережень за розвитком спільноти, з якою підтримував постійний зв'язок, про що він сам писав¹²²: «будучи в безнастаннім зношенню з основою мною інституцією»¹²³.

У 1907 році були опубліковані доопрацювані *«Устави згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої обряду русько-католицького»*¹²⁴, де були враховані думки із спостережень отця Кирила Селецького, які були запропоновані митрополитові загальною радою для проби у згромадженні Сестер Служебниць ПДМ¹²⁵.

3.2.1. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ У «ПРАВИЛА СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ НЕПОРОЧНО ЗАЧАТОЇ», - РУКОПИС ТА ПУБЛІКАЦІЯ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО У ЧАСОПИСІ «ДУШПАСТИР»

На початку рукопису *«Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої»* отець Кирило Селецький пише про ціль та завдання цього

¹¹⁸ Див. Додаток 3.

¹¹⁹ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої» // *Душпастирь* Ч. 7 (15 (27) квітня 1896) 165.

¹²⁰ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої», 283.

¹²¹ Пор. Там само, 283.

¹²² Пор. ЦДІАЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 501, арк. 1.

¹²³ Там само, арк. 1.

¹²⁴ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 36.

¹²⁵ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 36.

згромадження, ціллю якого є збільшення хвали Божої та служіння сільському народу¹²⁶, а завданням згромадження є:

основувати захоронки для малых д'їтей сельскихъ; недужныхъ и убогихъ въ сел'ї дозирати и тымже услуговати чи приготовляти ихъ до побожной смерти; спольно зъ людьми сельскими трудити ся, и працювати; въ Нед'їл'ї и Свята читаніємъ Житя Святыхъ и другихъ книжокъ духовныхъ ђдъ Церкви святои затвердженыхъ, нарѳдъ созудати и до службы Божои заохочувати¹²⁷.

Це згромадження: «передає, жертвує и присвячує ся зъ т'їломъ и зъ душею на службу Пресв. Богородици Д'ївы Марїи, непорочно зачатой, исполнення дитиннымъ почитанемъ, благодарностію и любовію до Неї!»¹²⁸.

Сестри мали подавати приклад власного життя для інших у християнських чеснотах, трудолюбивості з обітами чистоти, убогості та послуху, також через досконале виконання своїх обов'язків¹²⁹.

Чистота душі і тіла є «найбольша краса служебниць Преч. Д'ївы Марїи и они мають старатися насл'їдувати чистоту Ангеловъ»¹³⁰. Також в сестер мала бути скромність за прикладом Діви Марії, скромність мала бути у спілкуванні, відповідях¹³¹, мали «пильно выстер'їгати пустои и нерозважной бес'їды»¹³².

Чеснота убогості у сестер проявлялася в тому, що вони не могли самі без згоди настоятелів розпоряджатися своїм майном¹³³, без їхньої згоди не могли брати і дарувати подарунки, а все, що залишалось після забезпечення найнеобхідніших життєвих потреб, сестри мали віддавати бідним, а особливо, найбіднішим дітям захоронки¹³⁴.

При переїзді на інше місце сестри могли брати тільки ті речі, які дозволили настоятелі, а гроші, виділені на дорогу, не могли витратити для інших цілей, а

¹²⁶ Пор. ЦДАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 2.

¹²⁷ Там само, арк. 2.

¹²⁸ Там само, арк. 34.

¹²⁹ Пор. Там само, арк. 2.

¹³⁰ Там само, арк. 3.

¹³¹ Пор. Там само, арк. 3.

¹³² Там само, арк. 4.

¹³³ Там само, арк. 4.

¹³⁴ Пор. Там само, арк. 5.

ті, що залишилися, мали повернути¹³⁵. Речі також не можна було використовувати за іншим призначенням, тільки на те, для чого вони є призначені¹³⁶.

Обіт послуху проявляється у дії за волею настоятелів, коли вони до чогось зобов'язують, але до такого¹³⁷, що «не було явнымь гр'іхомь»¹³⁸. Послух є краще за жертву¹³⁹. Настоятельку сестри мали слухати «мов самого Ісуса Христа котрый бувъ послушный, аж до смерти и то смерти крестной»¹⁴⁰, немов «зъ приказу самого Господа Бога»¹⁴¹. Але настоятельки, маючи владу, з підпорядкованими сестрами мали поводитися з «великою любовію и обачностію»¹⁴².

Послуху стосувалося і те, що у кожному домі згромадження кожна справа повинна була виконана у певний час і вчасно, за чим мала слідкувати головна настоятелька¹⁴³.

Прикладом для виконання обов'язків є Спаситель Христос, котрий працював із святим Йосифом, при лікуванні хворих та при догляді за дітьми мали також Його пам'ятати, бо й Він лікував хворих та любив дітей¹⁴⁴.

Оскільки одним із завдань Сестер Служебниць було виховання дітей, то у «Правилах» подано як вони мали опікуватися за дітьми у захоронці.

При догляді за дітьми сестри мали старатися закласти в розум і серце правдиве розуміння Ісуса Христа¹⁴⁵, «горячу и д'їятельну любов Бога, и набожность до Пресв. Матери Божой»¹⁴⁶. Поводитися з ними потрібно «яко зъ найдорогоц'їнн'їйшимь скарбомь Ісуса Христа»¹⁴⁷ з любов'ю і старанністю¹⁴⁸.

¹³⁵ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 5.

¹³⁶ Пор. Там само, арк. 5.

¹³⁷ Пор. Там само, арк. 5-6.

¹³⁸ Там само, арк. 6.

¹³⁹ Пор. Там само, арк. 6.

¹⁴⁰ Там само, арк. 6.

¹⁴¹ Там само, арк. 6.

¹⁴² Там само, арк. 6.

¹⁴³ Пор. Там само, арк. 7.

¹⁴⁴ Пор. Там само, арк. 7-8.

¹⁴⁵ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 8.

¹⁴⁶ Там само, арк. 8.

¹⁴⁷ Там само, арк. 8.

¹⁴⁸ Пор. Там само, арк. 8.

При вихованні дітей сестри мали використовувати кожну подію у Церкві, події протягом року відповідно до погоди, домашні звичаї, щоб дітям пригадувати любов Дитятка Ісуса¹⁴⁹.

Сестри мали навчати дітей молитви і часто з ними молитися. У різдвяний час з ними щодня колядувати. У захоронці кімната, у якій збираються діти, мала бути кожного дня прибрана. Обладнання кімнати, вікна, двері, мали бути помиті влітку кожних два тижні, а серед року - перед Різдом, Великим постом та перед Великоднем¹⁵⁰. Влітку потрібно було провітрювати кімнату, квітами та зеленими гілками прикрашати вікна і балки, щоб було свіже повітря¹⁵¹, а взимку «треба кадити яловцемь, щобы такь очищувати воздухъ въ захоронц'ї»¹⁵².

Зимою в захоронці мало бути помірно тепло, діти, які прийшли з двору, не мали б прикладати рук до печі, бо це могло б зашкодити. Весь посуд мав бути чистим і покладаний в певному місці, щотижня потрібно було замінювати рушники для дітей¹⁵³.

Місце, де діти бавилися, мало бути чистим, не мало нічого бути такого, що могло б пошкодити дитині. Взимку надворі сніг мав бути відгорнутий, щоб діти могли перебувати на свіжому повітрі¹⁵⁴.

Сестри мали слідкувати, щоб дітей приводили зачесаними, помитими, у чистому одязі, а якщо ні, то сестри мали їх помити і зачесати. Перед тим, як увійти в кімнату захоронки чи вийти з неї, діти мали перехреститися і привітатися християнським привітом: «Слава Ісусу Христу!». Щодня потрібно було перевіряти здоров'я дітей і не приймати хворих на заразні хвороби¹⁵⁵.

Зібравшись зранку у кімнаті захоронки, діти, - окремо хлопці, окремо дівчата, разом із сестрою клякали в ряд перед образом Пречистої Діви Марії і

¹⁴⁹ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 8.

¹⁵⁰ Пор. Там само, арк. 8-9.

¹⁵¹ Пор. Там само, арк. 9.

¹⁵² Там само, арк. 9.

¹⁵³ Пор. Там само, арк. 9.

¹⁵⁴ Пор. Там само, арк. 9.

¹⁵⁵ Пор. Там само, арк. 9.

молилися «Отче наш», «Богородице Діво», «Вірую» та співали «Під Твою милість». Після молитви бавилися разом із сестрою в ті ігри, які визначила головна настоятелька. Деколи можна було дозволяти дітям бавитися самим, але під наглядом сестри, і не кричати та не битися. Бавлячись, діти мали б навчитися пристойно дякувати, просити, ходити, сидіти та стояти. Після цього сестри проводили навчання, посадивши окремо хлопців, окремо дівчат, під час якого діти не мали нічого тримати в руках; коли хотіли щось сказати, мали піднести руку вгору і, з дозволу сестри, говорити. Науки не мали бути читаними¹⁵⁶.

Із дитячого віку діти в захоронці мали готуватися до дорослого життя. Вони за рік навчалися різним справам поступово подібно тому, як людина в житті спочатку бавиться, потім вчиться, а опісля працює¹⁵⁷.

Старші виховані діти доглядали за трьома меншими. Дітей навчали різного: розповідали побожні оповідання, катехизмову частину, вірші, пісні, навчали абетки, як рахувати та малювати. Старші діти повторювали те, чого начилися раніше. За вимовою дітей треба було слідкувати та виправляти, коли неправильно говорили¹⁵⁸.

Перед тим, як піти додому на обід, діти молилися «Богородице Діво» і «Під Твою милість», а повернувшись з обіду, співали побожну пісню, сестри слідкували, щоб діти не співали з криком. Після цього діти займалися різною працею: влітку¹⁵⁹: «въ огородци копають, гребуть, полють грядки, возять п'ісокъ тачками, зам'ітають стежки и т. д.»¹⁶⁰, а старші дівчата навчалися інших робіт, перед вечором діти вчилися рахувати¹⁶¹.

Опісля сестра обговорювала всі справи за день, це мав бути немовби іспит сумління¹⁶²:

¹⁵⁶ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 10-11.

¹⁵⁷ Пор. Там само, арк. 10.

¹⁵⁸ Пор. Там само, арк. 11.

¹⁵⁹ Пор. Там само, арк. 11.

¹⁶⁰ Там само, арк. 11.

¹⁶¹ Пор. Там само, арк. 11.

¹⁶² Пор. Там само, арк. 12.

якбы малый обраунокъ сов'істи. Ту одныхъ похвалить, другихъ упѣмне, тыхъ зновъ накартає, тому опредѣлить невелику кару, - а во всѣмъ томъ най не показує ан'ї занадто великої поблажливости, ан'ї за великої строгости, лишъ сердечну любовь, справедливѣсть, и вырозум'їлость для малыхъ дѣтій¹⁶³.

Увечері, перед тим, як піти додому, діти молилися за різні потреби для ближніх та успіх захоронок. Сестра мала слідкувати¹⁶⁴, щоб діти «спокійно и прилично домѣвъ розходили ся»¹⁶⁵.

Ще одним із завдань діяльності Сестер Служебниць було опікуватися хворими. У «Правилах» наведений порядок здійснення такої діяльності. Перше, на що звертає увагу отець Кирило, це те, що ця опіка не має бути лише турботою про лікування тіла хворих¹⁶⁶, але «також мають созидати и ихъ душ'ї любовію и посвяченемъ ся для Ісуса Христа, щоби такъ заслужили соб'ї мати Господа Ісуса Христа л'їкарем для своєї душ'ї и т'їла»¹⁶⁷. Бачачи терпіння недужих, сестри мали роздумувати¹⁶⁸ над «недугами своєї душ'ї»¹⁶⁹.

Іти до недужого – це, немов, сестри роблять діла милосердя Ісусу Христу¹⁷⁰, пише отець Кирило.

Лікувати хворих із заразними хворобами можна було лише з дозволу лікаря та місцевого керівництва. Сестри мали дивитися, щоб хворі не користувалися забобонними практиками та не вживали алкоголю, мали подавати їм духовну потіху. Побачивши загрозу життя недужого, мали привести священика із Святими Тайнами¹⁷¹, а перед цим потрібно було підготуватися - накрити стіл чистою білою скатертиною, на який поставити хрест та дві свічки, а хворого обгорнути, якщо є така можливість¹⁷².

Коли хворі не були ознайомлені з правдами віри, сестра мала їх коротко ознайомити з найголовнішим, вибравши відповідний час для цього, коли хвора

¹⁶³ ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 12.

¹⁶⁴ Пор. Там само, арк. 12.

¹⁶⁵ Там само, арк. 12.

¹⁶⁶ Пор. Там само, арк. 12.

¹⁶⁷ Там само, арк. 12.

¹⁶⁸ Пор. Там само, арк. 12.

¹⁶⁹ Там само, арк. 12.

¹⁷⁰ Пор. Там само, арк. 12 - 13.

¹⁷¹ Пор. Там само, арк. 13.

¹⁷² Пор. Там само, арк. 13.

людина може вислухати. Якщо ж хвора людина була ненабожною, то сестри мали її з любов'ю та витривалістю навернути до Бога, щоб врятувати її душу¹⁷³, «при томь най зносять они гн'ївь, а нав'їть зневаги, яки д'їлавбы имь недужный»¹⁷⁴.

Хворих сестри мали потішати відповідно до їхнього віку¹⁷⁵. Якщо хворий довго хворіє, то сестри пояснювали суть терпіння, розповідаючи приклади життя святих та Ісуса Христа. Коли особа помирала через когось, то сестри мали відмовити її від нарікань на цю людину. З вмираючими сестри молилися, але так, щоб їх не втомлювати. Коли вмираючі хворі були без свідомості, відмовляли молитви із родичами. Після смерті хворої людини потрібно було помолитися за її душу; коли були при смерті родичі, до них сестри промовляли зі словами потіхи та говорили про марноту земного життя¹⁷⁶: «щобы радше мали вь памяти в'їчность и д'їло спасенія власной душ'ї, а за померлого Богу молили ся»¹⁷⁷.

Коли хворі вилікувалися, сестри мали заохотити їх до подяки Богу, також мали пригадати їм про марноту цього світу, щоб вони виправили своє життя, шанували здоров'я. За тим, хто, хворіючи, навернувся і зробив постанову поправи, сестри також мали потурбуватися, щоб він чи вона довершили поправу¹⁷⁸.

За лікування хворих сестри не мали брати грошей чи подарунків, лише у вигляді милостині чи на потреби захоронки, бідних дітей чи осіб. Також, при можливості, дві сестри мали піти на похорон того, за ким доглядали і за його душу помолитися. Коли вони б знали, що у селі хвора людина, котра немає родини, хто б за нею доглядав, чи була дуже бідною, то про це вони мали сказати сільському керівництву, щоб виділило їй потрібну допомогу¹⁷⁹.

¹⁷³ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 13.

¹⁷⁴ Там само, арк. 13.

¹⁷⁵ Пор. Там само, арк. 13.

¹⁷⁶ Пор. Там само, арк. 14.

¹⁷⁷ Там само, арк. 14.

¹⁷⁸ Пор. Там само, арк. 14.

¹⁷⁹ Пор. Там само, арк. 15.

Влітку сестри мали назбирати відповідні для лікування лікарські трави та, коли потрібно, давати хворим, не беручи за це плати¹⁸⁰.

Також можемо дізнатися із «Правил» про те, як Сестри Служебниці мали виконувати працю: «Всяку працю, хотяйбы найтяжшу, предпринимати будутъ сестры охотно и зъ любовію, смотрячи на прим'ірь Христа и Пречистой Д'іви Маріи [...] чим б'ольше труд'овъ и долежливостій для Бога въ праці перенесуть, тымъ обильн'ішою пот'іхи зазнають въ Христ'і»¹⁸¹.

Працювати сестри мали на будь-якій роботі, не відмовляючись та не перебираючи. Подібно, як в інших згромадженнях, були різні покутні практики та інші жертви, наприклад, Сестри Служебниці важку працю мали за жертву. Однак, якщо б вид праці не був відповідний діяльності Товариства Сестер Служебниць, настоятелька мала повідомити про це господаря та сестри могли залишити роботу¹⁸².

Сестри ніколи не мали спізнюватися на роботу чи швидше відходити, мали подавати приклад у праці іншим працівникам, виконуючи її чесно та пам'ятаючи, що Ісус Христос працював із святим Йосифом. Коли бачили, що хтось чинив кривду, мали його з християнською любов'ю напоумити, а коли це би частіше ставалося, то повідомити про це господарю. Якщо якусь роботу не могли виконати, то мали себе заступати або просити у господаря, щоб їх звільнив від цієї роботи. Якщо хтось є витривалішим, то не мав цим хвалитися, а так працювати, щоб інших піднімати на душі¹⁸³.

Працюючи, сестри не мали вести пусті розмови, а, почувши погану розмову, мали старатися повернути розмову в побожному напрямку або заспівати побожну пісню, або помолитися п'ять разів «Отче наш» і «Богородице Діво». При розмові з людьми сестри мали стримуватися від всього

¹⁸⁰ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 15.

¹⁸¹ Там само, арк. 15.

¹⁸² Там само, арк. 16.

¹⁸³ Пор. Там само, арк. 15-16.

пустого і нерозважливого, не говорити чи сміятися голосно, з чоловіками без потреби не розмовляти¹⁸⁴.

Ідучи на роботу, чи повертаючись з неї, сестри замість того, щоб говорити з іншими людьми, мали співати світські або релігійні пісні¹⁸⁵.

У *«Правилах»* можемо також дізнатися про особливості різних інших чеснот, які мали плекати Сестри Служебниці. Вони мали полюбити те, що світ не любить і не любити те, що світ любить, радо зносити¹⁸⁶ «всяку погорду, поруганє и зневаги»¹⁸⁷. Мали бути покірними, радо приймати покути, особливо настанови настоятелів¹⁸⁸ «повинни пріймати зь всякою покурою, подчиненьєм ся и спокоемь»¹⁸⁹. Найголовнішим у наслідуванні Христа є: «одреченє ся власной вол'ї, и сповнюванє вол'ї Божой»¹⁹⁰.

При розмові мала відчуватися любов і взаємоповага: «щобы такь вь розговор'ї якъ и вь мовчаню насл'їдували все Іисуса Христа»¹⁹¹, не мали перебивати розмову інших, не вживати слів, які б принесли шкоду чи вразили людину, оберігалися осудження, наклепу чи пліток про ближнього. У всьому мала бути у сестер зовнішня охайність – чи то в житті, чи в домі¹⁹².

Молитися мали сестри зранку і ввечері у каплиці, якщо була в домі захоронки. Окрім спільної молитви, від чверті до півгодини мали вони присвячувати особистій молитві або роздумуванню. Крім цього мали вони ще духовне читання, молитви до Пресвятої Діви Марії та два рази в день іспит совісті. Якщо не заважали щоденні обов'язки, то сестри мали бути щодня на літургії, а особливо, ті, котрі працювали у захоронці. Вони мали йти на літургію з дітьми, якщо була близько церква і дозволяла погода¹⁹³.

¹⁸⁴ ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 17.

¹⁸⁵ Пор. Там само, арк. 16.

¹⁸⁶ Пор. Там само, арк. 17.

¹⁸⁷ Там само, арк. 17.

¹⁸⁸ Пор. Там само, арк. 17.

¹⁸⁹ Там само, арк. 17-18.

¹⁹⁰ Там само, арк. 18.

¹⁹¹ Там само, арк. 19.

¹⁹² Пор. Там само, арк. 19.

¹⁹³ Пор. Там само, арк. 21.

Крім цього, на початку року сестри молилися Молебень до Пречистої Діви Марії та жертвували святе Причастя в намірі випросити Боже благословення для згромадження¹⁹⁴.

Щомісяця Сестри Службениці молилися: у першу неділю місяця - Акафіст до Найсолодшого Ісуса Христа за Боже благословення для захоронки; за засновників і жертводавців захоронки; за душі померлих, особливо із згромадження; за ціле згромадження; у намірі Церкви, за духовенство, особливо Митрополита, свого єпископа та місцевого пароха¹⁹⁵.

Кожного тижня Сестри Службениці молилися в таких намірах: за родичів та дітей захоронки; за ласку витривалості у своєму покликанні; за навернення грішників, а, особливо, тої парафії, на якій проживали; за душі померлих, особливо зі своєї парафії та свого згромадження¹⁹⁶.

Коли відкривалася захоронка, сестри, котрі в ній проживали, жертвували святе Причастя та Молебень до Пречистої Діви Марії в намірах Божого благословення для цієї захоронки. Інші сестри відмовляли десять разів «Отче наш», десять разів «Богородице Діво», «Вірую» та в своїх молитвах молилися за неї¹⁹⁷.

Також сестри молилися у день складання обітів, іменин кожної сестри, іменин головної настоятельки та смерті когось із сестер Службениць. Кожних три місяці у всіх захоронках служилися дві літургії¹⁹⁸: «1. Служба Божа на інтенцію захоронки правила ся, а друга за душі померших сестер, родичів, свояковъ, ктиторовъ и благодітелій сего товариства»¹⁹⁹.

Для заснування захоронки в селі достатню було троє сестер, але, якщо була відповідна потреба, то можна було поселяти більше сестер. Коли була

¹⁹⁴ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 33.

¹⁹⁵ Пор. Там само, арк. 33.

¹⁹⁶ Пор. Там само, арк. 33.

¹⁹⁷ Пор. Там само, арк. 33.

¹⁹⁸ Пор. Там само, арк. 33-34.

¹⁹⁹ Там само, арк. 34.

можливість лише для двох, то вони обслуговувати мали лише хворих або дітей²⁰⁰.

Гостей у захоронці сестри Служебниці мали приймати завжди «пріязно и оглядно и зь ними только о томь бесідувати, що дотычить захоронокь; на други вопросы только коротко одповідати, або коли то не належить до річи, совершенно мовчати»²⁰¹.

Публікація *«Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої»*, яку опублікував отець Кирило Селецький у часописі *«Душпастир»* у 1896 році, є за змістом ідентичною із його рукописними *«Правилами»* 1892 року, лише із деякими граматичними, мовленевими та орфографічними змінами²⁰².

3.2.2. БОГОПОСВЯЧЕНЕ ЖИТТЯ У «СТАТУТІ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ» 1911 РОКУ

У часописі *«Нива»* у 1911 р. був опублікований *«Статут Товариства Святого Йосифа Обручника»*, що у с. Цеблеві Сокальського повіту, який уклав отець Кирило Селецький. Прийняло його «ц. к. Намісництво рескриптом з 10 січня 1911 Ч. ХІІІ. 5381 до відомости»²⁰³, також «Всі наші Преосвящені Ординаріяти одобрили вже се Товариство»²⁰⁴. З нього ми можемо дізнатися про діяльність цього Товариства та думку отця Кирила про роль чернецтва у Церкві.

Товариство Святого Йосифа Обручника, як пише Отець Кирило у цьому *«Статуті»*, давало змогу бідним дівчатам з Галичини проживати у його домах, оберігало їх від морального занепаду та надавало матеріальну допомогу²⁰⁵:

²⁰⁰ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 22.

²⁰¹ Там само, арк. 23.

²⁰² Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої» // *Душпастир* (1896) 165-283.

²⁰³ «Товариство сьв. Йосифа Обручника» // *Нива* Ч. 16 – 17 (1911) 541.

²⁰⁴ «Товариство сьв. Йосифа Обручника», 541.

²⁰⁵ Пор. Там само, 540.

«охоронювати їх против упадку морального грозячого їм серед бурій зіпсутого світа, як рівнож давати їм материяльну поміч в убожестві їх»²⁰⁶.

Також Товариство допомагало бідним дівчатам знайти роботу в домах тих, хто жертвував на богослужіння, Товариство засновувало сиротинці для дівчат, будинки для жінок з неправильною моральною поведінкою, школи жіночого промислу та господарства, поширювало книжки релігійно-морального змісту між бідними дівчатами²⁰⁷.

Крім цього «*Статуту*» Товариство Святого Йосифа Обручника використовувало для свого життя та розпорядку «*Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої*».

3.3. ВПЛИВ ПУБЛІКАЦІЙ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО НА СУЧАСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАСНОВАНИХ НИМ ЗГРОМАДЖЕНЬ

Оскільки отець Кирило Селецький був засновником двох чернечих згромаджень Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії та Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії, для котрих написав «*Правила*» та «*Статуту*», він заклав основу для їхньої діяльності за своє життя та на майбутнє. Протягом більше ста років з моменту заснування цих згромаджень відбулися дві Світові війни, час переслідувань в умовах радянсько-більшовицької окупації та інші важкі політичні обставини, опісля, відновлення офіційного статусу після розпаду Радянського Союзу вже в незалежній Україні, але основні завдання та напрямки діяльності цих згромаджень не змінилися.

Тепер діяльність Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії та Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії регулюється новими «правилами».

²⁰⁶ «Товариство сьв. Йосифа Обручника», 540.

²⁰⁷ Пор. Там само, 540.

3.3.1. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ ЯК СПАДЩИНА ПРАЦІ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Діяльність Сестер Служебниць регулюється «Конституцією Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії», встановленої на експериментальний період Конгрегацією для Східних Церков у 2011 році²⁰⁸.

У даний час ціль згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії пригадує хрест, який є на їхньому гербі: «пригадує Сестрам, що вони ідуть за Спасителем, беруть на себе свій хрест і бачать у ньому своє щастя і славу»²⁰⁹, також, подібно, як отець Кирило Селецький писав у «Правилах» та «Статутах» в час заснування Сестер Служебниць, Сестри наслідують Діву Марію: «Сестри, споглядаючи таїнственну красу Діви Марії, наслідують Її найдосконаліший приклад посвяти та відданості Богові»²¹⁰.

Сестри Служебниці, як і в час заснування, живуть, склавши три чернечі обіти: послуху, чистоти та убожества²¹¹, за трьома богословськими чеснотами: віри, надії та любові, повинні відзначатися тихістю та покірною, мають мати сестрину любов²¹². Завдання їхньої діяльності: «виховання, піклування хворими і дбайливість про красу Божого храму»²¹³ - такі самі, на які вказував отець Кирило Селецький у «Правилах» та «Статутах» у 1892 та 1896 роках. Згромадження має девіз: «Слава Богу, Честь Марії, Нам Мир»²¹⁴, який був прийнятий Генеральною Капітулою у 1933 році²¹⁵.

Як писав отець Кирило, Сестри Служебниці мають виховувати малих дітей у захоронках, навчати старших християнської науки²¹⁶, тепер вони також

²⁰⁸ СЕСТРИ СЛУЖЕБНИЦІ НДМ, Конституція Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії, Рим: [б. в.] 2012, с. 3.

²⁰⁹ «Хто ми?» // сайт: *Сестри Служебниці Непорочної Діви Марії*, <<http://ssmi-ua.org/about-us.html>> (дата звернення: 2 грудня 2018).

²¹⁰ «Хто ми?».

²¹¹ Пор. Там само.

²¹² Пор. Там само.

²¹³ Там само.

²¹⁴ «Хто ми?».

²¹⁵ Пор. Там само.

²¹⁶ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 38.

займаються вихованням дітей, катехизацією дітей та дорослих, мають захоронки для дошкільнят при двох домах²¹⁷.

Щодо теперішньої праці з дітьми-сиротами та бідними, на яку вказував отець Кирило²¹⁸, то: «Служебниці опікуються дитячим будинком сімейного типу у Золочеві, у якому проживають десять дітей-сиріт»²¹⁹, щодо праці з бідними, то: «в Україні функціонує 13 осередків “Міст надії”, де є діти сироти і з багатодітних малозабезпечених родин»²²⁰. Зокрема, у Львові є Соціальний центр Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії, де проживають дівчата-сироти, які навчаються у навчальних закладах Львова²²¹. Сестри служебниці «проводять із ними виховні бесіди, святкування християнських свят. У каплиці Соціального Центру часто служиться Божественна Літургія, у якій дівчата радо беруть активну участь»²²².

Ще одним завданням Сестер Служебниць, про яке писав Отець Кирило Селецький, було опікуватися хворими²²³. Тепер Сестри: «по домах і в лікарнях піклуються про хворих, дбаючи про душу і тіло людини, цінують, охороняють і захищають людську гідність і право особи на життя»²²⁴.

Засновуючи згромадження Сестер Служебниць, Отець Кирило писав про те, що Сестри мали дбати про красу Божого храму²²⁵, і, тепер, Сестри Служебниці мають такий напрямок діяльності: «Сестри працюють у захристіях, дбають про красу і чистоту Божих храмів, перуть церковну білизну і печуть просфори»²²⁶.

Отець Кирило вказував і на працю для духовного зросту народу²²⁷. У даний час Сестри Служебниці організовують реколекції, літні християнські

²¹⁷ Пор. «Діяльність».

²¹⁸ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 2.

²¹⁹ «Діяльність».

²²⁰ Там само.

²²¹ Пор. «Львів, Соціальний Центр ССНДМ» // сайт: *Сестри Служебниці Непорочної Діви Марії*, <http://ssmi-ua.org/domy_lviv_ravska.html> (дата звернення: 2 грудня 2018).

²²² «Львів, Соціальний Центр ССНДМ».

²²³ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 2.

²²⁴ «Діяльність».

²²⁵ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 2.

²²⁶ «Діяльність».

²²⁷ Пор. ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 405, арк. 2.

табори, провадять релігійні групи дітей та молоді, викладють у церковних та державних закладах, дають духовні поради людям²²⁸.

3.3.2. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА НЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ ЯК СПАДЩИНА ПРАЦІ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Сучасна діяльність Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії провадиться за *«Конституціями Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії»*, які були надані на експериментальний період Конгрегацією для Східних Церков 1 липня 2016 р. та відповідають початковим напрямкам із *«Правил»* та *«Статутів»* отця Кирила Селецького, про які вже згадувалося вище, а також *«Статуту Товариства Святого Йосифа Обручника»* від 1911 року.

Тепер гаслом згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії є: *«Любити, служити, славити»*²²⁹.

Отець Кирило Селецький писав у *«Статуті»* від 1911 року, що ціллю згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії є праця із бідними дівчатами із Галичини в сиротицях, домах поправи, школах жіночого промислу, поширювати серед дівчат книжки релігійно-морального змісту²³⁰. Тепер це згромадження працює зі всіма дітьми, а також дорослими.

Харизма Згромадження: *«Плекання християнських вартостей у народі, виховна праця з дітьми та молоддю, опіка над хворими»*²³¹. Матерній дім знаходиться у селі Цеблів Сокальського району Львівської області²³², де заснував це згромадження отець Кирило Селецький.

Завданнями діяльності, серед яких опіка сиротами та хворими, є такі:

²²⁸ «Діяльність».

²²⁹ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, Львів: [б. в.] 2016, с. 3.

²³⁰ Пор. «Товариство сьв. Йосифа Обручника», 540.

²³¹ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, с. 4.

²³² Пор. Там само, 4.

- поширювати серед своїх членів і в народі набожність до св. Йосифа;
- чинити християнське милосердя ближнім;
- працювати в дитячих садках і школах;
- опікуватися сиротами і хворими;
- допомагати особам, які присвятили себе апостольській праці²³³.

У сучасних «правилах» - «Конституціях Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії» згадуються повчання отця Кирила Селецького із його праці «Як уладжене має бути житє доброї законниці». Зокрема, про чесноту убогості: «убожество є вчителькою, вихователькою та матір'ю всіх чеснот»²³⁴, про молитву: «Отець Кирило Селецький називав молитву світлом»²³⁵, про роздумування та внутрішню молитву, які о. Кирило порівнював із вогнем, який розплавляє залізо, внаслідок чого з цього заліза можна створити виріб²³⁶. Згадується навчання отця Кирила як ми маємо молитися, про дух молитви та її занедбання, заміну молитви та ціль молитви²³⁷.

У даний час сестри працюють із дітьми: «у дитячих будинках сімейного типу у смт. Королево, на Закарпатті, у с. Потелич та с. Цеблів, у дитячих садочках в смт. Королево, в с. Потелич та у м. Дрогобичі, у загальноосвітніх школах сіл Цеблів - на Сокальщині, Потелич - на Жовківщині, а також у м. Львові»²³⁸, також займаються катехизацією у парафіях та школах міста Львова²³⁹.

Сестри Святого Йосифа Обручника Непорочної Діви Марії працюють в Українському Католицькому Університеті та Архикафедральному соборі святого Юра у Львові, здійснюють служіння у містах Харків та

²³³ «Згр. сс. св. Йосифа – ОПДМ, Сестри Йосифітки» // сайт: ДНЗ «Назарет», <<http://www.dnz-nazaret.com/index/0-298>> (дата звернення: 2 грудня 2018).

²³⁴ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Як уладжене має бути житє доброї законниці*, Жовква: Печатня оо. Василян 1908, 19. Цитовано за ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, с. 11.

²³⁵ ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, с. 27.

²³⁶ Пор. К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Як уладжене має бути житє доброї законниці*, Жовква: Печатня оо. Василян 1908, 82. Цитовано за ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, с. 28.

²³⁷ Пор. ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, с. 28-29.

²³⁸ «Згр. сс. св. Йосифа – ОПДМ, Сестри Йосифітки».

²³⁹ Пор. Там само.

Южноукраїнськ. Закордоном сестри також провадять свою діяльність – від 2003 р. діє місійна станиця у Росії у м. Прокоп'євськ, у Польщі сестри катехизують дітей, здійснюють діяльність при кафедрі у м. Вроцлав, у Канаді обслуговують будинок для осіб похилого віку, у Бразилії опікуються сиротинцями та початковими школами²⁴⁰.

У 1961 р. на запрошення владики Андрія Реборецького сестри з Польщі поїхали працювати в Канаду, де у 1964 р. розпочали працю в спеціалізованому медичному осередку для важко хворих та старших віком людей²⁴¹. У 1968 р. за дозволом владики Йосифа Мартинця розпочали катихетично-виховну працю в Бразилії²⁴².

Отець Кирило Селецький протягом свого життя написав багато рукописного матеріалу, видав багато публікацій на духовну тематику, «правил» життя для черниць, спогадів про життя заснованих ним чернечих згромаджень. Завдяки його зусиллям та цим працям розвинулися активні чернечі згромадження, які, переживши важкі політичні часи, здійснюють тепер свою діяльність у цілому світі за тими напрямками, які вважав отець Кирило найнеобхіднішими для добра українського народу.

²⁴⁰ Пор. «Згр. сс. св. Йосифа – ОПДМ, Сестри Йосифітки».

²⁴¹ Пор. N. MARKO, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, 258.

²⁴² Пор. Там само, 271.

ВИСНОВКИ

Соціально-економічне становище українського народу на теренах Східної Галичини у другій половині XIX ст. було одним із найубогіших у Європі. Українці проживали переважно у селах, а у містах переважали поляки та євреї. Рівень освіти українців був низьким, біднішим було важко вступити в університет чи середню школу. Населення вело неморальне життя, поширеними явищами були алкоголізм та забобонність. Цьому сприяв низький рівень релігійної освіти населення. Хоча функціонували греко-католицькі монастирі Сестер Василянок, але вони не мали достатньої кількості монастирських домів та приймали до згромадження лише дівчат з освітою і внесенням відповідного грошового внеску. Також були і римо-католицькі чернечі згромадження, котрі займалися навчанням дітей, але українське населення їх не сприймало, оскільки вони були іншого обряду та національності. Саме у цей час проходило служіння отця Кирила Селецького, одного із тих ревних душпастирів, котрі щиро бажали духовного піднесення народу та присвячували цьому своє життя.

У цій праці ми дослідили погляди отця Кирила Селецького на роль чернецтва у житті Греко-Католицької Церкви. Провівши глибоке дослідження за методом аналізу та синтезу головних історичних джерел - рукописів та публікацій отця Кирила Селецького, нам вдалось досягнути мети праці та виконати поставлені завдання.

Дослідження представлене у трьох розділах. У першому розділі, розглянувши передумови, причини та початок заснування перших українських активних жіночих чернечих згромаджень в УГКЦ, роль отця Кирила Селецького, ми встановили, що отець Кирило Селецький був засновником цих згромаджень - Сестер Служебниць ПНДМ та Сестер святого Йосифа ОПДМ, займався матеріальним забезпеченням та відкривав нові дома.

По смерті дружини та старшої дочки, він віддає на навчання свою молодшу дочку в Інститут Сестер Василянок у м. Яворові. Відтоді багато часу

приділяє написанню праць виховно-релігійної тематики та душпастирській діяльності на парафії.

Із власних спостережень та спілкуючись із духовенством, отець Кирило Селецький розуміє причини слабкої освіченості та духовності населення. Тому приходять до висновку, що є потреба в українському жіночому чернечому згромадженню з напрямком роботи, подібним до римо-католицького згромадження Сестер Служебниць, яке б мало у кожному селі дім, при якому був би дитячий садочок – захоронка, де б навчалися діти з бідних сімей та сироти. Черниці жили б за молитовним правилом, працювати разом із селянами та виховувати дітей у цій захоронці в християнському дусі. Вступити у це згромадження мали б змогу дівчата без вступного грошового внеску.

Отець Кирило був переконаним, що таке згромадження богопосвяченого життя буде творити добро для народу, підвищувати духовний та освітній рівень населення, тому він почав втілювати свій задум у життя з благословення церковної влади. Відповідною нагодою для заснування стало бажання декількох дівчат із с. Жужель вступити до монастиря у 1891 році. Отець Кирило купив та впорядкував будинок для нового згромадження, Сестер Служебниць ПНДМ, і у 1892 році він був відкритий та посвячений, поселилося у ньому 10 сестер, також тут був новіціат.

Отець Кирило був управителем, займався всіма фінансовими питаннями та збором коштів для потреб цього згромадження, для підвищення кваліфікації відсилав сестер на навчання, оскільки сам цінував освіту. Далі засновував нові дома у селах, а згодом переніс новіціат до Кристинополя (тепер м. Червоноград Львівської області). Для Сестер Служебниць отець Кирило Селецький написав *«Правила»*, які переклав та пристосував до греко-католицького обряду за латинськими *«Правилами»* Сестер Служебниць римо-католицького обряду.

Згодом, вже після усунення від проводу отця Кирила Селецького, було запроваджено внесення вступного внеску при вступі до згромадження Сестер Служебниць ПНДМ, тому знову стало неможливим вступити до греко-католицького згромадження дівчатам з бідних родин.

У 1898 році декілька дівчат звернулися до отця Кирила Селецького у с. Цеблові, розповівши про своє бажання вступити до монастиря, проте вони не мали змоги внести вступного внеску. Переконавшись у правдивості їхніх намірів, він купив для них будинок у с. Цеблові та створив там захоронку. У 1911 році було офіційно зареєстроване Товариство Святого Йосифа ОПДМ та «*Статут*» цього Товариства.

У другому розділі, дослідивши листи, статті та дописи отця Кирила Селецького про життя богопосвячених осіб закордоном та на Галичині, ми дізналися про його погляди на роль чернецтва у Греко-Католицькій Церкві.

Можна ствердити, що на його думку, чернецтво мало здійснювати свою діяльність на славу Божу під покровом Пречистої Діви Марії для духовного зросту народу, для цього мало також разом з народом працювати на полі, саді, городі, щоб себе утримувати. Ця діяльність мала звершуватись у вихованні, навчанні, опіці сиріт та хворих, старших та покинутих людей, особливо дітей з бідних родин, дітей з бідних гірських районів та закордоном, де були українці.

У третьому розділі ми дослідили богопосвячене життя у рукописі, публікації «*Правила Службебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої*» та інших публікаціях, які написав отець Кирило Селецький. Також дослідили вплив публікацій отця Кирила Селецького на сучасну діяльність заснованих ним згромаджень.

Ми дослідили, що за його поглядами люди, бачачи життя чернецтва, мають приклад праведного життя в чеснотах чистоти, послуху та убожества, в любові до ближнього, добрих ділах, вчинках милосердя, розмові. Також важлива роль чернецтва є в духовній сфері людського життя. Чернецтво дає поради, молиться, постить, здійснює інші умиртвлення тіла за живих та померлих. У чернецтва можна навчитися роздумуванню, внутрішньої молитви та як потрібно молитися, умиртвлювати душу і тіло, відрікатися від самолюбства, умиртвляти самоволю, також діяльність чернецтва піднімає духовний та освітній ріст суспільства.

Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії та Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, які заснував отець Кирило Селецький, провадять свою діяльність дотепер, зберігаючи харизму задану засновником.

Заснування двох українських активних жіночих чернечих згромаджень – Сестер Службниць ПДМ та Сестер Святого Йосифа ОПДМ з такими напрямками діяльності як виховання дітей у тогочасних перших українських дитячих садочках - захоронках, особливо з найбільш вразливих родин, опіки сиріт та хворих, можливістю вступати у ці згромадження без вступного є особливим внеском отця Кирила Селецького у розвиток чернечих згромаджень Греко-Католицької Церкви.

Особливий внесок отця Кирила Селецького також є у дослідженні ролі чернецтва в Греко-Католицькій Церкві. Отець Кирило, займаючись душпастирською працею, здійснюючи подорожі та паломництва закордон, звертав увагу на діяльність чернечих згромаджень, з чого розумів важливість такої праці для добра та духовного зросту народу. Отець Кирило видав публікації та дописи, у яких дуже детально описав життя та діяльність тих чернечих згромаджень, з якими він зустрічався. На основі своїх спостережень та переймаючи досвід праці закордонних згромаджень, отець Кирило засновує активні українські чернечі згромадження, укладає для них *«Правила»*, вносячи з власного досвіду потрібні зміни.

В подальшому можна продовжувати дослідження у напрямку впливу діяльності чернецтва на розвиток суспільства – як духовний, так і освітній.

На практиці можемо використати результати проведеного дослідження у наукових статтях та працях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

Архівні джерела

1. Archiwum Państwowe w Przemyślu (APP), ф. АВГК: «Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego», спр. 5133: арк. 586-588: «Лист о. К. Селецького до владики К. Чеховича з грудня 1909 р.».
2. Archiwum Państwowe w Przemyślu (APP), ф. АВГК: «Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego», спр. 5140, арк. 435-439: «Лист о. К. Селецького до перемиського ординаріату в справі товариства св. Йосифа з 1914 р.».
3. Archiwum Państwowe w Przemyślu (APP), ф. АВГК: «Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego», спр. 5427, арк. 255-256: «Лист о. К. Селецького до владики К. Чеховича з 30 травня 1914 р.».
4. Центральний Державний Історичний Архів м. Львів (ЦДІАЛ), ф. 201: «Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів 1806 - 1945 рр.», оп. 5, спр. 77: «Лист священника Селецького Кирила, свідоцтво про заснування та діяльність Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії в с. Жужель».
5. Центральний Державний Історичний Архів м. Львів (ЦДІАЛ), ф. 358: «Шептицький Андрей (Роман-Марія-Александр), граф, митрополит Галицький греко-католицької Церкви, архієпископ Львівський, єпископ Кам'янець-Подільський, культурний і церковний діяч, меценат, дійсний член НТШ», оп. 2, спр. 405: «Устави і правила монастиря сестер Служебниць Пречистої Діви Марії».
6. Центральний Державний Історичний Архів м. Львів (ЦДІАЛ), ф. 408: «Греко-Католицький Митрополичий Ординаріат, м. Львів», оп. 1, спр.

- 501: арк. 1-4: «Лист о. К. Селецького до Всесвітлішого греко-католицького Ординаріату з 3 квітня 1907 р.».
7. Центральний Державний Історичний Архів м. Львів (ЦДАЛ), ф. 684: «Протоігуменат монастирів чину св. Василя Великого, м. Львів», оп. 1, спр. 3067 б: «Збірка документів до історії монастиря оо. Василян у Кристинополі».

Періодичні видання

1. «Товариство сьв. Йосифа Обручника» // *Нива* Ч. 16 – 17 (1911) 540-542.
2. «Ч. 2775. Изданє о. Селецкого пароха въ Жужелю “катехизмъ и біблійна исторія”» // *Вѣстникъ Перемыской епархіи* Ч. VIII (28 липня 1896).
3. «Ч. 451. О стоваришеню Сестрь Служебницъ Прч. Дѣвы Маріи въ Жужели» // *Вѣстникъ Перемыской епархіи* (серпень 1894) 82.
4. БОГАЧЕВСЬКИЙ Теодор, «Хто є основником Згромадження СС. Служебницъ?» // *Нива* (1933) 69-71.
5. ВЕРГУН Іван, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918) (Церковно-громадський працівник, письменник, святець)» // *Визвольний шлях* (1983) 861-867.
6. *Душпастьорь* (1894) 139.
7. *Душпастьорь* (1897) 405.
8. КЕДРИНСЬКИЙ Василь, «Хто є основником Згромадження Сестер Служебницъ?» // *Нива* (1933) 21-25.
9. КЕДРИНСЬКИЙ Василь, «Хто є основником Згромадження СС. Служебницъ Пр. Д. М.» // *Нива* (1933) 237-243.
10. НАВРОЦЬКИЙ Василь, «Хто є основником Згромадження СС. Служебницъ Пр. Д. М.» // *Нива* (1933) 231-237.
11. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «1. Подяка» // *Душпастьорь* (1895) 287-288.

12. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Витяг з хроніки Сестер Служебниць» // *Душпастьорь* (1893) 286.
13. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Зъ-пôдь Белза» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1892) 5-6.
14. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбувшого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 1 (1907) 2-3.
15. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 2 (1907) 2.
16. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 4 (1907) 1-2.
17. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 6 (1907) 2-3.
18. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 7 (1907) 2-3.
19. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 8 (1906) 2-3.
20. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 9 (1907) 3-4.
21. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 10 (1907) 2-3.
22. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 12 (1907) 2-3.
23. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 19 (1906) 3-4.
24. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 20 (1906) 1-2.
25. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зъ паломництва до св. Земл'ї, вôдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 21 (1906) 2.

26. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 22 (1906) 2-3.
27. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Записки зь паломництва до св. Земл'ї, вѣдбутого въ м'їсяци вересню 1906 р.» // *Посланникъ* Ч. 23 і 24 (1906) 2-4.
28. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Захоронка въ Жужели. - Братство св. Іоана Милостивого» // *Душпастырь* (1895) 113.
29. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Зь житя нашихъ Сестръ Служебниць» // *Посланникъ* (1897) 1-4.
30. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Зь Жужеля» // *Посланникъ* (1898) 6.
31. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Зь подь Белза», *Посланникъ* (1908) 4.
32. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Листь о. Кирила Сілецкого. Римь 12 9 1897» // *Душпастырь* (1897) 401-405.
33. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Образки зь часѣвъ основаня первого дому СС. Служебниць рускихъ въ Жужелю», *Посланникъ* (1898) 5-7.
34. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, «Правила Служебниць Пречистої Д'ївы Марїї Непорочно Зачатої» // *Душпастырь* (1896) 165-283.

Література

1. MARKO Natalia, *Charyzmat i życie zgrupowania ss. Św. Józefa ONMP*, Wrocław: 2011.
2. БОРШОВСЬКА Ореста, *Духовна спадщина отця Єремії Ломницького, ЧСВВ*, Видавництво Українського Католицького Університету, Львів: 2007.
3. ВЕЛИКИЙ Атанасій, *Нарис історії згромадження сс. Служебниць П. Н. Д. М.*, Рим: Видавництво Сестер Служебниць 1968.
4. МАРКО Стефанія, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ» // Наукові записки Українського Католицького Університету, число XI, серія «Богослов'я», вип. 5, Львів: УКУ 2018, с. 107-126.

5. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Божі Заповіді в оповідках*, Львів: Свічадо 2018.
6. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Вибрані твори*, т. 1. / упоряд. та ред. Ігор Розлуцький, с. Маркіяна (Василишин), Дрогобич: Коло 2018.
7. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Отець Іоаннь Боско, єго житє и д'їла*, Перемишль: Печатня Н. Джульньського 1900.
8. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Якь уладжене має бути житє доброи законницї*, Жовква: Печатня оо. Василян 1908.

Допоміжна Література

1. ДЗЕРОВИЧ Юліян – Василь МАЦЮРАК, *Як Русь слідами Данила ходила. Спогади про паломництво до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького*, Івано-Франківськ: Видавництво «Апостол» 2015.
2. ДОЛЖИЦЬКА Марія // САЛО СЕРАФИМА, *Провінція Пресвятої Тройці Сестер Чину Святого Василя Великого: нариси з історії*, т. 1, Жовква: Місіонер 2012.
3. ЗГРОМАДЖЕННЯ СЕСТЕР СВЯТОГО ЙОСИФА ОБРУЧНИКА ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, Конституція Згромадження Сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, Львів: [б. в.] 2016.
4. КОЦИЛОВСЬКИЙ Йосафат, «Преосв. єпископ Йосафат до всеч. духовенства з нагоди двадцят п'ять-ліття смерти бл. п. о. Пралата Кирила Селецького» // Лідія Веремієнко (ред.), *Отець Іоанн Боско. Його життя та діяльність. Написав О. Кирило Селецький. Документи*, Львів: Видавництво ОО. Салезіян 1992.
5. МАРКО Стефанія, «Йосиф Схрейверс – візитатор та духовний провідник у Згромадженні св. Йосифа ОПДМ» // *Отець Йосиф Схрейверс – бельгійський редemptорист в українській Церкві*

- (Місіонери Великого Відкуплення 2) / упоряд. Р. Піх, Львів: Видавничий відділ редемптористів «Місія Христа» 2016.
6. НАГАЧЕВСЬКА Зіновія, *Українське дошкілля в освітньому просторі східної Галичини (кінець XIX ст. – 1939 р.)*, Івано-Франківськ: НАІР 2015.
 7. ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО Наталія, *Історія України: У 2 Т. Від середини XVII століття до 1923 року*, т. II, 4-те вид. / гол. ред. Світлана Головка, Київ: Либідь, 2002.
 8. САДОВСЬКИЙ Миколай, *Про чернече житє в Студитській Лаврі в Скнилові*, Львів: Друкарня І. Айхельберга і Сп. Львів 1909.
 9. САПЕЛЯК Андрій, *Отець-прелат Кирило Селецький засновник монаших згромаджень*, Львів: Галицька видавнича спілка 2004.
 10. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Відкриття Америки*, Львів: Свічадо 2018.
 11. СЕЛЕЦЬКИЙ Кирило, *Своя хата. Читанка. Сельському народу на хосень* / ред. С. Гучковський, Львів: Друкарня Інституту Ставропігійського, 1868.
 12. СЕСТРИ СЛУЖЕБНИЦІ НДМ, *Конституція Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії*, Рим: [б. в.] 2012.
 13. СУБТЕЛЬНИЙ Орест, *Україна: історія*, 3-тє вид. / перекл. Юрій Шевчук, Київ: Либідь 1993.
 14. ТКАЧУК Діонісій, «Хто заснував згромадження Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Прч. Діви Марії?» // АТАНАСІЙ ВЕЛИКИЙ, *Нарис історії згромадження сс. Служебниць П. Н. Д. М.*, Рим: Видавництво Сестер Служебниць 1968, 735-755.
 15. ШЕПТИЦЬКИЙ Андрей, «Божа сійба» // *Спільні пастирські послання 1905 - 1944*, т. IV, Львів: Артос 2013, 341-417.
 16. ШЕПТИЦЬКИЙ Андрей, «До Сестер Служебниць На руки С[естри] Генеральної Настоятельки у Львові. 19 серпня 1942 р.» // *Пастирські Послання 1939-1944*, т. III, Львів: Априорі 2010, 224-226.

17. ШЕПТИЦЬКИЙ Андрей, «Науки і духовні остороги, які правдива інокія повинна все пам'ятати, коли хоче певно і скоро дійти до високої досконалости» // *Спільні пастирські послання 1905 - 1944*, т. IV, Львів: Артос 2013, 427-435.

Довідкова

1. ZIEMANN Eugeniusz, «Sluzebniczki» // TOWARZYSTWO NAUKOWE KATOLICKIEGO UNIwersytetu LUBELSKIEGO JANA PAWLA II, S. WILK (ред.), *Encyclopedia Katolicka*, т. XVIII, Lublin: Tekst 2013, 429-430.

Інтернет-джерела

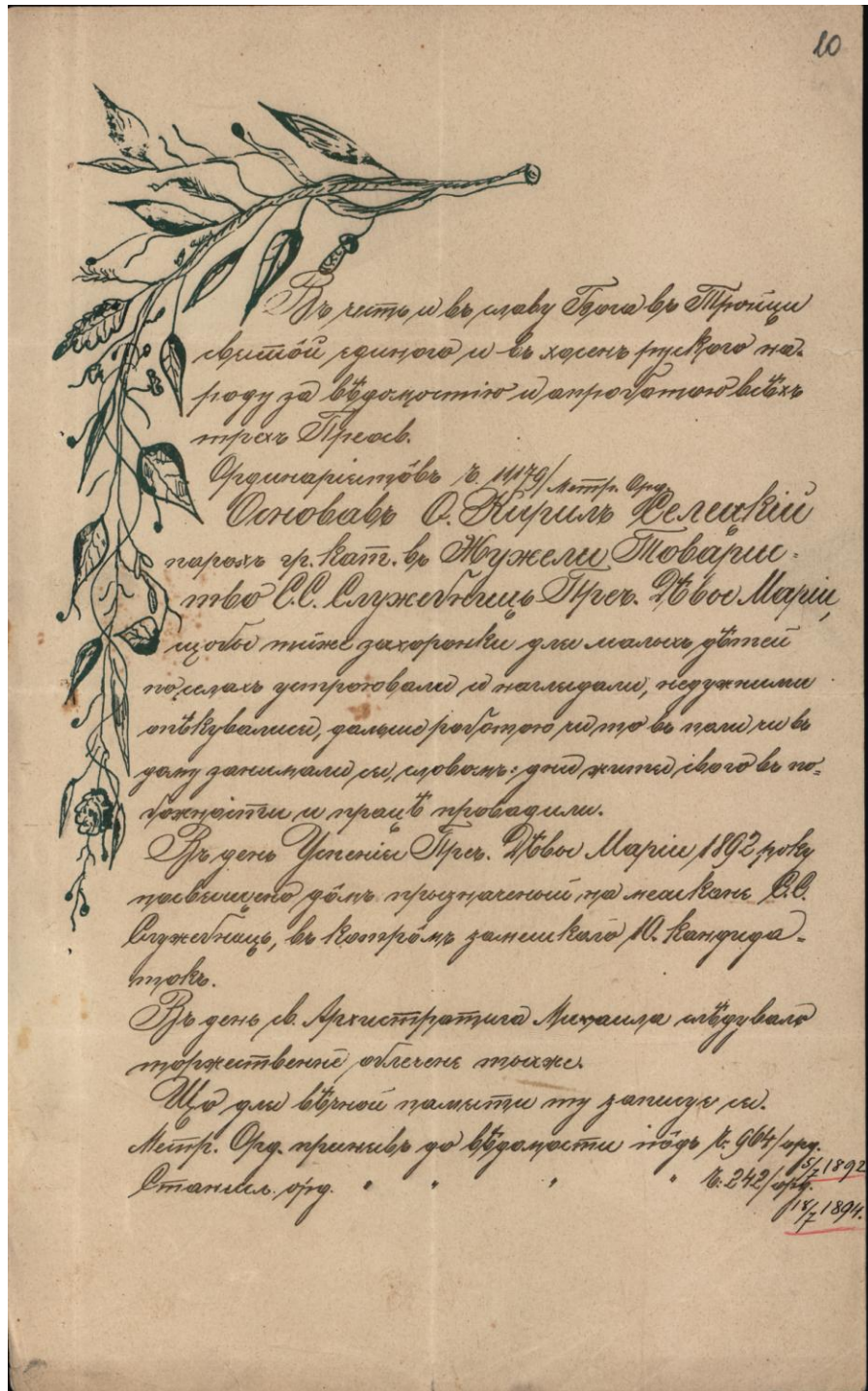
1. «Відновлення Галицької митрополії (1808)» // сайт: *Українська Греко-Католицька Церква*, <http://ugcc.ua/official/ugcc-history/v_vidnovlennya_galitskoi_mitropolii_1808_rik_76271.html> (дата звернення: 21 серпня 2018).
2. «Діяльність» // сайт: *Сестри Службниці Непорочної Діви Марії*, <<http://ssmi-ua.org/about-us.html>> (дата звернення: 2 грудня 2018).
3. «Згр. сс. св. Йосифа – ОПДМ, Сестри Йосифітки» // сайт: *ДНЗ «Назарет»*, <<http://www.dnz-nazaret.com/index/0-298>> (дата звернення: 2 грудня 2018).
4. «Згр. сс. св. Йосифа – ОПДМ, Сестри Йосифітки» // сайт: *ДНЗ «Назарет»*, <<http://www.dnz-nazaret.com/index/0-298>> (дата звернення: 2 грудня 2018).
5. «Львів, Соціальний Центр ССНДМ» // сайт: *Сестри Службниці Непорочної Діви Марії*, <http://ssmi-ua.org/domy_lviv_ravska.html> (дата звернення: 2 грудня 2018).
6. «Хто ми?» // сайт: *Сестри Службниці Непорочної Діви Марії*, <<http://ssmi-ua.org/about-us.html>> (дата звернення: 2 грудня 2018).

-
7. ГУЛЮК ЄВГЕН, «Страшні епідемії давнього Львова» // *Фотографії старого Львова*, 15 лютого 2016, <<http://photo-lviv.in.ua/strashni-epidemiji-davnoho-lvova/>> (дата звернення: 20 березня 2018).

ДОДАТКИ

Додаток 1

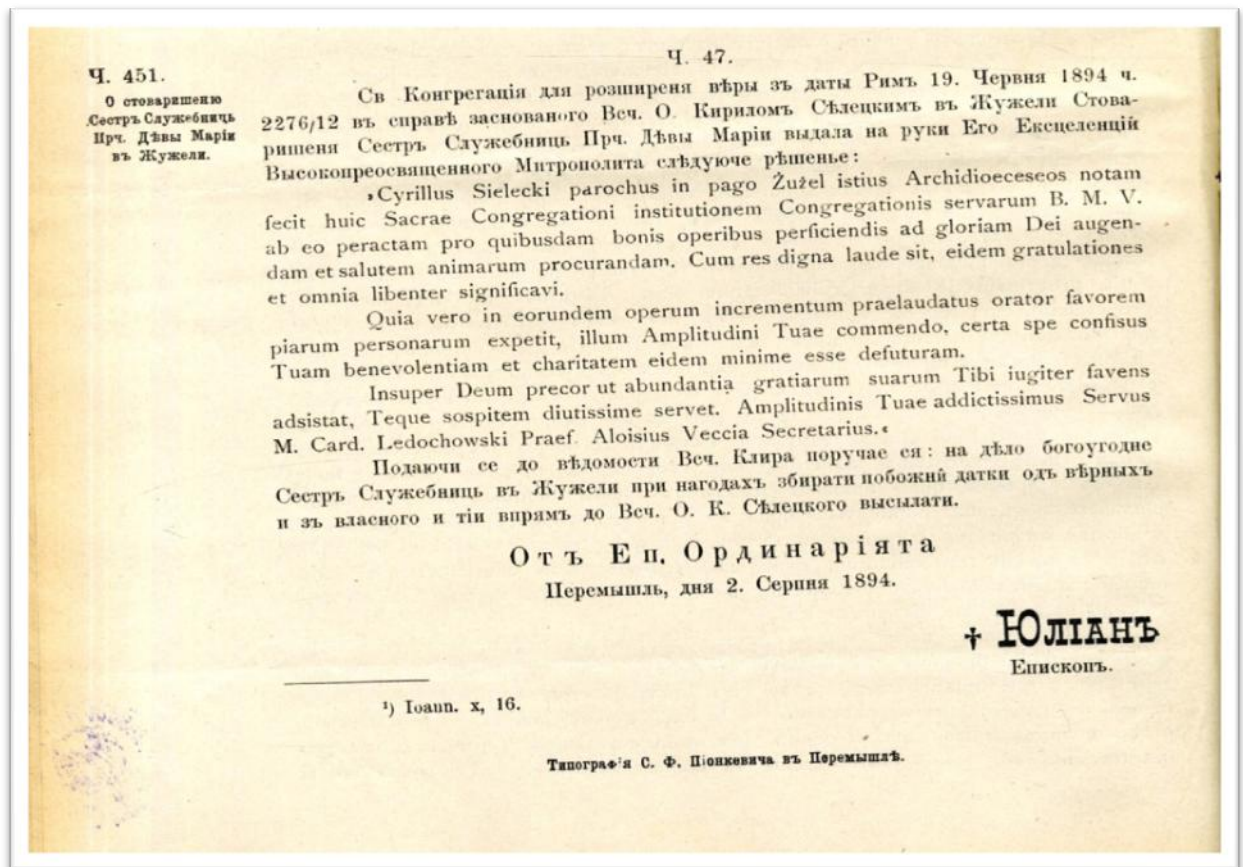
Свідоцтво про заснування Товариства Сестер Службниць Пречистої Діви Марії¹.

¹ ЦДІАЛ, ф. 201, оп. 5, спр. 77, арк. 10.

Додаток 2

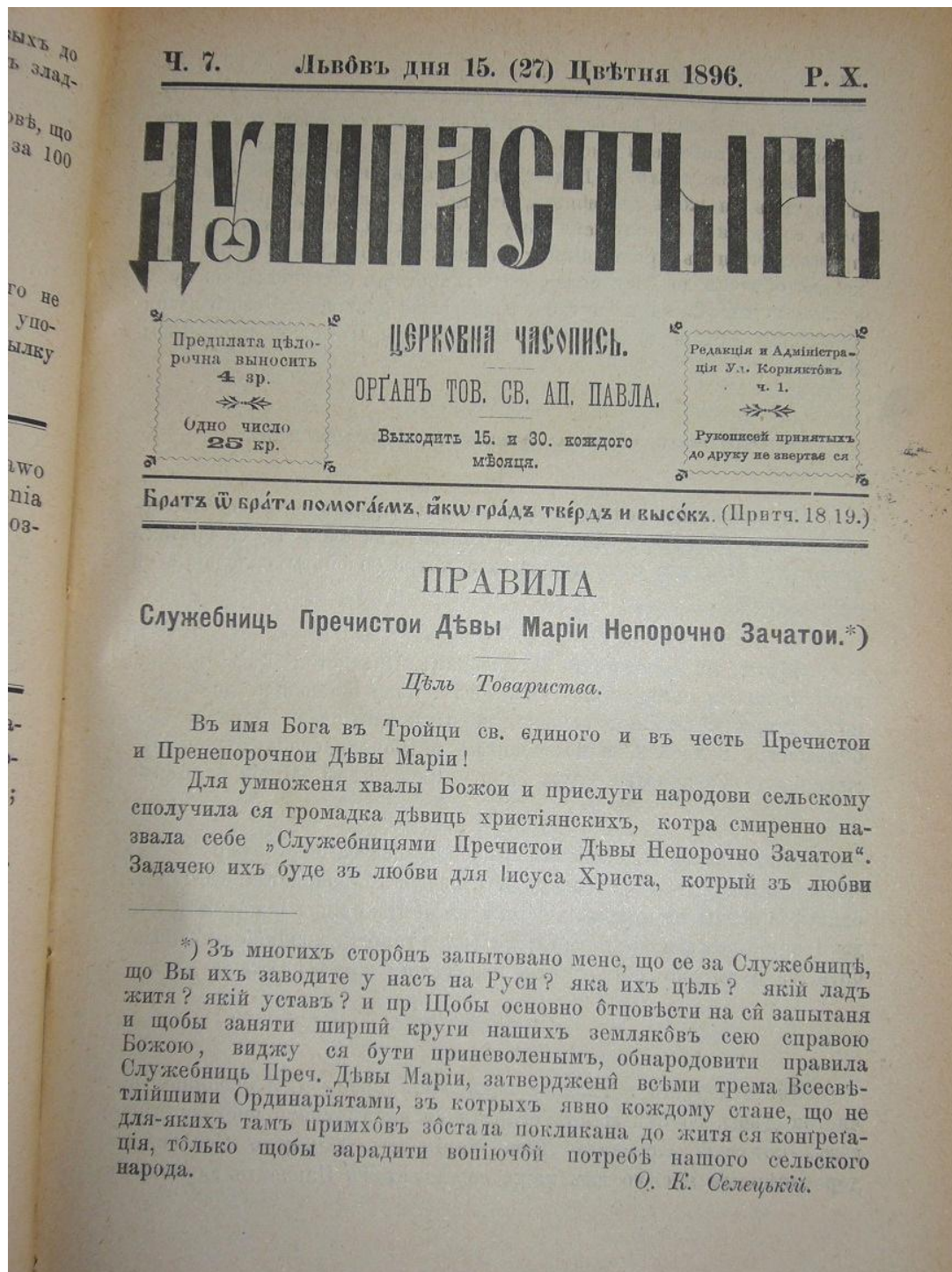
Рішення Конгрегації у справах віри від 19 червня 1894 р. про подяку о. Кирилу Селецькому за заснування згромадження Сестер Служебниць².

² «Ч. 451. О стоваришеню Сестрь Служебниць Прч. Дѣвы Маріи въ Жужели» // *Вѣстникъ Перемыскоу епархіи* (серпень 1894) 82.

Додаток 3

Перша сторінка часопису «*Душпастирь*» від 15 (27) квітня 1896 р., де опубліковані «*Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої*»³.

³ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Правила Службниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої» // *Душпастирь* Ч. 7 (15) (27) квітня 1896) 165.